

HOW TO FREELANCE ONLINE

A Handbook for Freelancers to Become

HOW TO FREELANCE ONLINE

A Handbook for Freelancers to Become

Erasmus + Project

Digital Freelancing for Higher Education Students and Recent Graduates Project

Acronym: DiFree

Call: 2021 Round 1 KA2

Project code: 2021-1-IT02-KA220-HED-000032241.

Duration: February 2022 - February 2025.

- Coordinator: Università degli Studi della Tuscia, Viterbo (IT) Partner Institutions:
- Centro Studi e Ricerche dei Laghi, Milan (IT)
- Universidad de Cadiz, Cadiz (ES)
- Panteio Panepistimio Koinonikon Kaipolitikon Epistimon, Athens (GR)
- Instituto Politecnico Do Porto, Norte Porto (PT)

- E-mail: difree.euproject@gmail.com

1. Εισαγωγή: Τι είναι ο ελεύθερος επαγγελματίας;.....	9
1.1 Ποιος είναι ο ψηφιακός ελεύθερος επαγγελματίας και γιατί είναι σημαντικό να μιλάμε γι' αυτό στους φοιτητές;.....	11
1.2 Τι κάνει έναν ελεύθερο επαγγελματία να διαφέρει από άλλες κατηγορίες εργαζομένων;	14
1.2.2. <i>Εργαζόμενος</i>	15
2. Στατιστικά στοιχεία για τους ελεύθερους επαγγελματίες	16
3. Νόμοι και κανονισμοί της ΕΕ.....	19
3.1 Η κοινή και η εσωτερική αγορά.....	19
3.2 Ο αντίκτυπος του Covid-19.....	21
3.3 Η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και οι αυτοαπασχολούμενοι.....	22
3.4 Η νέα πρόταση της Επιτροπής.....	23
3.5 EntreComp	25
3.5.1 <i>Βασικά στοιχεία του EntreComp</i>	26
3.5.2 <i>Πώς να χρησιμοποιήσετε το EntreComp</i>	27
3.5.3 <i>Για ποιον προορίζεται το EntreComp;</i>	30
3.5.4 <i>Πώς να ξεκινήσετε με το EntreComp: μερικές κορυφαίες συμβουλές</i>	31
3.6 ESCO	32
3.6.1 <i>Γιατί το ESCO;</i>	33
3.6.2 <i>Τι κάνει η ESCO;</i>	33
3.7 Europass	37
3.8 EQF (Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων).....	38
3.8.1 <i>Τι είναι;</i>	38
3.8.2 <i>Πώς λειτουργεί;</i>	39
3.8.3 <i>Πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί το EQF και ποιος επωφελείται από το EQF;</i>	40

4. Εθνικά συστήματα και τρόπος παροχής υπηρεσιών σε διασυνοριακή βάση	42
4.1 Πώς να ξεκινήσετε να εργάζεστε ως ελεύθερος επαγγελματίας στην ΕΕ ως πολίτης της ΕΕ	42
4.2 Ελληνική νομοθεσία.....	43
4.2.1 Πώς να ξεκινήσετε ελεύθερο επάγγελμα στην Ελλάδα	45
4.2.2 Ελληνικό φορολογικό καθεστώς	47
4.3 Ιταλική νομοθεσία	48
4.3.1 Πώς να ξεκινήσετε να εργάζεστε ως ελεύθερος επαγγελματίας στην Ιταλία	49
4.3.2 Ιταλικό φορολογικό καθεστώς.....	52
4.3.2 Πολίτες εκτός ΕΕ που βρίσκονται ήδη στην Ιταλία.....	54
4.3.3 Υπήκοοι τρίτων χωρών που δεν βρίσκονται στην Ιταλία.....	56
4.4 Πορτογαλική νομοθεσία.....	58
4.4.1 Πώς να ξεκινήσετε την ανεξάρτητη εργασία στην Πορτογαλία.....	58
4.4.2 Πορτογαλικό φορολογικό καθεστώς	59
4.5 Ισπανική νομοθεσία.....	67
4.5.1 Πώς να ξεκινήσετε να εργάζεστε ως ελεύθερος επαγγελματίας στην Ισπανία.....	68
4.5.2 Ισπανικό φορολογικό καθεστώς	70
5. Ψηφιακή εργασία και άτομα με αναπηρία	73
5.2 Υφιστάμενη κατάσταση των ατόμων με αναπηρία.....	74
5.1.1 Άτομα με αναπηρία στην εργασία.....	75
5.1.2 Το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ.....	76
5.2 Εμπόδια στην ενσωμάτωση	79
5.2.1 Εμπόδια στην απασχόληση.....	79
5.2.2 Εμπόδια στην κοινωνία	80
5.2.4 Μέτρα πολιτικής.....	82
5.2.2 Ενσωμάτωση online	86
5.3 Οι επιπτώσεις του Covid 19 και της ψηφιοποίησης στην ένταξη.....	88
6. Ευκαιρίες και κίνδυνοι	90
6.1 Ευκαιρίες για άτομα με αναπηρία	92
6.2 Κίνδυνοι για τα άτομα με αναπηρία	93

7. Hard and soft skills.....	97
7.1 Μαλακές δεξιότητες για μια καριέρα ως ελεύθερος επαγγελματίας ...	98
7.2 Digital skills and job opportunities	102
8 Ελεύθερη εργασία και βιωσιμότητα.....	106
8.1 Χρήσιμα εργαλεία για ελεύθερους επαγγελματίες	108
8.2 Συμβουλές για αυτοδιαχείριση.....	109
8.2.1 Κατ' οίκον εργασία - μερικές συμβουλές	110
8.2.2 Αποφασίστε σχετικά με το εμπορικό σήμα και τα περιουσιακά σας στοιχεία.....	113
8.2.3 Εύρεση πελατών.....	114
8.2.4 Εγγραφείτε σε ομάδες ελεύθερων επαγγελματιών.....	115
9. Recommended Further Readings:	116
10. Video-resources	120

Πρόλογος

Το How to Freelance Online είναι ένα φιλικό προς το χρήστη εγχειρίδιο που απευθύνεται σε πρόσφατους πτυχιούχους, νέους επαγγελματίες και καθηγητές μαθημάτων επαγγελματοποίησης, με στόχο την παροχή βασικών πληροφοριών σχετικά με την αγορά εργασίας ως ελεύθερος επαγγελματίας. Είναι το αποτέλεσμα της συλλογικής εργασίας των πανεπιστημιακών εταίρων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Erasmus Plus Digital Freelancing for Higher Education Students and Recent Graduates (DiFree). Θα προσπαθήσει να δώσει απλές απαντήσεις σε βασικά προκαταρκτικά ερωτήματα: Ποιος είναι ο ελεύθερος επαγγελματίας; Προσφέρει η Ευρώπη νομική προστασία στους ελεύθερους επαγγελματίες; Πώς μπορεί η ελεύθερη επαγγελματική δραστηριότητα, ιδίως στην ψηφιακή της μορφή, να γίνει μια μορφή ένταξης; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του να είσαι ελεύθερος επαγγελματίας; Με ποιον τρόπο έχει αλλάξει η αγορά των ελεύθερων επαγγελματιών κατά τη διάρκεια της εποχής του Covid;

Απαντώντας σε αυτά τα ερωτήματα, θα εντοπίσει τις διασυνδέσεις μεταξύ του κόσμου της ψηφιακής και της εξ αποστάσεως εργασίας, που βρίσκεται σε άνοδο ιδίως μετά το Covid, των επιχειρηματικών ικανοτήτων, των απαραίτητων δεξιοτήτων αυτοεμφάνισης και των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων της αυτοαπασχόλησης.

Αν και βασίζεται σε εκτεταμένη έρευνα, το κείμενο δεν διεκδικεί να παράσχει μια θεωρητική συζήτηση για το φαινόμενο της "gig economy", για τους λόγους της ανόδου των ανεξάρτητων εργολάβων-ελεύθερων επαγγελματιών και για τα

πιθανά χαρακτηριστικά των μελλοντικών λιτών, ευέλικτων, υβριδικών μετασχηματισμών της εργασίας που επιταχύνθηκαν από το Covid 19. Ένα πιο λεπτομερές "ακαδημαϊκό" κείμενο για το θέμα, εμπλουτισμένο με διδακτικό υλικό, θα δημοσιευθεί σύντομα από την κοινοπραξία και ένα πλήρες τελικό εγχειρίδιο που θα συνοψίζει τα αποτελέσματα αυτού του τριετούς ερευνητικού έργου θα είναι διαθέσιμο κατά την ολοκλήρωσή του. Το παρόν εγχειρίδιο έχει ως μοναδικό σκοπό να προσφέρει πρακτικά, χρήσιμα εργαλεία για την κατανόηση των θέσεων εργασίας ελεύθερων επαγγελματιών και την κατανόηση των ευκαιριών που μπορούν να προσφέρουν.

Anna Romagnuolo

1. Εισαγωγή: Τι είναι ο ελεύθερος επαγγελματίας;

Η επαγγελματική κατηγορία των "ανεξάρτητων εργολάβων-ελεύθερων επαγγελματιών", των "αυτοαπασχολούμενων", των "ευέλικτων εργαζομένων", των "εργαζομένων κατά παραγγελία", των "εναλλακτικών" ή "εξαρτημένων" εργαζομένων, των "μη τυποποιημένων" εργαζομένων και των αναζητούντων "εξωοργανωτική σταδιοδρομία" ή "σταδιοδρομία χαρτοφυλακίου»¹ - μερικές μόνο από τις ονομασίες που χρησιμοποιούνται για τον ορισμό της ελεύθερης εργασίας - συνίσταται βασικά στην εργασία από τη μία σύμβαση στην άλλη, η οποία αντιστοιχεί συνήθως στην ανάθεση σε εξωτερικούς συνεργάτες ή υπεργολαβίες από τους οργανισμούς ολόκληρων έργων ή σημαντικών τμημάτων ενός έργου, πολλαπλών έργων (εργασία χαρτοφυλακίου) ή μικρότερων εργασιών (gig work), οι οποίες αμείβονται στον εργαζόμενο με βάση αμοιβές που χρεώνονται για τα παραγόμενα αποτελέσματα και όχι για τον χρόνο εργασίας του. Βασίζεται κυρίως στη δικτύωση - την οικοδόμηση σχέσεων με δυνητικούς, τρέχοντες και πρώην πελάτες - και όχι στη συνεργασία, παρόλο που η συνεργασία μπορεί να συμβεί εάν ο ελεύθερος επαγγελματίας χρειάζεται την εμπειρογνωμοσύνη άλλων συναδέλφων του για να ολοκληρώσει το έργο του ή όταν μοιράζονται φυσικούς χώρους εργασίας και τις κοινωνικές τους λειτουργίες για την εργασία. Όπως έχει παρατηρηθεί σε αρκετές μελέτες,² η κατηγορία περιλαμβάνει τις

¹ Cfr. M. Gold, & J. Fraser, J. (2002). Managing self-management: Successful transitions to portfolio careers. *Work, Employment and Society*, 16(4), 579-597.

² There are plenty of studies on the topic. For an overview see: Bakker, R. M. (2010). Taking stock of temporary organizational forms: a systematic review and research agenda. *International Journal of Management Reviews*, 12(4), 466-486; DeFillipi, R. J. (2011). Introduction: project-based learning, reflective practices and learning outcomes. *Management Learning*, 32, 5-10; Leighton, P. & Brown, D. (2013). Future working: The rise of Europe's

επικαλυπτόμενες δραστηριότητες της λειτουργίας μιας επιχείρησης ενός ατόμου χωρίς υπαλλήλους (σύσταση ατομικής επιχείρησης), τη σύναψη συμβάσεων συνεργασίας, την πώληση επαγγελματικών υπηρεσιών και την εγγραφή σε πλατφόρμες αναζήτησης εργασίας,³ οι οποίες μπορεί να παρακρατούν ένα ποσοστό των κερδών των ελεύθερων επαγγελματιών.

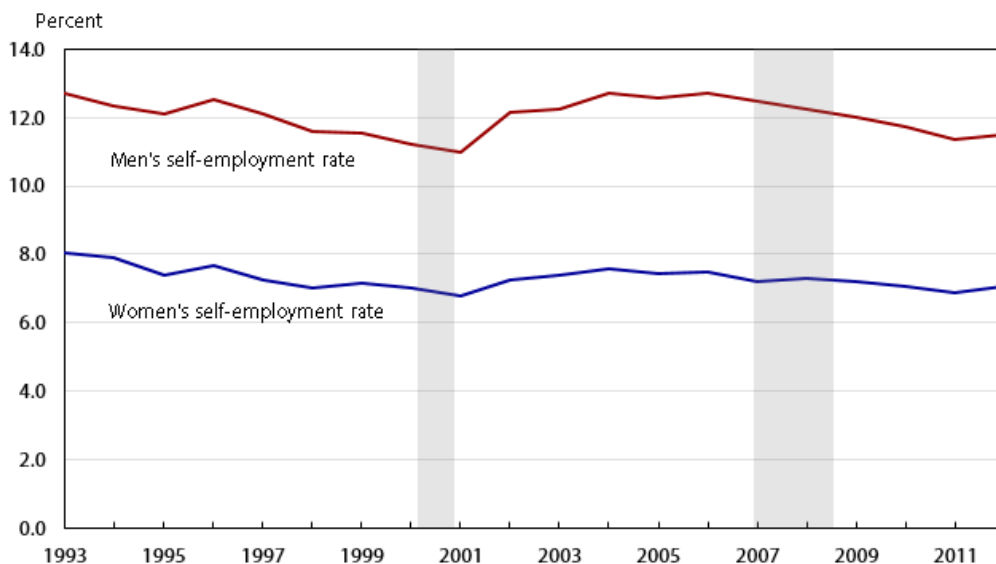
Διεθνείς μελέτες έχουν δείξει την ταχεία αύξηση της αυτοαπασχόλησης τα τελευταία χρόνια, γεγονός που ανατρέπει τα αποτελέσματα των ερευνών των προηγούμενων δεκαετιών. Το ποσοστό αυτοαπασχόλησης, που συνήθως ορίζεται ως ο λόγος των μη γεωργικών αυτοαπασχολούμενων εργαζομένων προς τους μη γεωργικούς εργαζόμενους και των δύο τομέων απασχόλησης (δηλαδή, αυτοαπασχόληση και μισθωτοί), μειώθηκε από 10,5% το 1993 σε 9,4% το 2012. Εκείνο το έτος, το ποσοστό αυτοαπασχόλησης των γυναικών ήταν 7,1% και το ποσοστό των ανδρών ήταν 11,5%. Στο διάγραμμα 1 απεικονίζεται η σχεδόν 20ετής τάση των ποσοστών αυτοαπασχόλησης ανά φύλο, με τις σκιασμένες περιοχές να αντιπροσωπεύουν τις υφέσεις και την αυτοαπασχόληση των γυναικών να επηρεάζεται λιγότερο από τις οικονομικές υφέσεις σε σχέση με τις θέσεις εργασίας των ανδρών, ιδίως κατά τα έτη της πιο πρόσφατης ύφεσης. Πριν από τη μεγάλη ύφεση του 2007-2009, η αυτοαπασχόληση των ανδρών ήταν κατά μέσο όρο 12,7%- μεταξύ 2006 και 2012, μειώθηκε κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες. Το ποσοστό αυτοαπασχόλησης των γυναικών μειώθηκε μόνο κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες την ίδια περίοδο και κάλυψε διπλάσιο έδαφος το 2012 σε σχέση με το ποσοστό των ανδρών.

Οι πρόσφατες τάσεις, αντίθετα, καταδεικνύουν μια εντελώς διαφορετική κατεύθυνση (Σχήμα 2). Το 2021, το ποσοστό όσων απασχολούν άλλους αντιστοιχούσε μόνο στο 4,2% του συνολικού εργατικού δυναμικού στην ΕΕ, 7,8% στην Ελλάδα, 5,9% στην Κροατία, 5,4% στην Ιταλία και 5% τόσο στη Γαλλία όσο και στην Εσθονία. Το τρίτο τρίμηνο του 2021 πάνω από τα δύο τρίτα των αυτοαπασχολούμενων εργαζομένων (δηλαδή το 68,2%) στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν απασχολούσαν άλλους, ενώ το υπόλοιπο 31,8% ήταν εργοδότες.⁴

³ These work as freelance job boards that advertise and often send a curated list of job opportunities via email to their subscribers offering them the opportunity to post their CVs, portfolio, or brief profile.

⁴ Eurostat 2021 data reported in the article published by Truenumb3rs (2021) | freelancers in Italia sono il 19% dell'occupazione totale. <http://www.truenumbers.it/freelance-precari/>

♂ **Διάγραμμα 1. Ποσοστά αυτοαπασχόλησης κατά φύλο, πλην αγροτικού τομέα.**
Μέσες τιμές έτους, 1993-2012

Note: Shaded areas represent recessions as defined by the National Bureau of Economic Research.

Source: Current Population Survey, Annual Social and Economic Supplement.

Παρόμοια τάση καταγράφεται στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου ο τομέας των αυτοαπασχολούμενων, με πληθυσμό 4,1 εκατομμυρίων ατόμων, αυξάνεται χρόνο με το χρόνο από το 2008, κυρίως λόγω της επέκτασης των θέσεων εργασίας ελεύθερων επαγγελματιών,⁵ και στις ΗΠΑ, όπου ο αριθμός των ελεύθερων επαγγελματιών αυξήθηκε κατά πάνω από 6 εκατομμύρια από το 2014 και κατά πάνω από 3,5% από το 2019.⁶

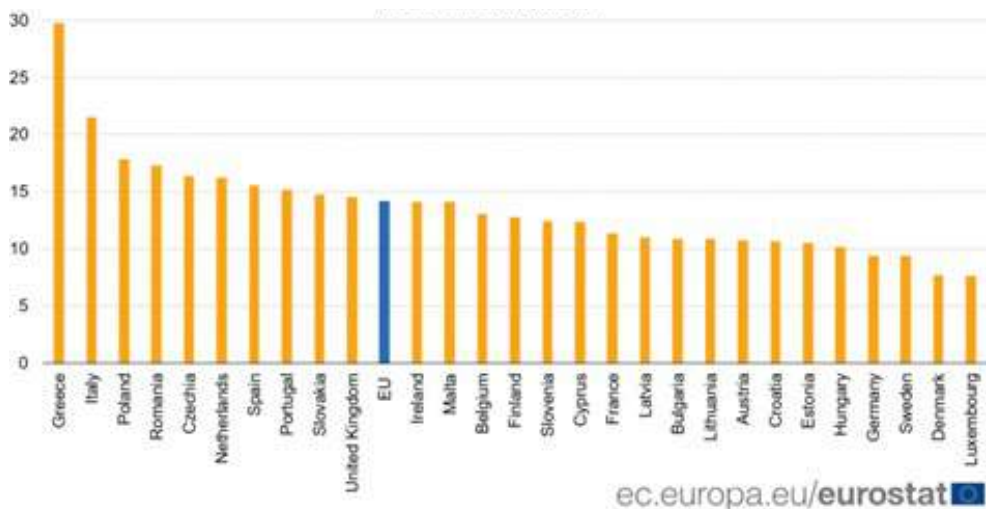
1.1 Ποιος είναι ο ψηφιακός ελεύθερος επαγγελματίας και γιατί είναι σημαντικό να μιλάμε γι' αυτό στους φοιτητές;

Ο ελεύθερος επαγγελματίας είναι ένας ιδιαίτερος τρόπος εργασίας που αντιπροσωπεύει μία από τις πολλές πτυχές του τεράστιου σύμπαντος των "αυτοαπασχολούμενων".

⁵ Cfr. J. Toovey (2021). The Self-employed landscape. IPSE.

⁶ Cfr. J. Todorov (2023, April 13). 104 Essential Freelance Stats 2023 [Facts and Trends] <https://thrivemyway.com/freelance-stats/>

Διάγραμμα 2. Αυτοαπασχολούμενοι 15 έως 74 ετών στα Κράτη Μέλη της ΕΕ 2018
(% της συνολικής απασχόλησης)

Ο ελεύθερος επαγγελματίας είναι ένα άτομο που κερδίζει χρήματα ανά εργασία ή ανά έργο, συνήθως για βραχυπρόθεσμη εργασία. Ο ελεύθερος επαγγελματίας δεν είναι υπάλληλος μιας επιχείρησης και, ως εκ τούτου, μπορεί να έχει την ελευθερία να εκτελεί ταυτόχρονα διάφορες εργασίες που του ανατίθενται από διάφορα άτομα ή επιχειρήσεις, εκτός εάν δεσμεύεται συμβατικά να εργάζεται αποκλειστικά μέχρι την ολοκλήρωση ενός συγκεκριμένου έργου".⁷

Επιπλέον, υπάρχουν πολλά άλλα πράγματα σχετικά με το να είσαι ελεύθερος επαγγελματίας, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις είναι μοναδικά για αυτή την κατηγορία εργασίας. Για παράδειγμα, οι ελεύθεροι επαγγελματίες:

- πληρώνουν τον δικό τους φόρο εισοδήματος, γνωστό ως φόρο αυτοαπασχόλησης,
- συνήθως δεν έχουν υπαλλήλους, αλλά μπορεί να αναθέτουν εργασίες σε εξωτερικούς συνεργάτες για συγκεκριμένα έργα,
- έχουν πλήρη έλεγχο του τόπου εργασίας τους (π.χ., συχνά εργάζονται εξ αποστάσεως) και του ωραρίου εργασίας τους,

⁷ Cfr. Investopedia. (2022, November 2). What Is a Freelancer: Examples, Taxes, Benefits, and Drawbacks. <https://www.investopedia.com/terms/f/freelancer.asp>

- δεν λαμβάνουν παροχές από τις εταιρείες με τις οποίες συνεργάζονται, όπως αποζημίωση εργαζομένων ή υγειονομική περίθαλψη,
- έχουν συνήθως πολλούς πελάτες και έργα σε εξέλιξη ανά πάσα στιγμή. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες δεν απασχολούνται μόνιμα από ένα άτομο ή μια εταιρεία,
- εργάζονται σε μικρότερα και μικρότερα έργα με έναν πελάτη,
- καθορίζουν οι ίδιοι τις τιμές τους και αν χρεώνουν ανά ώρα ή ανά έργο.

Η ανεξάρτητη εργασία στο πανεπιστήμιο έχει ορισμένα πλεονεκτήματα: είναι ένας πολύ καλός τρόπος για τους φοιτητές να αποκτήσουν άμεση εμπειρία στον κλάδο που τους ενδιαφέρει και να δημιουργήσουν ένα εντυπωσιακό χαρτοφυλάκιο εργασιών. Επιπλέον, όταν εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες, οι φοιτητές μπορούν να επιλέξουν πότε θα εργαστούν, ώστε να προσαρμόζονται στο πρόγραμμα σπουδών τους. Η ανεξάρτητη εργασία είναι μια εξαιρετική εναλλακτική λύση σε σχέση με τις θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης, επειδή προσφέρει το είδος της ευελιξίας που δεν μπορεί να προσφέρει μια θέση εργασίας μερικής απασχόλησης. Βοηθά επίσης στην εμπέδωση της σημασίας των προθεσμιών του έργου, με τη διαχείριση του χρόνου να εξαρτάται αποκλειστικά από τον ελεύθερο επαγγελματία. Οι χρονικοί περιορισμοί μπορεί να είναι η κύρια πρόκληση που θα πρέπει να ξεπεράσει ένας φοιτητής. Συχνά με την ανεξάρτητη εργασία, τα έργα χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να ολοκληρωθούν από ό,τι αρχικά αναμενόταν. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν ο πελάτης έχει μια σειρά από σημαντικές διορθώσεις προς το τέλος του έργου. Στη χειρότερη περίπτωση, ένα έργο ελεύθερου επαγγελματία μπορεί να τραβήξει σε μάκρος και να επηρεάσει σημαντικά σχέδια πτυχίου ή εξετάσεις του φοιτητή. Αλλά για όλα αυτά, ο προγραμματισμός είναι το κλειδί.

Επιπλέον, το freelance είναι μια εξαιρετική ευκαιρία να εφαρμόσει ένας φοιτητής όλα όσα μαθαίνει στο πανεπιστήμιο σε μια πραγματική κατάσταση, δουλεύοντας πάνω σε μια ζωντανή αποστολή. Αυτή η εμπειρία δίνει ένα προβάδισμα στον κόσμο της εργασίας και τη δυνατότητα να αποκτήσει κανείς εικόνα για το πώς είναι να εργάζεται για έναν πελάτη. Φυσικά, σε πρακτικό επίπεδο, το επιπλέον εισόδημα μπορεί επίσης να είναι χρήσιμο για τους φοιτητές που αγωνίζονται.

Τα πανεπιστήμια αφιερώνουν πολύ χρόνο και δουλειά για να βοηθήσουν τους φοιτητές τους να εξασφαλίσουν πρακτική άσκηση και θέσεις εργασίας μετά την αποφοίτησή τους. Ένα άρθρο που δημοσιεύθηκε από την εφημερίδα *The Independent* το 2013⁸ προέβλεπε ήδη την αύξηση των επιχειρηματικών σταδιοδρομιών ως συνέπεια της αύξησης της ανεργίας των πτυχιούχων και της ανάγκης των φοιτητών να λάβουν περισσότερη υποστήριξη από τα πανεπιστήμια όσον αφορά την κατανόηση των ευκαιριών ελεύθερης και αυτοαπασχόλησης. Αυτό επιβεβαιώθηκε από μια πρόσφατη μελέτη που δημοσίευσε η Krevi⁹ τον περασμένο Οκτώβριο, η οποία επαναλαμβάνει στοιχεία από την έκθεση παρακολούθησης του Ηνωμένου Βασιλείου για το 2020 του *Global Entrepreneurship Monitor (GEM)*: ένα στα τέσσερα άτομα σε ηλικία εργασίας στο Ηνωμένο Βασίλειο ασχολείται με κάποια μορφή επιχειρηματικής δραστηριότητας ή σκοπεύει να ξεκινήσει μια επιχείρηση εντός των τριών ετών μετά την αποφοίτηση.

Καθώς τα ποσοστά αυτοαπασχόλησης συνεχίζουν να αυξάνονται, πολλοί φοιτητές μπορεί να επιλέξουν να συνεχίσουν να είναι ελεύθεροι επαγγελματίες ως μεταπτυχιακοί φοιτητές, οπότε είναι λογικό να παρέχονται πληροφορίες που μπορεί να τους ενθαρρύνουν να ξεκινήσουν σε πρώιμο στάδιο της πανεπιστημιακής τους σταδιοδρομίας, όταν μπορούν να εξασφαλίσουν χρήματα και εργασιακή εμπειρία.

1.2 Τι κάνει έναν ελεύθερο επαγγελματία να διαφέρει από άλλες κατηγορίες εργαζομένων;

1.2.1 Εργολάβος

Οι όροι ελεύθερος επαγγελματίας και εργολάβος μοιάζουν πολύ όσον αφορά την καταβολή φόρων και την ευελιξία των ωρών εργασίας και του προγράμματος, αλλά υπάρχουν και κάποιες διαφορές. Πράγματι, ένας εργολάβος έχει πολλούς πελάτες, αλλά όχι ταυτόχρονα. Η πιο ιδιαίτερη διάκριση αφορά τον τόπο

⁸ D. Hopwood, (2013, May 1). *The rise of the graduate entrepreneur*. *The Independent*. <https://www.independent.co.uk/student/career-planning/getting-job/the-rise-of-the-graduate-entrepreneur-8598949.html>.

⁹ Krevi (2022, October 31). *The rise of the graduate Entrepreneur: trends & insights*. <https://insight.kevri.co/entrepreneurial-trends-amongst-recent-graduates/>

εργασίας: πράγματι, ένας εργολάβος μπορεί μερικές φορές να εργάζεται στο γραφείο του πελάτη.

1.2.2. Εργαζόμενος

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι όροι ελεύθερος επαγγελματίας και εργαζόμενος είναι αντίθετοι.

Πράγματι, ένας εργαζόμενος εργάζεται για μια εταιρεία και μπορεί να αμείβεται με διάφορους τρόπους. Ένας υπάλληλος επίσης δεν εργάζεται εξ αποστάσεως (εκτός αν υπάρχουν έκτακτες καταστάσεις, όπως το Covid), αλλά συνήθως εργάζεται από τα γραφεία της εταιρείας. Η εργασία ενός ελεύθερου επαγγελματία μπορεί να είναι ανεξάρτητη από την τοποθεσία και να βασίζεται στο διαδίκτυο, ιδίως εάν η ευκαιρία εργασίας παρέχεται μέσω ψηφιακών πλατφορμών, όπου ο ανάδοχος και ο πελάτης αντιστοιχίζονται ψηφιακά, και εάν η υπηρεσία εκτελείται ψηφιακά.¹⁰ Ένας εργαζόμενος εργάζεται βάσει σύμβασης εργασίας πλήρους ή μερικής απασχόλησης, ενώ ένας ελεύθερος επαγγελματίας εργάζεται βάσει σύμβασης που καθορίζει τις μεμονωμένες ή πολλαπλές εργασίες ή υπηρεσίες για τις οποίες θα πληρώσει ο πελάτης. Ο/Η εργαζόμενος/η δεν πληρώνει φόρους για τον εαυτό του/της, επειδή αφαιρούνται αυτόματα από τον μισθό, και δικαιούται ορισμένες παροχές, όπως η ασφάλιση ανεργίας, οι οποίες επίσης λαμβάνονται από τον μισθό.

¹⁰ The recent surge of digital labour platforms and the risks and benefits deriving from the reorganization of work that these platforms entail is examined in Pesole, A., Urzì Brancati, M.C, Fernández-Macías, E., Biagi, F., González Vázquez, I., *Platform Workers in Europe*, EUR 29275 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018.

2. Στατιστικά στοιχεία για τους ελεύθερους επαγγελματίες

Τώρα που ξεκαθαρίσαμε αυτά τα σημαντικά σημεία, ας δούμε στατιστικά στοιχεία για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους εργαζόμενους γενικά.¹¹

Αυτή τη στιγμή συνεισφέροντας πάνω από 1,4 τρισεκατομμύρια δολάρια στην οικονομία των ΗΠΑ, η σταθερή αύξηση του αριθμού των εξειδικευμένων ατόμων που ασχολούνται κάθε χρόνο με την ανεξάρτητη εργασία έχει καταστήσει τους ελεύθερους επαγγελματίες το φαβορί για να αποτελέσουν την πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού των ΗΠΑ μέσα στα επόμενα χρόνια.

Από τον Μάρτιο του 2019, το εργατικό δυναμικό της Google αποτελούνταν από 120.000 ελεύθερους επαγγελματίες, περισσότερους από τον αριθμό των μόνιμων υπαλλήλων στη μισθοδοσία της, ο οποίος ήταν περίπου 102.000.

- • Με 78% ετήσια αύξηση των εσόδων, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν την ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία των ελεύθερων επαγγελματιών.
- • Οι υψηλότερα αμειβόμενες δεξιότητες των ελεύθερων επαγγελματιών σήμερα είναι η συγγραφή κειμένων άμεσης ανταπόκρισης, η διαχείριση διαφημίσεων, η παροχή συμβουλών SEO, η ανάπτυξη λογισμικού, η δημιουργία πρωτοπόρων και οι πωλήσεις.
-

¹¹ N. Darlington (2022, November 7). *Freelancer vs. Contractor vs. Employee: What Are You Being Hired As* | *FreshBooks Blog*. FreshBooks Blog - Resources & Advice for Small Business Owners. FreshBooks FreshBooks Darlington, N. (2020, January 31). *Freelancer vs. Contractor vs. Employee: What Are You Being Hired As*. FreshBooks Blog. <https://www.freshbooks.com/blog>

-
- • Οι δυνατότητες κέρδους των ελεύθερων επαγγελματιών για εξειδικευμένους ρόλους είναι πολύ υψηλότερες από έναν γενικό ρόλο - οι προγραμματιστές λογισμικού μπορούν να κερδίσουν έως και 1.000 δολάρια την ώρα.
- • Ως αποτέλεσμα αυτού, η τεχνολογία είναι ένα από τα δύο κορυφαία επαγγέλματα για νέους ελεύθερους επαγγελματίες. Το άλλο είναι τα οικονομικά/επιχειρησιακές λειτουργίες.
- • Ακόμη και στον σημερινό προοδευτικό κόσμο των ελεύθερων επαγγελματιών, οι διακρίσεις έναντι των γυναικών δεν είναι ασυνήθιστες. Οι άνδρες ελεύθεροι επαγγελματίες κερδίζουν έως και 4 φορές περισσότερα χρήματα από τις γυναίκες.
- Λόγω της αύξησης της υιοθέτησης απομακρυσμένων ομάδων, η ελεύθερη επαγγελματική απασχόληση παρέχει μια βιώσιμη πορεία σταδιοδρομίας για εξειδικευμένους επαγγελματίες σε περιοχές όπου οι εγχώριες ευκαιρίες είναι χαμηλές. Το Πακιστάν, η Ουκρανία, οι Φιλιππίνες, η Ινδία και το Μπαγκλαντές κατατάσσονται στις 10 πρώτες χώρες με τις ταχύτερα αυξανόμενες αποδοχές για τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Providing a cost-effective and flexible solution, freelancers are helping SMBs achieve their growth plans. Reports¹² indicate that SMBs are happy with freelancers and are looking to increase their use of freelancers in the future.

Ακολουθούν τρία βασικά στατιστικά στοιχεία που επιβεβαιώνουν αυτό το γεγονός:

- • Το 70% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις ΗΠΑ έχουν συνεργαστεί με ελεύθερους επαγγελματίες τουλάχιστον μία φορά
- • Το 81% αυτών των εταιρειών σχεδιάζει να προσλάβει ξανά ελεύθερους επαγγελματίες

¹² Office of National Statistics. (2018, February 7). *Trends in self-employment in the UK*. <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/articles/trendsinselfemploymentintheuk/2018-02-07>

- Το 83% συμφωνεί ότι οι ελεύθεροι επαγγελματίες έχουν βοηθήσει σημαντικά την επιχείρησή τους

Το 48% των επιχειρήσεων προσέλαβε ελεύθερους επαγγελματίες το 2018, έναντι 43% το 2017. Το ποσοστό αυτό αναμένεται να αυξάνεται σταθερά, καθώς η ευκολία πρόσληψης ελεύθερων επαγγελματιών αυξάνεται και οι εταιρικές πολιτικές ευθυγραμμίζονται περισσότερο με διαδικασίες όπως η απομακρυσμένη εργασία.

Το 71% των ελεύθερων επαγγελματιών ανέφεραν αύξηση του όγκου εργασίας που μπόρεσαν να προσελκύσουν διαδικτυακά τα τελευταία χρόνια - με τις διαδικτυακές πλατφόρμες να παρέχουν ένα εξαιρετικό μέσο για τη σύνδεση των ελεύθερων επαγγελματιών με τις εταιρείες & το αντίστροφο. Η αγορά των ελεύθερων επαγγελματιών αναμένεται να αυξάνεται σταθερά τα επόμενα χρόνια.

- Μέχρι το 2023, η παγκόσμια οικονομία της αγοράς ελεύθερου επαγγελματία είναι πιθανό να φτάσει τα 455 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.
- Το 2017, υπήρχαν περίπου 57,3 εκατομμύρια ελεύθεροι επαγγελματίες στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο αριθμός αυτός πρόκειται να διπλασιαστεί σχεδόν μέχρι το έτος 2028. Πολύ περισσότεροι από 90 εκατομμύρια ελεύθεροι επαγγελματίες θα υπάρχουν μόνο στις ΗΠΑ.
- Οι ελεύθεροι επαγγελματίες θα αποτελούν επίσης σύντομα την πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού των ΗΠΑ. Περίπου το 51% του ενεργού πληθυσμού θα αποτελείται από ελεύθερους επαγγελματίες μέχρι το 2027.¹³

Σύμφωνα με τη Eurostat, υπάρχουν 32,3 εκατομμύρια ελεύθεροι επαγγελματίες στην Ευρώπη και αντιπροσωπεύουν το 15% του συνολικού μεριδίου της αγοράς εργασίας.¹⁴

¹³ V. Omprakash (2021). *Freelance Market Statistics & Trends* [Updated for 2022]. Retrieved December 20, 2022. <https://flexiple.com/freelance/freelance-statistics-and-trends-2020/>

¹⁴ Cfr. Mono Solutions. *The emerging freelance market*. Retrieved November 8, 2022. <https://www.monosolutions.com/small-business-universe/european-freelancers#:~:text=But%20let%20B4s%20not,share%20of%20the%20labor%20market>

3. Νόμοι και κανονισμοί της ΕΕ

Σήμερα, η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να μην ορίζει με σαφήνεια τον αυτοαπασχολούμενο εργαζόμενο και τα δικαιώματά του. Σε περίπτωση εργασίας σε χώρα υποδοχής, τα επαγγελματικά προσόντα μπορούν να αναγνωριστούν αυτόματα βάσει της επαγγελματικής εμπειρίας μόνο όταν ο αιτών έχει πρόσβαση στο ίδιο επάγγελμα στη χώρα καταγωγής και όταν η επαγγελματική εμπειρία πληροί την απαιτούμενη διάρκεια και τα χαρακτηριστικά που ορίζονται στην οδηγία 2005/36/ΕΚ¹⁵ σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, άρθρα 17 και 19.

3.1 Η κοινή και η εσωτερική αγορά

Η "εσωτερική αγορά" είναι "ένας χώρος ευημερίας και ελευθερίας, που παρέχει πρόσβαση σε αγαθά, υπηρεσίες, θέσεις εργασίας, επιχειρηματικές ευκαιρίες και πολιτιστικό πλούτο".

Ο "πατέρας" της εσωτερικής αγοράς ήταν η λεγόμενη "κοινή αγορά" που δημιουργήθηκε με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1958. Σκοπός της ήταν να εξαλείψει τους εμπορικούς φραγμούς μεταξύ των κρατών μελών με στόχο την αύξηση της οικονομικής ευημερίας και τη συμβολή σε "μια ακόμη στενότερη ένωση μεταξύ των λαών της Ευρώπης".

¹⁵ Information on the recognition of professional qualification in EU is available at the site of the European Commission, *Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs*. https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/single-market-services/free-movement-professionals/recognition-professional-qualifications-practice_en

Οι κύριοι στόχοι της κοινής αγοράς επιτεύχθηκαν το 1970 μετά τη δημιουργία της τελωνειακής ένωσης του 1968: η κατάργηση των ποσοστώσεων, η ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών και των εργαζομένων και ένας βαθμός φορολογικής εναρμόνισης με τη γενική εισαγωγή του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) το 1970. Ωστόσο, η ελευθερία του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών και η ελευθερία εγκατάστασης εξακολουθούσαν να είναι περιορισμένες λόγω των συνεχιζόμενων αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών που επέβαλαν οι δημόσιες αρχές.

Η έλλειψη προόδου όσον αφορά την επίτευξη της κοινής αγοράς αποδόθηκε σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι ο τρόπος νομοθέτησης ήταν υπερβολικά λεπτομερής και οι αποφάσεις σχετικά με αυτή την πτυχή απαιτούνταν να επιτυγχάνουν ομοφωνία στο Συμβούλιο. Αυτό άλλαξε όταν το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέτασε δύο σημαντικές υποθέσεις και έκρινε ότι οι περιορισμοί εισαγωγής που έχουν αποτέλεσμα ισοδύναμο με ποσοτικούς περιορισμούς είναι παράνομοι, εισάγοντας έτσι την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης: τα προϊόντα που πωλούνται νόμιμα σε ένα κράτος μέλος δεν επιτρέπεται να απαγορεύεται να πωλούνται σε άλλο κράτος μέλος (ισχύουν, ωστόσο, εξαιρέσεις). Μέσω αυτών των αποφάσεων, η πολιτική συζήτηση για τη διακοινοτικότητα οδήγησε την ΕΟΚ να εξετάσει μια πιο εμπειριστατωμένη προσέγγιση του στόχου της άρσης των εμπορικών φραγμών μέχρι τα μέσα του 1980: την εσωτερική αγορά. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1987, θέτοντας ως ακριβή προθεσμία την 31η Δεκεμβρίου 1992 για την ολοκλήρωσή της στην εσωτερική αγορά. Ενίσχυσε επίσης τους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων με την καθιέρωση ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία για τους κοινούς δασμούς, την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, την ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων και την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών.

Έκτοτε, η εσωτερική αγορά έχει συμβάλει σημαντικά στην ευημερία και την ολοκλήρωση της οικονομίας της ΕΕ. Μια στρατηγική για την εσωτερική αγορά που διήρκεσε από το 2003 έως το 2010 επικεντρώθηκε στην ανάγκη να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, να ολοκληρωθούν οι αγορές υπηρεσιών, να μειωθεί ο αντίκτυπος των φορολογικών εμποδίων και να απλουστευθεί το ρυθμιστικό περιβάλλον. Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε στο άνοιγμα των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών, της ηλεκτρικής ενέργειας, του φυσικού αερίου και των ταχυδρομικών υπηρεσιών.

Μετά το 2010, η Επιτροπή άρχισε να δημοσιεύει πολλές διαφορετικές ανακοινώσεις, εστιάζοντας σε συγκεκριμένες πτυχές της εσωτερικής αγοράς. Τον Οκτώβριο του 2012, παρουσίασε την Πράξη για την Ενιαία Αγορά II για την περαιτέρω ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς και την αξιοποίηση του αναξιοποίητου δυναμικού της ως μοχλού ανάπτυξης. Τον Μάιο του 2015, υιοθέτησε μια στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά, η οποία καθόρισε ένα εντατικό νομοθετικό πρόγραμμα για την οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής ψηφιακής οικονομίας. Στις 28 Οκτωβρίου 2015, η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με τίτλο «Αναβάθμιση της ενιαίας αγοράς: More opportunities for people and business»,¹⁶ η οποία επικεντρώθηκε στην εξασφάλιση πρακτικών οφελών για τους πολίτες στην καθημερινή τους ζωή και στη δημιουργία πρόσθετων ευκαιριών για τους καταναλωτές, τους επαγγελματίες και τις επιχειρήσεις. Συμπλήρωσε τις προσπάθειες της Επιτροπής για την τόνωση των επενδύσεων, την αξιοποίηση των ευκαιριών της ψηφιακής ενιαίας αγοράς και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Η στρατηγική αποσκοπούσε επίσης στη διασφάλιση μιας εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και στην προώθηση και διευκόλυνση της κινητικότητας των εργαζομένων, αποτρέποντας παράλληλα την κατάχρηση των κανόνων. Κατά συνέπεια, αυτό μπορεί επίσης να δώσει ώθηση στην ελεύθερη εργασία.

3.2 Ο αντίκτυπος του Covid-19

Η εξ αποστάσεως εργασία δεν είναι κάτι καινούργιο, αλλά πριν από την πανδημία μάλλον κανείς δεν θα είχε προβλέψει ότι τον Ιούλιο του 2020 το 48% των εργαζομένων θα εργάζεται από το σπίτι.¹⁷ Η πανδημία Covid-19 επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στην εσωτερική αγορά. Δεδομένου αυτού, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα στις 17 Απριλίου 2020, στο οποίο τόνισε ότι η ενιαία αγορά αποτελεί την πηγή της συλλογικής ευημερίας και ευημερίας της Ευρώπης και βασικό στοιχείο της άμεσης και συνεχούς αντιμετώπισης της πανδημίας.

¹⁶ Available at the site: DocsRoom - European Commission (europa.eu)

¹⁷ Eurofound (2021), *Living, working and COVID-19 (Update April 2021): Mental health and trust decline across EU as pandemic enters another year*, factsheet, Dublin.

¹⁸ Art. 54 TFEU.

Τον Φεβρουάριο του 2021, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μαζί με το Συμβούλιο, δημιούργησε τη διευκόλυνση ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η οποία διατυπώνει ότι η ανάκαμψη μιας εύρυθμα λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς πρέπει να επιτευχθεί με βιώσιμο τρόπο με τη συμμετοχή ενός ισχυρού Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ).

Σε αυτό το πλαίσιο, ένα πολύ σημαντικό ζήτημα κέρδισε την προσοχή: οι πολιτικές απαντήσεις για την καταπολέμηση της πανδημίας δημιούργησαν εμπόδια στον πλήρη σεβασμό των λεγόμενων "τεσσάρων ελευθεριών": της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών, κεφαλαίων, υπηρεσιών και ανθρώπων.

3.3 Η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και οι αυτοαπασχολούμενοι

"Οι αυτοαπασχολούμενοι και οι επαγγελματίες είναι νομικά πρόσωπα που λειτουργούν νόμιμα σε ένα κράτος μέλος και μπορούν να ασκούν οικονομική δραστηριότητα κατά τρόπο σταθερό και συνεχή σε άλλο κράτος μέλος ή να προσφέρουν και να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε άλλα κράτη μέλη σε προσωρινή βάση, παραμένοντας στη χώρα καταγωγής τους». ¹⁸

Ο ορισμός αυτός συνδυάζει δύο πολύ σημαντικές αρχές: την ελευθερία εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών, που αναφέρονται στα άρθρα 49 και 56 της ΣΛΕΕ αντίστοιχα (Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Όπως βλέπουμε, η περιγραφή αυτή συνεπάγεται επίσης μια τρίτη αρχή, η οποία δεν αναφέρεται σαφώς στη νομοθεσία της ΕΕ, αλλά έχει ζωτική σημασία για τους πολίτες της ΕΕ: την ελεύθερη κυκλοφορία των αυτοαπασχολούμενων.

¹⁸ Art. 54 TFEU.

Μπορεί να περάσει απαρατήρητο, αλλά οι αυτοαπασχολούμενοι δεν περιλαμβάνονται ρητά όταν η νομοθεσία της ΕΕ αναφέρεται σε «εργαζόμενους».¹⁹

3.4 Η νέα πρόταση της Επιτροπής

Πριν από μερικά χρόνια, ένα μικρό μέρος του προβλήματος, αυτό που αφορούσε την "κοινωνική προστασία των αυτοαπασχολούμενων", συζητήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή- ωστόσο, η απόφαση της Επιτροπής να χρησιμοποιήσει μόνο τα λεγόμενα "ήπια μέσα διακυβέρνησης" (μη δεσμευτικά νομοθετικά μέσα, όπως οι συστάσεις) μείωσε τα πάντα στο μηδέν.

Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή έλαβε μια νέα πρόταση σχεδίου, στην οποία αναζητήθηκε και πάλι ένας τρόπος να αποσαφηνιστεί η θέση του αυτοαπασχολούμενου εργαζόμενου, καθώς και να καθοριστεί μέρος της ρυθμιστικής εμβέλειας.²⁰

Στο επίσημο έγγραφο η Επιτροπή εξηγεί ότι στόχος του σχεδίου αυτού είναι να "καθορίσει τις αρχές για την αξιολόγηση βάσει του άρθρου 101 ΣΛΕΕ συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και εναρμονισμένες πρακτικές (συλλογικά αναφερόμενες ως "συμφωνίες") που συνάπτονται ως αποτέλεσμα συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ μεμονωμένων αυτοαπασχολούμενων και άλλης/ων επιχειρήσης/ων ("αντισυμβαλλόμενοι/ες"), σχετικά με τις συνθήκες εργασίας των μεμονωμένων αυτοαπασχολούμενων».²¹

¹⁹ EU law has never clearly provided a definition of "worker" or "employment contract" in order to size the gateway to its system of employment protection. The CJEU has therefore been in charge of developing it.

In this regard, in *Hoekstra* (CJEU, Case C-75/63) the Court gave to the concept of worker a "community meaning" for the purpose of enhancing the free movement of workers within the Union granted by article 45 TFEU. The Court expressly recognized that if this concept was on national laws, member states could eliminate at will the protection afforded by EU law to migrant workers. The content of the concept was for the first time finalised in *Lawrie-Blum* (CJEU, Case C-66/85), referring to any person that for a certain period of time performs services:

- "for and under the direction of another person"
- "in return of which he receives remuneration" engaged in
- "effective and genuine activities".

²⁰ G. Bronzini (2021). "L'Unione europea e la tutela del lavoro autonomo: verso una "svolta" dell'Unione?", *LavoroDirittiEuropa, Rivista di Diritto del Lavoro*, 3, 1-14. https://www.lavorodirittieuropa.it/images/bronzini_articolo.pdf

²¹ Cfr. *Communication from the Commission. Guidelines on the application of Union competition law to collective agreements regarding the working conditions of solo self-employed persons*, C(2022) 6846 final.

Πράγματι, πριν από την παρούσα πρόταση (η οποία δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα στις 18 Μαρτίου 2022) οι προαναφερθείσες συμφωνίες περιλαμβάνονταν μεταξύ εκείνων που, σύμφωνα με το άρθρο 101 της ΣΛΕΕ, "περιορίζουν τον ανταγωνισμό της εσωτερικής αγοράς" και, ως εκ τούτου, ήταν αντίθετες με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Στο έγγραφο, η Επιτροπή παρουσιάζει επίσης τους λόγους που οδήγησαν στην έγκριση των συλλογικών συμφωνιών, υπογραμμίζοντας τη σημασία δύο άρθρων: του άρθρου 3 ΣΕΕ και του άρθρου 152 ΣΛΕΕ.

"Το άρθρο 3 ΣΕΕ προβλέπει επίσης ότι η Ένωση προωθεί "μια άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο". Για τον σκοπό αυτό, η Ένωση αναγνωρίζει τον σημαντικό ρόλο του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων και δεσμεύεται, σύμφωνα με το άρθρο 152 ΣΛΕΕ, να "διευκολύνει τον διάλογο μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, σεβόμενη την αυτονομία τους". Το άρθρο 28 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει περαιτέρω το δικαίωμα των συλλογικών διαπραγματεύσεων και της συλλογικής δράσης.

Οι βελτιωμένες συνθήκες εργασίας και η κατάλληλη κοινωνική προστασία αποτελούν επίσης βασικές αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, σύμφωνα με τις οποίες "οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να ζητείται η γνώμη των κοινωνικών εταίρων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή των οικονομικών, εργασιακών και κοινωνικών πολιτικών σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές" και "πρέπει να ενθαρρύνονται να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις σε θέματα που τους αφορούν».

Εν κατακλείδι, η ανακοίνωση της Επιτροπής αναγνωρίζει επίσης ότι η ανάγκη ρύθμισης του τομέα αυτού εξακολουθεί να υφίσταται: "Τα τελευταία χρόνια, η αγορά εργασίας έχει υποστεί θεμελιώδεις αλλαγές, επηρεασμένη από την τάση για υπεργολαβία και εξωτερική ανάθεση δραστηριοτήτων επιχειρηματικών και προσωπικών υπηρεσιών, καθώς και από την ψηφιοποίηση των παραγωγικών διαδικασιών και την άνοδο της διαδικτυακής οικονομίας των πλατφορμών. Η αυτοαπασχόληση στην ΕΕ είναι σχετικά υψηλή και έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, κυρίως στην οικονομία των διαδικτυακών πλατφορμών.

Ενώ οι εξελίξεις αυτές έχουν αυξήσει την ευελιξία και την προσβασιμότητα της αγοράς εργασίας, σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν επίσης οδηγήσει σε δύσκολες συνθήκες εργασίας στην οικονομία των διαδικτυακών πλατφορμών και όχι μόνο. Ακόμη και αν δεν είναι πλήρως ενσωματωμένοι στην επιχείρηση του εντολέα τους με τον ίδιο τρόπο όπως οι εργαζόμενοι, ορισμένοι αυτοαπασχολούμενοι μπορεί να μην είναι εντελώς ανεξάρτητοι από τον εντολέα τους ή να μην έχουν επαρκή διαπραγματευτική δύναμη για να επηρεάσουν τις συνθήκες εργασίας τους. Επιπλέον, η κρίση του COVID-19 κατέστησε πολλούς αυτοαπασχολούμενους ακόμη πιο ευάλωτους, καθώς η απώλεια εισοδημάτων τους επιδεινώθηκε από τα αδύναμα ή ανύπαρκτα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και τα ειδικά μέτρα στήριξης".²²

Ωστόσο, για να προσπαθήσει να καλύψει τα ρυθμιστικά κενά, η ΕΕ δημιούργησε ορισμένα χρήσιμα εργαλεία για τους εργαζομένους, τα οποία θα περιγραφούν συνοπτικά παρακάτω.

3.5 EntreComp

Το EntreComp,²³ το οποίο δρομολογήθηκε το 2016 στο πλαίσιο του νέου θεματολογίου για τις δεξιότητες στην Ευρώπη, είναι ένα ολοκληρωμένο, ευέλικτο και πολυχρηστικό σύστημα αναφοράς πλαίσιο που έχει σχεδιαστεί για να σας βοηθήσει να κατανοήσετε τι σημαίνει επιχειρηματικότητα ως βασική ικανότητα για τη δια βίου μάθηση.

Σκοπός του είναι να υποστηρίξει και να εμπνεύσει δράσεις για τη βελτίωση της επιχειρηματικής ικανότητας των ευρωπαϊών πολιτών και οργανισμών, δημιουργώντας μια κοινή αντίληψη των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των στάσεων που συνθέτουν τον ορισμό του τι σημαίνει να είσαι επιχειρηματίας - να ανακαλύπτεις και να ενεργείς βάσει ευκαιριών και ιδεών και να τις μετατρέπεις σε κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική ή άλλη αξία.

²² Cfr. *Communication from the Commission*. Op. cit. p. 5.

²³ Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., Van den Brande, G. (2016). *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Luxembourg: Publication Office of the European Union. Available in a revised 2018 version at the site: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5e633083-27c8-11e6-914b-01aa75ed71a1/language-en>

3.5.1 Βασικά στοιχεία του EntreComp

Το EntreComp προσδιορίζει τις ικανότητες που καθιστούν κάποιον επιχειρηματία. Αυτές μπορούν στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη της επιχειρηματικής μάθησης σε διάφορα περιβάλλοντα - τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν την κοινωνία των πολιτών, τις εταιρείες, την εκπαίδευση, την εργασία με τη νεολαία, τις κοινότητες, τις start - ups και τα άτομα.

Το πλαίσιο EntreComp (Σχήμα 1) προσφέρει μια επισκόπηση των διαφορετικών αλλά αλληλένδετων ικανοτήτων. Αυτές οι ικανότητες έχουν σχεδιαστεί για να αναδείξουν τις επιχειρηματικές δεξιότητες και στάσεις που περιλαμβάνει η εργασία, καθώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός κατά το σχεδιασμό μιας νέας δραστηριότητας και/ή ενός μοντέλου που θα χρησιμοποιηθεί ή θα προσαρμοστεί για τη μάθηση και την αξιολόγηση. Στο απλούστερο επίπεδό του, το EntreComp αποτελείται από 3 τομείς ικανοτήτων: Ιδέες και ευκαιρίες, πόροι και σε δράση. Κάθε τομέας περιλαμβάνει 5 συγκεκριμένες ικανότητες, και όλες μαζί αντιπροσωπεύουν τις ικανότητες που χρησιμοποιούν τα άτομα για να ανακαλύψουν και να δράσουν βάσει ευκαιριών και ιδεών.²⁴

Στην EntreComp δεν υπάρχει μία μόνο βασική ικανότητα: όλες οι ικανότητες είναι εξίσου σημαντικές και η σειρά με την οποία παρουσιάζονται δεν υποδηλώνει μια σειρά στη διαδικασία απόκτησης ή μια ιεραρχία. Μια μαθησιακή δραστηριότητα ή ένα εργαλείο ανάπτυξης μπορεί να αφορά μόνο 1 ικανότητα ή να αναπτύσσει και τις 15 ικανότητες.

Κάτω από κάθε μία από τις 15 ικανότητες υπάρχουν διάφορα νήματα που περιγράφουν τι πραγματικά σημαίνει η συγκεκριμένη ικανότητα σε πρακτικό επίπεδο. Αυτά τα νήματα είναι τα δομικά στοιχεία κάθε ικανότητας. Η παρακάτω εικόνα (Σχ. 2) δείχνει τα νήματα για 3 ικανότητες: Δημιουργικότητα, Συνεργασία με άλλους και Κινητοποίηση πόρων. Για παράδειγμα, τα νήματα για τη δημιουργικότητα είναι: Να είσαι περίεργος και ανοιχτός, να αναπτύσσεις ιδέες, να ορίζεις προβλήματα, να σχεδιάζεις αξία και να είσαι καινοτόμος.

²⁴ For a complete description of the Framework, see *EntreComp: a practical guide, easing the access to entrepreneurship*. (2021, June 22). European Innovation Council and SMEs Executive Agency (EISMEA), available at the site: https://eisma.ec.europa.eu/news/entrecomp-practical-guide-easing-access-entrepreneurship-2021-06-22_en

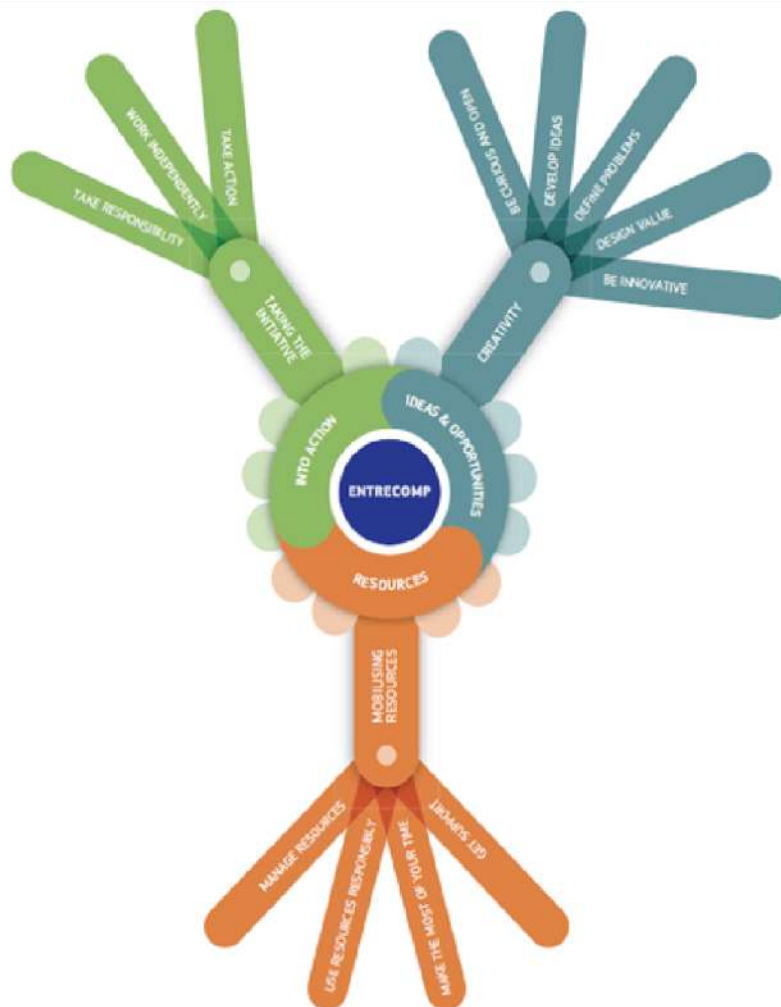
Figure 1 The Entrecomp Framework

3.5.2 Πώς να χρησιμοποιήσετε το EntreComp

Το EntreComp έχει εφαρμοστεί με διάφορους τρόπους και έχει αποδειχθεί χρήσιμο για να βοηθήσει τους διαχειριστές έργων και τους οργανισμούς να επιτύχουν διάφορους στόχους. Οι στόχοι αυτοί ήταν οι εξής:

Κινητοποίηση του ενδιαφέροντος για την επιχειρηματικότητα και έμπνευση για δράση

Κινητοποίηση μιας ομάδας χρηστών σημαίνει προσέλκυση χρηστών και έμπνευση πρωτοβουλιών.

♂ **Figure 2 describing the 3 competences: Creativity, Working with others and Mobilising resources**

Περιλαμβάνει τους επιμέρους στόχους της ευαισθητοποίησης και της κατανόησης της επιχειρηματικότητας ως βασικής ικανότητας, της επιχειρηματικής εκπαίδευσης και της επιχειρηματικής μάθησης για τη δημιουργία κοινού οράματος και γλώσσας για τους φορείς και την έναρξη συμπράξεων στο τοπικό οικοσύστημα, χρησιμοποιώντας το EntreComp ως σημείο αναφοράς.

Κινητοποίηση του ενδιαφέροντος για την επιχειρηματικότητα και έμπνευση για δράση

Κινητοποίηση μιας ομάδας χρηστών σημαίνει προσέλκυση χρηστών και έμπνευση πρωτοβουλιών.

Περιλαμβάνει τους επιμέρους στόχους της ευαισθητοποίησης και της κατανόησης της επιχειρηματικότητας ως βασικής ικανότητας, της επιχειρηματικής εκπαίδευσης και της επιχειρηματικής μάθησης για τη δημιουργία κοινού οράματος και γλώσσας για τους φορείς και την έναρξη συμπράξεων στο τοπικό οικοσύστημα, χρησιμοποιώντας το EntreComp ως σημείο αναφοράς.

Δημιουργία αξίας με την προσαρμογή του πλαισίου σε συγκεκριμένα πλαίσια

Η δημιουργία αξίας σημαίνει την προσαρμογή του πλαισίου EntreComp στο πλαίσιο των χρηστών.

Αυτό σημαίνει να το μεταφράσουμε σε διαφορετικές γλώσσες, να το προσαρμόσουμε για νέα ακροατήρια, να το χρησιμοποιήσουμε για να παρέχουμε υποστήριξη σε πρακτικές βασισμένες σε αποδείξεις και να το χρησιμοποιήσουμε για να ευθυγραμμίσουμε τα υφιστάμενα πλαίσια δεξιοτήτων και προσλήψεων.

Εκτίμηση & αξιολόγηση των επιπέδων επιχειρηματικής επάρκειας

Αξιολόγηση και αξιολόγηση σημαίνει να κατανοήσουμε το σημείο εκκίνησης των χρηστών ή να καταδείξουμε την πρόοδό τους.

Σημαίνει να χρησιμοποιήσετε το EntreComp για να χαρτογραφήσετε υφιστάμενες δράσεις ή πόρους, να ανακαλύψετε κενά δεξιοτήτων, να εντοπίσετε ατομικά πλεονεκτήματα και αδυναμίες, αλλά και να αναστοχαστείτε ή να αξιολογήσετε τη μάθηση, χρησιμοποιώντας το EntreComp για αυτοαξιολόγηση.

Να υλοποιούν επιχειρηματικές ιδέες και σχέδια.

Σημαίνει σχεδιασμό επιχειρηματικής μάθησης ή πρακτικών επιχειρηματικών εμπειριών, σχεδιασμό της ανάπτυξης δεξιοτήτων και διαδρομών σταδιοδρομίας ή εκκίνησης, ενσωμάτωση της EntreComp ή σύνδεσή της με άλλες βασικές ικανότητες, δημιουργία ή ενίσχυση υφιστάμενων πρωτοβουλιών υποστήριξης εκκίνησης και ανάπτυξη επιχειρηματικών οργανισμών με την EntreComp.

Αναγνωρίστε τις επιχειρηματικές δεξιότητες.

Πρόκειται για τη χρήση του EntreComp για την αναγνώριση της ανάπτυξης δεξιοτήτων και τον προσδιορισμό των επαγγελματικών ικανοτήτων ή για την απόδειξη του αντίκτυπου προγραμμάτων ή δραστηριοτήτων.

3.5.3 Για ποιον προορίζεται το EntreComp;

Το EntreComp μπορεί να χρησιμοποιηθεί από διαφορετικούς φορείς και αφορά όσους ενδιαφέρονται και εργάζονται στην τυπική εκπαίδευση, τη μη τυπική μάθηση και τις δραστηριότητες ένταξης, καθώς και σε οργανισμούς και επιχειρήσεις κάθε μεγέθους. Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα:

Εάν εργάζεστε στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το EntreComp για να προσαρμόσετε τα επιχειρηματικά μαθησιακά αποτελέσματα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, να δημιουργήσετε νέες ή να βελτιώσετε υφιστάμενες δραστηριότητες διδασκαλίας και μάθησης για την ανάπτυξη επιχειρηματικών ικανοτήτων ή να σχεδιάσετε την αξιολόγηση της επιχειρηματικής μάθησης.

Εάν εργάζεστε με νέους εκτός της τυπικής εκπαίδευσης, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το EntreComp για να σχεδιάσετε δραστηριότητες που παρέχουν πρακτικές επιχειρηματικές εμπειρίες, να βοηθήσετε τους νέους να κατανοήσουν πόσο επιχειρηματίες είναι ή να αναγνωρίσετε τις δικές σας επιχειρηματικές ικανότητες.

Εάν εργάζεστε με νεοσύστατες επιχειρήσεις και επιχειρηματίες, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το EntreComp για να κατανοήσετε πώς οι υπάρχουσες δραστηριότητες συμβάλλουν στις επιχειρηματικές ικανότητες, να βοηθήσετε τους επιχειρηματίες να χαρτογραφήσουν τις δικές τους επιχειρηματικές ικανότητες ή να σχεδιάσετε νέα κατάρτιση για την υποστήριξη της δημιουργίας ή της ανάπτυξης επιχειρήσεων που αντιστοιχούν στις ικανότητες του EntreComp.

3.5.4 Πώς να ξεκινήσετε με το EntreComp: μερικές κορυφαίες συμβουλές²⁵

Δημιουργία κοινής αντίληψης

Χρησιμοποιήστε το EntreComp ως βάση για τη δημιουργία μιας κοινής αντίληψης για το τι σημαίνει να είσαι επιχειρηματίας. Χρησιμοποιήστε τη γλώσσα του για μια σαφή και συνεπή προσέγγιση στην ανάπτυξη στρατηγικών και δράσεων.

Βρείτε το σωστό επίπεδο

Σκεφτείτε με ποιον συνεργάζεστε και αποφασίστε ποιο επίπεδο του EntreComp είναι κατάλληλο για το κοινό σας - χρειάζεται να εξηγήσετε ολόκληρο το μοντέλο ή χρειάζεται απλώς να μοιραστείτε τι σημαίνει να "είσαι επιχειρηματίας";

Βρείτε τις σωστές ικανότητες

Δώστε προτεραιότητα στις επιχειρηματικές ικανότητες που απαιτούνται για το έργο ή τον οργανισμό σας και συμπεριλάβετε τις ικανότητες αυτές στις δραστηριότητες πρόσληψης ή/και κατάρτισης και ανάπτυξης. Μια δραστηριότητα μπορεί να αφορά μόνο 1 ικανότητα ή να αναπτύσσει και τις 15 ικανότητες.

Προσαρμόστε εάν χρειάζεται

Το EntreComp δεν είναι ένα σταθερό εργαλείο και μπορεί να προσαρμοστεί με οποιονδήποτε τρόπο χρειαστεί. Για παράδειγμα, τα μαθησιακά αποτελέσματα είναι γενικά και είναι πιθανό να χρειαστεί να τα προσαρμόσετε ώστε να λειτουργούν για τις ανάγκες σας.

Κατανοήστε το σημείο εκκίνησης των μαθητών σας

Όποιοι κι αν είναι, εργαζόμενοι ή μαθητές, θα έχουν διαφορετικά σημεία εκκίνησης για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους. Ένας εκπαιδευόμενος δεν αναμένεται να αναπτύξει όλες τις ικανότητες σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο και οι πολύ νέοι εκπαιδευόμενοι δεν αναμένεται να αποκτήσουν το υψηλότερο επίπεδο επάρκειας σε όλες τις ικανότητες.

²⁵ The information here provided has been derived from *EntreComp: A Practical Guide*, op. cit.

Αυτοαξιολόγηση

Παρουσιάστε το EntreComp στους εκπαιδευόμενούς σας ως πλαίσιο για προβληματισμό ή αυτοαξιολόγηση, ώστε να μπορούν να αξιολογήσουν το επίπεδο των δικών τους ικανοτήτων και να καταγράψουν την πρόοδό τους.

Επίδειξη αξίας

Δείξτε την αξία των δραστηριοτήτων και των πόρων σας, επισημαίνοντας εκείνες που ανταποκρίνονται επιτυχώς στις ικανότητες της EntreComp.

Παροχή αποδεικτικής βάσης

Χρησιμοποιήστε το EntreComp ως βάση τεκμηρίωσης για την πραγματοποίηση αλλαγών στην προσέγγισή σας στη μάθηση. Η έρευνα δείχνει ότι πρόκειται για τις ικανότητες που χρειάζονται οι εκπαιδευόμενοι για να δημιουργήσουν αποτελεσματικά κοινωνική, πολιτιστική ή οικονομική αξία στην εργασία ή στην κοινότητα.

3.6 ESCO

ESCO είναι η πολύγλωσση ταξινόμηση των ευρωπαϊκών δεξιοτήτων, ικανοτήτων και επαγγελμάτων.

Οι ευρωπαϊκές δεξιότητες, ικανότητες, πιστοποιητικά και επαγγέλματα που είναι σημαντικά για την αγορά εργασίας της ΕΕ, καθώς και για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, κατηγοριοποιούνται σε πολλές γλώσσες υπό την ομπρέλα της ESCO. Το σύστημα προσφέρει επαγγελματικά προφίλ που απεικονίζουν τις συνδέσεις μεταξύ θέσεων εργασίας, ικανοτήτων, δεξιοτήτων και πιστοποιήσεων σε 25 διαφορετικές ευρωπαϊκές γλώσσες. Το ESCO δημιουργήθηκε με τη χρήση ανοικτών προτύπων πληροφορικής, είναι προσβάσιμο σε όλους τους χρήστες χωρίς χρέωση και είναι προσβάσιμο μέσω μιας διαδικτυακής πύλης στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://esco-.ec.europa.eu/about-esco/what-esco>.

3.6.1 Γιατί το ESCO;

Για να συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ του κόσμου της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και της αγοράς εργασίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναπτύσσει το ESCO. Με την εισαγωγή μιας τυποποιημένης ορολογίας για τα επαγγέλματα, τις δεξιότητες, τις ικανότητες και τα προσόντα, το ESCO μπορεί να βοηθήσει τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και την αγορά εργασίας να προσδιορίσουν και να διαχειριστούν καλύτερα τη διαθεσιμότητα των απαιτούμενων δεξιοτήτων, ικανοτήτων και προσόντων. Ο πολύγλωσσος χαρακτήρας του διευκολύνει την αύξηση της διεθνούς διαφάνειας και συνεργασίας στον τομέα των δεξιοτήτων και των προσόντων.

Παρά τα υψηλά επίπεδα ανεργίας, υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις για στενώσεις και αναντιστοιχίες δεξιοτήτων σε ορισμένες περιοχές και τομείς, όπως η πράσινη οικονομία, οι ΤΠΕ (Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών) και η υγειονομική περίθαλψη. Η παγκοσμιοποιημένη οικονομία αυξάνει τον ανταγωνισμό όχι μόνο σε σχέση με το κόστος εργασίας αλλά και σε σχέση με τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού. Η Ευρώπη δεν μπορεί να αφήσει ανεκμετάλλευτο το δυναμικό δεξιοτήτων.

Η ένταξη των ανθρώπων στην εργασία απαιτεί την αντιμετώπιση της έλλειψης και της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων. Οι εργαζόμενοι χρειάζονται κατάρτιση για να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και οι υπηρεσίες αντιστοίχισης θέσεων εργασίας πρέπει να αξιοποιούν στο έπακρο τις διαθέσιμες ευκαιρίες απασχόλησης.

Ωστόσο, η εκπαίδευση παρέχει στους ανθρώπους προσόντα που διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Οι υπηρεσίες απασχόλησης δεν χρησιμοποιούν τα ίδια συστήματα πληροφορικής και ταξινόμησης για τη διαχείριση των πληροφοριών σχετικά με την προσφορά και τη ζήτηση θέσεων εργασίας-επιπλέον, τα προσόντα δεν συμβαδίζουν πάντα με την εξέλιξη των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που απαιτούνται από την αγορά εργασίας.

3.6.2 Τι κάνει η ESCO;

Η ESCO γεφυρώνει το επικοινωνιακό χάσμα μεταξύ εκπαίδευσης και εργασίας.

Η αγορά εργασίας εξελίσσεται συνεχώς. Τα συγκεκριμένα επαγγέλματα, οι δεξιότητες, οι ικανότητες και τα προσόντα που χρειάζονται οι άνθρωποι αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου, όπως και η περιγραφή τους. Για να αντιμετωπιστεί αυτό, η αποτελεσματική επικοινωνία και ο διάλογος μεταξύ της αγοράς εργασίας και του τομέα της εκπαίδευσης/κατάρτισης είναι ζωτικής σημασίας. Για τη διευκόλυνση αυτού του διαλόγου, η ESCO είναι δομημένη σε τρεις πυλώνες που αντιπροσωπεύουν μια βάση δεδομένων με δυνατότητα αναζήτησης σε 25 γλώσσες. Αυτοί οι πυλώνες είναι οι ακόλουθοι:

- επαγγέλματα
- δεξιότητες/ικανότητες
- προσόντα

Η δομή αυτή επιτρέπει στην ESCO να οργανώσει τις διαθέσιμες γνώσεις για την ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και τον τομέα της εκπαίδευσης/κατάρτισης με συνεπή και εύχρηστο τρόπο. Πράγματι, το ESCO έχει αναπτυχθεί σε μια ανοικτή μορφή πληροφορικής που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από το λογισμικό τρίτων. Η ταξινόμηση είναι προσβάσιμη και μπορεί να μεταφορτωθεί ελεύθερα μέσω της πύλης ESCO. Αυτό προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα:

- Η ESCO υποστηρίζει την καλύτερη ηλεκτρονική αντιστοίχιση ατόμων με θέσεις εργασίας

Η αντιστοίχιση θέσεων εργασίας πραγματοποιείται όλο και περισσότερο στο διαδίκτυο, επιτρέποντας μια πιο αποτελεσματική προσέγγιση. Η διαδικτυακή αντιστοίχιση θέσεων εργασίας δεν παρέχει μόνο στους αναζητούντες εργασία ένα ευρύ φάσμα σχετικών ευκαιριών, αλλά βοηθά επίσης τους εργαζόμενους να εντοπίσουν νέες επαγγελματικές πορείες και να δείξουν ποιες μεταβιβάσιμες δεξιότητες διαθέτουν μεταξύ των επαγγελμάτων.

Πρωταρχικός στόχος της ESCO είναι να συμβάλει στην καλύτερη διαδικτυακή αντιστοίχιση θέσεων εργασίας με βάση τις δεξιότητες. Αυτό το επιτυγχάνει:

- προσφέροντας στους πολίτες τη δυνατότητα να συντάσσουν βιογραφικά σημειώματα και κενές θέσεις εργασίας χρησιμοποιώντας το λεξιλόγιο της ESCO σε 25 γλώσσες, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν πληροφορίες διασυνοριακά,
- παροχή ενός εργαλείου για την αυτοματοποιημένη ανάλυση και ερμηνεία ημιδομημένων και μη δομημένων δεδομένων (βιογραφικά σημειώματα και κενές θέσεις εργασίας),
- υποστήριξη της αντιστοίχισης θέσεων εργασίας βάσει δεξιοτήτων με βάση την εργασιακή εμπειρία και τα προσόντα ενός ατόμου,
- δείχνει πώς οι δεξιότητες και οι ικανότητες που αναπτύσσονται σε ένα επάγγελμα είναι εφαρμόσιμες και μεταβιβάσιμες σε ένα άλλο. δηλ. διατομεακές δεξιότητες και ικανότητες.

- Η ESCO επιτρέπει την κινητικότητα

Σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες, οι υπηρεσίες απασχόλησης και επαγγελματικού προσανατολισμού χρησιμοποιούν διαφορετικές εθνικές ταξινομήσεις, συστήματα πληροφορικής και γλώσσες. Όλες αυτές οι διαφοροποιήσεις εμποδίζουν τη διασυνοριακή ανταλλαγή δεδομένων. Η αντιστοίχιση των εθνικών συστημάτων ταξινόμησης στο ESCO αυξάνει τη σημασιολογική διαλειτουργικότητα μεταξύ τους. Το ESCO μεταφράζει πληροφορίες μεταξύ διαφορετικών συστημάτων ταξινόμησης, λειτουργώντας ως κόμβος. Με τη χρήση του ESCO, οι υπηρεσίες απασχόλησης μπορούν να ανταλλάσσουν κενές θέσεις εργασίας, βιογραφικά σημειώματα και άλλες σημαντικές πληροφορίες σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό ενθαρρύνει την επαγγελματική και περιφερειακή κινητικότητα, μειώνει τις αναντιστοιχίες μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς στην αγορά εργασίας και μειώνει το λειτουργικό κόστος για τους παρόχους υπηρεσιών απασχόλησης.

- ESCO supports education and training

Η ESCO, λειτουργώντας ως λεξικό, παρέχει μια τυποποιημένη ορολογία, η οποία διευκολύνει την περιγραφή του τρόπου με τον οποίο συνδέονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους τα επαγγέλματα, οι δεξιότητες, οι ικανότητες και τα

προσόντα. Αυτή η ορολογία, η οποία είναι διαθέσιμη σε 25 γλώσσες, διευκολύνει τη συνεργασία και την κινητικότητα των εκπαιδευομένων σε διαφορετικές χώρες και συστήματα. Διευκολύνει επίσης την περιγραφή, την ανάλυση και την κατανόηση της σχέσης μεταξύ της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και της αγοράς εργασίας με διάφορους τρόπους:

- Η ορολογία της ESCO έχει σημασία για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση που ανταποκρίνεται άμεσα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας,
- Η εισαγωγή μιας κοινής ορολογίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον προσδιορισμό των αναγκών σε δεξιότητες και ικανότητες. Αυτό μπορεί να βοηθήσει άμεσα στην αύξηση της συνάφειας και της ανταπόκρισης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην αγορά εργασίας, τόσο τώρα όσο και μακροπρόθεσμα,
- Τα συστήματα εξέτασης και αξιολόγησης πρέπει να αντανakλούν τη στροφή προς τα μαθησιακά αποτελέσματα στα προσόντα και τα προγράμματα σπουδών. Η ορολογία της ESCO μπορεί να στηρίξει τις περιγραφές των κριτηρίων αξιολόγησης και να υποστηρίξει άμεσα τους φορείς πιστοποίησης προσόντων σε διεθνές, εθνικό και τομεακό επίπεδο,
- Τα ευρωπαϊκά συστήματα συσσώρευσης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ECTS, Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων) και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ECVET, Ευρωπαϊκό Σύστημα Πιστωτικών Μονάδων για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση) μπορούν να επωφεληθούν από μια τυποποιημένη γλώσσα,
- Μια τυποποιημένη και εύκολα προσβάσιμη ορολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους επαγγελματίες του προσανατολισμού και της συμβουλευτικής. Η εστίαση του ESCO στις δεξιότητες και τις ικανότητες όχι μόνο διευκολύνει την περιγραφή των υφιστάμενων ικανοτήτων, αλλά είναι πολύτιμη για τον εντοπισμό των ελλειπόντων και μεταβιβάσιμων δεξιοτήτων και ικανοτήτων του ατόμου.
- Τέλος, η εισαγωγή μιας κοινής ορολογίας βοηθά το άτομο να περιγράψει την προηγούμενη μάθηση, η οποία λαμβάνει χώρα και σε μη τυπικά και άτυπα

περιβάλλοντα, και διευκολύνει επίσης τους εργοδότες και τα σχολεία να δουν την αξία αυτών των εμπειριών.

- Η ESCO υποστηρίζει δεξιότητες, νοημοσύνη και στατιστικές

Σε ολόκληρη την Ευρώπη, η ESCO μπορεί να ανοίξει πόρτες για την ανάπτυξη εργαλείων πληροφόρησης για τις δεξιότητες που αποσκοπούν στη βελτίωση της ανάλυσης της προσφοράς και της ζήτησης δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Συμβάλλει στη δημιουργία μεγαλύτερης αντίληψης για τις δεξιότητες και τις ικανότητες των ανθρώπων, παρέχοντας μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά τις διαθέσιμες δεξιότητες στην αγορά εργασίας σήμερα.

Όντας δομημένη με ιεραρχικό τρόπο και συνδεδεμένη με την ISCO, τη Διεθνή Τυποποιημένη Ταξινόμηση Επαγγελματών που αναπτύχθηκε από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ), η ESCO επιτρέπει στα στατιστικά δεδομένα που αποκτώνται μέσω της χρήσης της να είναι συγκρίσιμα σε διεθνές επίπεδο. Μπορεί επίσης να χρησιμεύσει ως βάση για άλλους τύπους έρευνας, όπως η συγκριτική αξιολόγηση και η σύγκριση μεταξύ χωρών.²⁶

3.7 Europass

Το Europass είναι ένα σύνολο ψηφιακών εργαλείων και πληροφοριών που βασικά βοηθούν έναν υποψήφιο για εργασία να διαχειριστεί τη μάθηση και την καριέρα του. Η υπηρεσία παρέχεται δωρεάν και είναι σε 29 διαφορετικές γλώσσες. Ο ιστότοπος προσφέρει ένα αποθετήριο επεξεργάσιμων προτύπων για βιογραφικά σημειώματα και συνοδευτικές επιστολές, τη δυνατότητα να δοκιμάσει κανείς τις ψηφιακές του δεξιότητες, να αναζητήσει κενές θέσεις εργασίας και να βρει πληροφορίες για μαθήματα που είναι διαθέσιμα στην Ευρώπη.

Τα τελευταία, αλλά εξίσου σημαντικά εργαλεία του Europass είναι τα λεγόμενα "ψηφιακά πιστοποιητικά", τα οποία είναι νομικά ισοδύναμα με τα πιστοποιητικά σε χαρτί. Επιτρέπουν στα ιδρύματα να εκδίδουν δωρεάν ψηφιακά, απαραβίαστα

²⁶ This paragraph is an abridged version of the European Commission publication: *ESCO: European Classification of Skills/Competences, Qualifications and Occupations*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013.

προσόντα και άλλα πιστοποιητικά μάθησης. Τα εν λόγω πιστοποιητικά χρησιμοποιούνται για την απόκτηση θέσεων εργασίας, την τοποθέτηση σε πανεπιστήμια και πολλά άλλα. Με το Europass, οι αναζητούντες εργασία και όσοι ενδιαφέρονται να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους στο εξωτερικό μπορούν να αποθηκεύουν και να μοιράζονται με ασφάλεια αυτά τα πιστοποιητικά, ώστε να μην χρειάζεται πλέον να ασχολούνται με τις χάρτινες εκδόσεις των πιστοποιητικών και των διπλωμάτων τους.²⁷ Επιπλέον, μπορούν να συγκρίνουν τα προσόντα τους εξετάζοντας τα εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων που παραπέμπουν στο EQF.

3.8 EQF (Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων)

Ένα πλαίσιο προσόντων ταξινομεί τα προσόντα σύμφωνα με ένα σύνολο κριτηρίων για συγκεκριμένα επίπεδα μάθησης που επιτυγχάνονται. Στοχεύει στην ενσωμάτωση και το συντονισμό των προσόντων, καθώς και στη βελτίωση της διαφάνειας, της προσβασιμότητας και της ποιότητας των προσόντων σε σχέση με την αγορά εργασίας, το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης και την κοινωνία των πολιτών.

Τα πλαίσια επαγγελματικών προσόντων υποστηρίζουν τη δια βίου μάθηση (δηλ. όλες τις μαθησιακές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής), με στόχο τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων στο πλαίσιο μιας προσωπικής, πολιτικής, κοινωνικής και/ή εργασιακής προοπτικής. Ο ορισμός αυτός καλύπτει όλο το φάσμα της τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μάθησης.

3.8.1 Τι είναι;

Το EQF (Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων)²⁸ είναι ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς που επιτρέπει στα προσόντα από διάφορες χώρες να γίνουν πιο διαφανή και πιο

²⁷ Cfr. the official Europass website. <https://europa.eu/europass/en>

²⁸ The European Qualifications Framework (EQF) is available at the site: <https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-eqf>

εύκολα κατανοητά. Αυτό επιτυγχάνεται με τη βάση του πλαισίου σε 8 επίπεδα μαθησιακών αποτελεσμάτων για κάθε προσόν, τα οποία μπορούν εύκολα να συγκριθούν. Καλύπτονται όλοι οι τύποι και τα επίπεδα προσόντων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προέρχονται από την τριτοβάθμια εκπαίδευση, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) και τη γενική εκπαίδευση, καθώς και τα προσόντα που χορηγούνται από τον ιδιωτικό τομέα ή διεθνείς οργανισμούς.

Οι συνοδευτικοί περιγραφικοί δείκτες επιπέδων δείχνουν πώς οι προσδοκίες όσον αφορά τις γνώσεις, τις δεξιότητες, την αυτονομία και την υπευθυνότητα αυξάνονται καθώς οι εκπαιδευόμενοι προχωρούν από το επίπεδο 1 στο επίπεδο 8. Τα επίπεδα αυτά, μαζί με τους περιγραφείς, λειτουργούν ως μεταφραστικό πλέγμα και καθιστούν δυνατή τη σύγκριση προσόντων από διαφορετικές χώρες και ιδρύματα. Με αυτόν τον τρόπο, το EQF υποστηρίζει τη διασυνοριακή κινητικότητα των εκπαιδευομένων και των εργαζομένων και προωθεί τη δια βίου μάθηση και την επαγγελματική ανάπτυξη σε ολόκληρη την Ευρώπη.

3.8.2 Πώς λειτουργεί;

Η σύσταση του EQF καλεί τα κράτη μέλη να παραπέμψουν τα εθνικά τους πλαίσια επαγγελματικών προσόντων (NQF) ή συστήματα στο EQF, προκειμένου να δημιουργήσουν μια σαφή και διαφανή σχέση μεταξύ των εθνικών τους επιπέδων προσόντων και των οκτώ επιπέδων του EQF.

Δεδομένου ότι το EQF είναι πρωτίστως ένα μεταφραστικό εργαλείο, τα προσόντα δεν περιλαμβάνονται άμεσα στο EQF. Αντιθέτως, περιλαμβάνονται στα ΕΣΠ, όπου το επίπεδο και η αξία τους στο εξωτερικό μπορούν να γίνουν κατανοητά σε σχέση με τα οκτώ επίπεδα του ΕΠΠ. Αυτή η μετάφραση γίνεται ορατή στους πολίτες, καθώς τα επίπεδα του EQF προστίθενται όλο και περισσότερο στα εθνικά πιστοποιητικά και διπλώματα και περιλαμβάνονται στα NQF.

Κάθε χώρα που επιθυμεί να συσχετίσει τα εθνικά της επίπεδα προσόντων με το EQF πρέπει να καταρτίσει λεπτομερή έκθεση αναφοράς που ακολουθεί τα 10 κριτήρια αναφοράς του EQF που συμφωνήθηκαν στο παράρτημα III της αναθεωρημένης σύστασης του EQF.

Τα κριτήρια αναφοράς θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα EQF αναφέρονται στο EQF με συνεκτικό και διαφανή τρόπο. Τα κριτήρια βοηθούν επίσης στη δόμηση των εκθέσεων αναφοράς, οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν συμβολή και γραπτές δηλώσεις από εθνικούς φορείς διασφάλισης ποιότητας και διεθνείς εμπειρογνώμονες.

3.8.3 Πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί το EQF και ποιος επωφελείται από το EQF;

Το EQF δημιουργήθηκε για διάφορους σκοπούς. Ενώ ο βασικός του σκοπός είναι να βοηθήσει τους μεμονωμένους πολίτες να ακολουθήσουν τη μαθησιακή και εργασιακή τους σταδιοδρομία, το πλαίσιο υποστηρίζει επίσης τους ενδιαφερόμενους φορείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της απασχόλησης για τη βελτίωση των πολιτικών και των πρακτικών. Ως ένα ολοκληρωμένο και χωρίς αποκλεισμούς πλαίσιο αναφοράς για προσόντα, που αφορούν όλους τους τύπους και τα επίπεδα, το EQF έχει πολλούς χρήστες, από άτομα, εργοδότες, συνδικάτα, παρόχους εκπαίδευσης και κατάρτισης, φορείς αναγνώρισης προσόντων έως κυβερνητικές αρχές και διεθνείς οργανισμούς.

Το EQF υποστηρίζει τη σταδιοδρομία στην αγορά εργασίας

Το EQF επιτρέπει στους εργοδότες να αξιολογούν καλύτερα τα προσόντα από άλλες χώρες και ιδρύματα που δεν γνωρίζουν. Μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα το επίπεδο κάθε υποψηφίου, να συγκρίνουν τα προσόντα τους με τα εθνικά προσόντα, να κατανοήσουν τη συνάφεια των εν λόγω προσόντων και να δουν πώς τα μαθησιακά αποτελέσματα ανταποκρίνονται στις ανάγκες της εταιρείας ή του τομέα. Μέσω του EQF, οι εργοδότες μπορούν να αντιμετωπίζουν την Ευρώπη ως έναν ενιαίο χώρο προσόντων. Αυτό μειώνει τα εμπόδια στην κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, υποστηρίζει την καλύτερη χρήση των υφιστάμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων και βελτιώνει την αντιστοιχία μεταξύ ζήτησης και προσφοράς εργατικού δυναμικού.

Το EQF προωθεί μια κοινή γλώσσα μεταξύ της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και της αγοράς εργασίας

Με την προώθηση της στροφής προς τα μαθησιακά αποτελέσματα, το ΕΠΕΠ μπορεί επίσης να διευκολύνει τον διάλογο σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τις διατάξεις των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ο δομημένος διάλογος που χρησιμοποιεί τα μαθησιακά αποτελέσματα ως κοινή γλώσσα συμβάλλει στην ενίσχυση της συνάφειας και στην αύξηση της ελκυστικότητας των προσόντων.

Τα προσόντα με επίπεδο EQF είναι ένα αξιόπιστο νόμισμα

Τα επίπεδα του EQF περιλαμβάνονται πλέον όλο και περισσότερο στα εθνικά πιστοποιητικά και διπλώματα σε όλη την Ευρώπη, καθιστώντας δυνατή τη διαπίστωση της σχέσης ενός συγκεκριμένου προσόντος με άλλα σε ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Η συστηματική και μακροχρόνια συνεργασία μεταξύ των χωρών μέσω του EQF και των NQF, τα οποία λειτουργούν ως φύλακες των προσόντων που διασφαλίζουν την ποιότητα, διασφαλίζουν ότι τα επίπεδα αυτά μπορούν να είναι αξιόπιστα σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ως αποτέλεσμα, οι πολίτες μπορούν να διακρίνουν ευκολότερα μεταξύ προσόντων που μπορούν να εμπιστευτούν και από εκείνα που είναι "ψεύτικα". Με αυτόν τον τρόπο, το EQF χρησιμεύει επίσης ως ένα είδος "προστασίας των καταναλωτών".

Το EQF διευκολύνει την αναγνώριση των προσόντων

Το EQF διευκολύνει την αναγνώριση των προσόντων προωθώντας τη χρήση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, επιτρέποντας στους κατόχους και τους αποδέκτες των προσόντων να αξιολογούν άμεσα το περιεχόμενο, το επίπεδο και το προφίλ του εν λόγω προσόντος. Το EQF συνεργάζεται με άλλα ευρωπαϊκά και διεθνή μέσα που υποστηρίζουν την αναγνώριση των προσόντων. Ενώ τα μέσα αυτά επικεντρώνονται είτε σε ρυθμιζόμενα ή/και ακαδημαϊκά προσόντα, το ΕΠΠΣ υποστηρίζει την αναγνώριση της μάθησης για όλα τα προσόντα.²⁹

Στην περίπτωση αυτή, η νομοθεσία της ΕΕ είναι πολύ γενική, αλλά οι εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών είναι πολύ πιο συγκεκριμένες και λεπτομερείς. Πράγματι, οι επόμενες παράγραφοι θα αφιερωθούν στην ανάλυση τεσσάρων διαφορετικών εθνικών νομοθεσιών.

²⁹ For more detailed information see the European Commission publication: The European Qualifications Framework: supporting learning, work and cross-border mobility available at the site <https://www.cedefop.europa.eu/en/news/european-qualifications-framework-supporting-learning-work-and-cross-border>

4. Εθνικά συστήματα και τρόπος παροχής υπηρεσιών σε διασυνοριακή βάση

Κάθε κράτος μέλος της ΕΕ έχει το δικό του δίκαιο και νομικό σύστημα. Το δίκαιο των κρατών μελών (ΚΜ) μπορεί να περιλαμβάνει τόσο νόμους σε εθνικό επίπεδο (που ισχύουν οπουδήποτε στο ΚΜ), νόμους που ισχύουν μόνο σε μια συγκεκριμένη περιοχή του ΚΜ (όπως στις ιταλικές περιφέρειες με ειδικό καθεστώς), όσο και νόμους που εφαρμόζουν οδηγίες της ΕΕ. Δεν είναι δυνατόν να γίνει εδώ μια συνολική συζήτηση όλων των ευρωπαϊκών εθνικών νομοθεσιών που αφορούν τις ελεύθερες επαγγελματικές δραστηριότητες. Οι επόμενες ενότητες θα καλύψουν μόνο την εθνική νομοθεσία των χωρών των εταίρων της DiFree.

4.1 Πώς να ξεκινήσετε να εργάζεστε ως ελεύθερος επαγγελματίας στην ΕΕ ως πολίτης της ΕΕ

Εάν είστε πολίτης της ΕΕ, σκοπεύετε να διαμείνετε σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ για μερικούς μήνες και είστε ήδη εγγεγραμμένος ως ελεύθερος επαγγελματίας σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν χρειάζεται απαραίτητα να ανοίξετε αριθμό ΦΠΑ (φόρου προστιθέμενης αξίας) στη χώρα στην οποία θα διαμείνετε για σύντομο χρονικό διάστημα. Εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μάλιστα, δεν υπάρχει κανένας κανόνας που να απαγορεύει την εργασία σε χώρα μέλος με ξένο αριθμό ΦΠΑ. Επίσης, για όσους ασκούν τη δραστηριότητά τους

ως ελεύθεροι επαγγελματίες σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, γενικά ισχύει ο λεγόμενος κανόνας των "183 ημερών".³⁰

4.2 Ελληνική νομοθεσία

Ορισμός της αυτοαπασχόλησης

Γενικά, κάθε εργαζόμενος που δεν κατατάσσεται ως μισθωτός θεωρείται αυτοαπασχολούμενος. Για παράδειγμα, στο άρθρο 2 του νόμου 2084/92 Μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις (εννοιολογικοί ορισμοί) ο νομοθέτης ορίζει ότι αυτοαπασχολούμενοι είναι όλοι οι ασφαλισμένοι με εξαίρεση τους μισθωτούς. Το άρθρο 3 παρ. 4 του Ν. 2676/99 Οργανωτική και Λειτουργική Αναδιάρθρωση των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις, ορίζει ότι οι ασφαλισμένοι του Οργανισμού Κοινωνικής Ασφάλισης Αυτοαπασχολούμενων (ΟΑΕΕ) είναι οι αυτοαπασχολούμενοι που, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, δεν είναι υποχρεωτικά ασφαλισμένοι σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης.

Σύμφωνα με τη θεωρία και τη νομολογία, μισθωτός είναι ο εργαζόμενος που λαμβάνει μισθό, ανεξάρτητα από τον τρόπο προσδιορισμού και καταβολής του, και επιπλέον υπόκειται σε νόμιμη υπαγωγή από τον εργοδότη, η οποία εκδηλώνεται με το δικαίωμα του εργοδότη να ασκεί έλεγχο και εποπτεία ως προς τον τόπο, του χρόνου και του τρόπου παροχής της εργασίας και να εκδίδει εντολές και οδηγίες που δεσμεύουν τον εργαζόμενο ως προς την ορθή εκτέλεση της εργασίας, ανεξάρτητα από το αν ο εργοδότης ασκεί το δικαίωμα αυτό στην πράξη ή αφήνει στον εργαζόμενο περιθώριο ανάληψης πρωτοβουλιών, υπό την προϋπόθεση όμως ότι η δυνατότητα αυτή δεν εκτείνεται στην κατάργηση της υποχρέωσης υπακοής στον εργοδότη και η δημιουργία ενός αντίστοιχου δικαιώματος για επίσημη δράση απαλλαγμένη από τον έλεγχο του εργοδότη. Στην αντίθετη περίπτωση, η εργασία δεν **εκτελείται σε θέση υποταγής**.

³⁰ The 183-day rule refers to criteria used by many countries to determine if they should tax someone as a resident. It is also applied in Canada, Australia, and the UK. Some other countries have lower or higher thresholds for residency. Switzerland, for example, requires more than 90 days. The U.S. Internal Revenue Service uses a more complicated formula to calculate the residency period including a portion of days from the previous two years and the current year. Cfr. Kenton, W. (2021, July 31). *183-Day Rule: Definition, How It's Used for Residency, and Example*. Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/1/183-day-rule.asp>.

Τα δικαστήρια χρησιμοποιούν κατά κύριο λόγο τη θεωρία της νόμιμης υποταγής και αποφαίνονται σε κάθε περίπτωση με βάση μια συνολική εικόνα της σχετικής δραστηριότητας. Η θεωρία της οικονομικής υποταγής είναι επικουρική. Το τιμολόγιο για τις παρεχόμενες υπηρεσίες δεν αποτελεί καθοριστικό κριτήριο για τον χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως αυτοαπασχολούμενου. Αντιθέτως, όταν σχεδόν όλα τα μηνιαία τιμολόγια για τις παρεχόμενες υπηρεσίες αναφέρονται σε έναν και μόνο εργοδότη, αυτό μπορεί να αποτελεί πειστική απόδειξη ότι η εργασία γίνεται σε θέση υποτέλειας.

Ο κατάλογος της νομοθεσίας είναι μακρύς, αλλά οι σημαντικότερες μπορούν να αναφερθούν ως μελέτες περίπτωσης.³¹ Αυτές αφορούν:

- άτομα που απασχολούνται ή παρέχουν αμειβόμενη εργασία ή υπηρεσίες με σύμβαση έργου, εφόσον για την απασχόληση, την εργασία ή τις υπηρεσίες τους δεν ασφαρίζονται σε άλλο ταμείο κύριας ασφάλισης με ρητή διάταξη νόμου (άρθρο 4 του Ν. 1305/82, άρθρο 1, παρ. 3 του Ν. 1759/88).
- Όσοι απασχολούνται με συμβάσεις έργου σε: α) φορείς του δημόσιου τομέα, β) ΟΤΑ και γ) ορισμένα ερευνητικά και τεχνολογικά ιδρύματα. Άρθρο 17, παρ. 1 του Ν. 3144/03 ορίζει ότι ο ΟΑΕΕ έχει υποχρέωση από 13.09.02 να ασφαλίζει αυτές τις ομάδες εργαζομένων.
- Οι εργολάβοι και υπεργολάβοι οικοδομικών και τεχνικών έργων, εφόσον απασχολούνται προσωπικά, εφόσον δεν ασφαλίζονται στο ΤΣΜΕΔΕ.
- Οι κατ' οίκον εργαζόμενοι που εκτελούν εργασία με το κομμάτι.
- Βοηθητικά μέλη οικογένειας (σύζυγοι εργοδοτών ή συγγενείς πρώτου ή δεύτερου βαθμού), εφόσον δεν είναι ασφαλισμένοι σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης.
- Αντιπρόσωποι πωλήσεων/ασφαλιστικοί μεσίτες, υπό την προϋπόθεση ότι εξυπηρετούν μία μόνο εταιρεία και απασχολούνται στην πώληση των προϊόντων της αυτοπροσώπως εντός ή εκτός της εταιρείας. Διαφορετικά καλύπτονται από το ΤΑΕ (ΟΑΕΕ).

³¹ S. Lampousaki (2009). *Greece: Self-employed workers*. Observatory: EurWork. Available at the site: <https://www.eurofound.europa.eu/>

- ασκούμενοι στην επαγγελματική εκπαίδευση
- Οδηγοί ταξί που δεν έχουν στην κατοχή τους όχημα ή μέρος αυτού.
- Ορισμένα καλλιτεχνικά επαγγέλματα
- αμειβόμενοι ποδοσφαιριστές/αθλητές κ.λπ.

4.2.1 Πώς να ξεκινήσετε ελεύθερο επάγγελμα στην Ελλάδα

Το 2017, η αυτοαπασχόληση αντιπροσώπευε περίπου το 30% του συνόλου της απασχόλησης στην Ελλάδα. Το μερίδιο των αυτοαπασχολούμενων εργαζομένων στη συνολική απασχόληση στην Ελλάδα είναι μεγαλύτερο από ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Το ποσοστό αυτοαπασχόλησης στην Ελλάδα (εκφρασμένο ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης) ήταν πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ28. Μεταξύ των οικονομιών του ΟΟΣΑ, μόνο το ποσοστό αυτοαπασχόλησης του Μεξικού είναι τόσο υψηλό όσο αυτό της Ελλάδας.³²

Ο αυτοαπασχολούμενος/ελεύθερος επαγγελματίας είτε απευθύνεται στις φορολογικές αρχές είτε δηλώνει μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Υπουργείου Οικονομικών ότι αρχίζει να ασκεί επάγγελμα. Κάθε επάγγελμα ορίζεται από έναν κωδικό και υπάρχουν επαγγέλματα που απαιτούν άδεια από τις εθνικές επαγγελματικές ενώσεις, όπως οι δικηγόροι, οι γιατροί, οι μηχανικοί, οι οικονομολόγοι, οι λογιστές, οι ψυχολόγοι κ.λπ. Ένας ελεύθερος επαγγελματίας μπορεί να δηλώσει 1 ή περισσότερα επαγγέλματα, ειδικά για επαγγέλματα όπως Σύμβουλος Επιχειρήσεων, παρουσιαστής σεμιναρίων κ.α. και κάθε ελεύθερος επαγγελματίας πληρώνει ένα πάγιο τέλος 650,00 € κάθε χρόνο. Κατά τη σύνταξη των αρχικών εντύπων, ο ελεύθερος επαγγελματίας πρέπει να δηλώσει τη διεύθυνση στην οποία ασκεί το επάγγελμά του, και αυτή μπορεί να είναι η κατοικία του, αν συντρέχει περίπτωση.

³² See on this: D. Karantinos (2018) *Self-employment and Bogus Self-employment in Greece* and A. Ales and M. Faioli (2010). *Bogus and Dependent Self-employment in Greece*. Both reports are available respectively at the site www.ilo.org/ and <https://ssrn.com/abstract=1588005> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1588005>

ΦΠΑ

Κατά τη δήλωση έναρξης επαγγέλματος, οι Οικονομικές Υπηρεσίες θα συμπεριλάβουν ή θα απαλλάξουν κάποιον από τον ΦΠΑ ανάλογα με το επάγγελμα που δηλώνεται από επαγγέλματα όπως οι γιατροί, οι ψυχολόγοι, οι κοινωνιολόγοι και οι δάσκαλοι απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ. Για άλλα επαγγέλματα, ο ΦΠΑ καταβάλλεται σε ποσοστό 24% της καθαρής αξίας του τιμολογίου. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες των οποίων ο συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 10.000,00 € απαλλάσσονται επίσης από τον ΦΠΑ.

Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης

Στην Ελλάδα οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης χωρίζονται σε ασφαλιστικές κλάσεις (1-6) που αποτελούνται από μια μηνιαία μεταβλητή εισφορά (155 € στην 1η κλάση έως 500 € στην 6η τάξη) και μια σταθερή μηνιαία εισφορά υγειονομικής περίθαλψης ύψους 66 €, οπότε η ελάχιστη μηνιαία εισφορά είναι 210 € (1η τάξη) και αυξάνεται σε 566 € στην 6η τάξη. Κάθε ελεύθερος επαγγελματίας υποχρεούται κάθε χρόνο (μέχρι το τέλος Ιανουαρίου) να επιλέγει την κατάλληλη ασφαλιστική κλάση. Επιπλέον, όλοι οι ασφαλισμένοι καταβάλλουν κάθε μήνα 10,00 € για το Ταμείο Ανεργίας

Επίσης, οι αυτοαπασχολούμενοι γιατροί, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, μηχανικοί, δημοσιογράφοι και δικαστικοί επιμελητές πρέπει επιπλέον να επιλέξουν να πληρώνουν μια συμπληρωματική μηνιαία ασφάλιση (3 κατηγορίες, από 39 έως 56 ευρώ το μήνα) καθώς και μια εφάπαξ καταβολή μεταξύ 26 ευρώ (1η κατηγορία) και 37 ευρώ (3η κατηγορία).

Υπάρχει επίσης η δυνατότητα να πληρώσουν σε ένα σύστημα "εφάπαξ" και όσοι το επιλέξουν λαμβάνουν ένα εφάπαξ ποσό κατά τη συνταξιοδότησή τους εκτός από τη σύνταξή τους, ανάλογα με το ποσό που έχουν καταβάλει κατά τη διάρκεια της εργασιακής τους σταδιοδρομίας και ανάλογα με το επάγγελμα στο οποίο ανήκουν. Αυτό το εφάπαξ ποσό μπορεί να κυμαίνεται από περίπου μόλις 2.000 ευρώ για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας, όπως οι γιατροί και οι φαρμακοποιοί, 6.700 ευρώ για τους μηχανικούς, 11.000 ευρώ για τους

δικηγόρους, έως 32.000 ευρώ για τους συμβολαιογράφους και 39.000 ευρώ για τους δικαστικούς επιμελητές.

4.2.2 Ελληνικό φορολογικό καθεστώς

Ο νόμος 4916/2022, τον οποίο ψήφισε το ελληνικό κοινοβούλιο στις 23 Μαρτίου 2022, τροποποιεί το εναλλακτικό καθεστώς φορολόγησης που ισχύει για τα εισοδήματα ελευθέρων επαγγελματιών φυσικών προσώπων που μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα.³³ Ως αποτέλεσμα, το 50% του εισοδήματος φυσικών προσώπων από ελευθέρια επαγγέλματα που προέρχονται από ελληνικές πηγές θα απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος και από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης του άρθρου 43Α για επτά συνεχή φορολογικά έτη.³⁴

Για κάθε οικονομικό τρίμηνο (π.χ. το 1ο τρίμηνο διαρκεί από τον Ιανουάριο έως τον Μάρτιο) έως τις 20 του επόμενου μήνα (π.χ. 20 Απριλίου), κάθε ελεύθερος επαγγελματίας υποβάλλει ηλεκτρονικά στη ΔΟΥ τη δήλωση των εσόδων και των δαπανών του και, εφόσον υπόκειται σε ΦΠΑ, αυτός συμψηφίζεται (ο ΦΠΑ που εισπράττει μείον τον ΦΠΑ που έχει καταβάλει για δαπάνες) και αντίστοιχα είτε επιστρέφεται είτε υποχρεούται να καταβάλει το αντίστοιχο οφειλόμενο ποσό. Επίσης, κάθε χρόνο, τον Μάιο και τον Ιούνιο, ο ελεύθερος επαγγελματίας πρέπει να υποβάλει τη φορολογική του δήλωση για τα εισοδήματα του προηγούμενου έτους και μόλις αυτή εγκριθεί, είτε λαμβάνει επιστροφή φόρου είτε ενημερώνεται για το οφειλόμενο ποσό που εκκρεμεί (υπάρχει η δυνατότητα καταβολής του ποσού σε 8 δόσεις). Οι συντελεστές φόρου εισοδήματος ξεκινούν από 9% για εισοδήματα έως 10.000 ευρώ και αυξάνονται σε μέγιστο 44% για εισοδήματα άνω των 40.000 ευρώ (οι ενδιάμεσοι συντελεστές κυμαίνονται στο 22% έως 20.000 ευρώ, στο 28% έως 30.000 ευρώ και στο 36% έως 40.000 ευρώ).

Οι αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες στην Ελλάδα υποχρεούνται επίσης να προκαταβάλλουν το φόρο του επόμενου έτους με συντελεστή 55%. Για

³³ For a detailed analysis, see Miliakou, A. et al. (2022, March 22). *The new Law 4916/2022*. KG Newsletter. Available at the site: https://kglawfirm.gr/wp-content/uploads/2022/03/Newsletter_Law-4916_2022.pdf

³⁴ Deloitte. Tax@hand. (n.d.). (2022, March 22). *Alternative tax regime for employees and freelancers becoming tax residents amended*. Retrieved November 9, 2022. <https://www.taxathand.com/article/23066/Greece/2022/Alternative-tax-regime-for-employees-and-freelancers-becoming-tax-residents-amended/legal/about>

παράδειγμα, εάν ο φορολογούμενος οφείλει φόρο εισοδήματος 3.000,00 € για το 2021, θα πρέπει επίσης να καταβάλει επιπλέον 1.650,00 € (το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει το 55% του φόρου του 2021, ως μερική πληρωμή του φόρου για το 2022)- επιπλέον, υπάρχει επίσης τέλος επιτηδεύματος 650,00 €, οπότε θα πρέπει να καταβάλει συνολικά 5.300,00 €.

Η αυξημένη φορολογική γραφειοκρατία τα τελευταία χρόνια αποτελεί πρόκληση, ιδίως για τους αυτοαπασχολούμενους που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να προσλάβουν λογιστή.

Εκτός από τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος, είναι υποχρεωμένοι να υποβάλουν:

- 4 περιοδικές δηλώσεις ΦΠΑ,
- 7 δηλώσεις παρακρατούμενων φόρων (προσωρινών και τελικών),
- ετήσιες συνοπτικές καταστάσεις (AMS)
- 4 καταστάσεις με γραπτές συμφωνίες αμοιβών με πελάτες.

Οι περισσότεροι νέοι (καθώς και οι καθιερωμένοι) αυτοαπασχολούμενοι προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις μόνοι τους (χωρίς λογιστή). Ωστόσο, η πολυπλοκότητα της φορολογικής γραφειοκρατίας αυξάνεται συνεχώς, σε σημείο που πολλοί αναγκάζονται να αφιερώνουν μεγάλο μέρος του παραγωγικού τους χρόνου στην παρακολούθηση της φορολογικής νομοθεσίας και στη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν.

4.3 Ιταλική νομοθεσία

Ορισμός της αυτοαπασχόλησης

Στην Ιταλία, οι αυτοαπασχολούμενοι προστατεύονται από το εθνικό σύνταγμα. Συγκεκριμένα, το άρθρο 41 του ιταλικού συντάγματος ορίζει ότι "οι ιδιωτικές οικονομικές επιχειρήσεις έχουν το δικαίωμα να λειτουργούν ελεύθερα. Δεν μπορεί να ασκείται σε σύγκρουση με την κοινωνική χρησιμότητα ή κατά τρόπο

που μπορεί να βλάψει την υγεία, το περιβάλλον, την ασφάλεια, την ελευθερία και την ανθρωπινή αξιοπρέπεια. Ο νόμος καθορίζει τα κατάλληλα προγράμματα και ελέγχους για να εξασφαλίσει ότι η δραστηριότητα των δημόσιων και ιδιωτικών οικονομικών επιχειρήσεων κατευθύνεται και συντονίζεται για κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς σκοπούς».³⁵

Συχνά στην Ιταλία, οι ελεύθεροι επαγγελματίες συνδέονται με συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες (δικηγόροι, αρχιτέκτονες, μηχανικοί, τοπογράφοι, λογιστές, σύμβουλοι εργασίας κ.λπ.) που σχετίζονται με επαγγελματικές τάξεις και με ένα επίσημο μητρώο επαγγελματιών.

Δεν απαιτούν όλα τα επαγγέλματα εγγραφή σε μητρώο: είναι ο νόμος που ορίζει τα λεγόμενα "προστατευόμενα επαγγέλματα", δηλαδή τις δραστηριότητες των οποίων η άσκηση υπόκειται σε εγγραφή σε ειδικά μητρώα, **κολέγια ή καταλόγους**, καθώς και η πιθανή επιτυχία σε κρατικές εξετάσεις που πιστοποιούν την επαρκή τεχνική και ηθική προετοιμασία του επαγγελματία.

Οι επαγγελματικές παραγγελίες αποσκοπούν στην εγγύηση της ποιότητας της δραστηριότητας που ασκεί ο επαγγελματίας. Οι παραγγελίες πρέπει επίσης να παράγουν ένα σύνολο κανόνων που πρέπει να τηρούν οι ίδιοι οι συνδρομητές.

4.3.1 Πώς να ξεκινήσετε να εργάζεστε ως ελεύθερος επαγγελματίας στην Ιταλία

Πολίτες της ΕΕ

Εάν είστε πολίτης της ΕΕ, σκοπεύετε να διαμείνετε στην Ιταλία για μερικούς μήνες και είστε ήδη εγγεγραμμένος ως ελεύθερος επαγγελματίας σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν χρειάζεται απαραίτητα να ανοίξετε αριθμό ΦΠΑ (φόρος προστιθέμενης αξίας) στην Ιταλία. Εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει κανένας κανόνας που να απαγορεύει την εργασία σε χώρα μέλος με ξένο αριθμό ΦΠΑ, και έτσι αυτό ισχύει και για την Ιταλία. Επίσης, για όσους ασκούν τη δραστηριότητά τους ως ελεύθεροι επαγγελματίες στην Ιταλία, ισχύει γενικά ο λεγόμενος κανόνας των "183 ημερών":

³⁵ The entire text of the Italian Constitution is available in its translation in English at the site: https://www.quirinale.it/allegati_statici/costituzione/costituzione_inglese.pdf

- όποιος ασκεί δραστηριότητα στο εξωτερικό για λιγότερο από 183 ημέρες το χρόνο παραμένει υποκείμενος στους φορολογικούς νόμους της χώρας διαμονής του,
- όποιος ασκεί δραστηριότητα στο εξωτερικό για περισσότερες από 183 ημέρες το χρόνο (όχι απαραίτητα συνεχώς) μπορεί να επιλέξει να διατηρήσει τη φορολογία στο εξωτερικό.³⁶

Να θυμάστε ότι ως πολίτης της ΕΕ, πρέπει να εγγραφείτε στην Ιταλία εάν διαμένετε περισσότερο από 3 μήνες. Για να εγγραφείτε, θα πρέπει να κλείσετε ραντεβού για αλλαγή κατοικίας στο ληξιαρχείο του δήμου της κατοικίας σας στην Ιταλία.

Φροντίστε να προετοιμάσετε τα ακόλουθα έγγραφα:

- έγκυρο διαβατήριο (αντίγραφο και πρωτότυπο),
- απόδειξη της αυτοαπασχόλησης,
- απόδειξη επαρκών οικονομικών πόρων,
- ασφάλιση υγείας.

Θα λάβετε το πιστοποιητικό εγγραφής, το οποίο θα ισχύει για 5 χρόνια, και προφανώς την ταυτότητά σας.³⁷

Φορολογική κατοικία

Εάν σκοπεύετε να μείνετε στην Ιταλία όχι περισσότερο από έξι μήνες, δεν θα αναγκαστείτε να μεταφέρετε τη φορολογική σας κατοικία στην Ιταλία. Εάν αποφασίσετε να μείνετε περισσότερο, μπορείτε να αποφασίσετε να:

- να μεταφέρετε τη φορολογική σας κατοικία στην Ιταλία ή
- να πληρώνετε φόρους τόσο στην Ιταλία όσο και στη χώρα στην οποία ανοίξατε τον αριθμό ΦΠΑ.

³⁶ Source: N26. (2021, April 9). *Lavorare come freelance in Italia da expat: cosa devi sapere per iniziare*. <https://n26.com/it-it/blog/lavorare-come-freelance-in-italia-da-expa>

³⁷ HousingAnywhere. *Italy: Self-Employment Visa and Freelancing Step-by-Step*. <https://housinganywhere.com/Italy/freelancing-in-italy>

Τα πράγματα που πρέπει να κάνετε για να μεταφέρετε τη φορολογική σας κατοικία στην Ιταλία είναι τα εξής:

- να αποκτήσετε τον αριθμό φορολογικού μητρώου σας, ο οποίος αποτελεί μέσο ταυτοποίησης των αλλοδαπών πολιτών στις σχέσεις τους με τις δημόσιες αρχές και άλλες διοικήσεις. Για τα φυσικά πρόσωπα, προσδιορίζεται με βάση τα προσωπικά δεδομένα και αποτελείται από μια έκφραση 16 αλφαριθμητικών χαρακτήρων;³⁸
- να απευθυνθείτε στην Agenzia delle Entrate (Ιταλική Υπηρεσία Εσόδων), να στείλετε συστημένη επιστολή με απόδειξη παραλαβής ή να χρησιμοποιήσετε το ειδικό λογισμικό που διατίθεται στον ιστότοπο της Υπηρεσίας Εσόδων προκειμένου να λάβετε τον αριθμό ΦΠΑ, έναν 11ψήφιο αριθμό που είναι απαραίτητος για την ταυτοποίηση του φορολογούμενου (της εταιρείας ή του φυσικού προσώπου που κατέχει τον ίδιο τον αριθμό ΦΠΑ),
- να επιλέξετε τον κωδικό σας Ateco, έναν αλφαριθμητικό συνδυασμό που προσδιορίζει μια οικονομική δραστηριότητα σύμφωνα με την ευρωπαϊκή ονοματολογία Nace Rev. 2, η οποία δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της ΕΕ στις 20 Δεκεμβρίου 2006 (EUR- Lex-32006R1893).

Τα γράμματα προσδιορίζουν τον οικονομικό μακρο-τομέα, ενώ οι αριθμοί (από δύο έως έξι ψηφία) αντιπροσωπεύουν τις υποκατηγορίες των ίδιων των τομέων. Από την 1η Ιανουαρίου 2008, ισχύει η νέα ταξινόμηση Ateco 2007, η οποία εγκρίθηκε από την ISTAT (Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής) σε στενή συνεργασία με την Υπηρεσία Εσόδων, τα Εμπορικά Επιμελητήρια και άλλους φορείς, υπουργεία και επιχειρηματικές ενώσεις.³⁹

- να καταλάβετε αν το επάγγελμά σας ρυθμίζεται ή όχι:

³⁸ Agenzia delle Entrate. (Italian Revenue Agency). *Individuals - Tax identification number for foreign citizens*. Retrieved November 7, 2022 <https://www.agenziaentrate.gov.it/portale/web/english/nse/individuals/tax-identification-number-for-foreign-citizens>

³⁹ Italian ATECO Codes are available at the site: <https://codiceateco.it/codice-ateco> (Translation is ours). Nace Revision 2 with the classification of the economic activities can be downloaded from the official website of the European Law <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/TXT/?uri=CELEX:32006R1893>

- οι μη ρυθμιζόμενοι επαγγελματίες πρέπει να εγγραφούν στο ιταλικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, INPS,⁴⁰ στην κατηγορία Gestione Separata,
- οι ρυθμιζόμενοι επαγγελματίες υποχρεούνται να εγγραφούν στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης που σχετίζονται με τη δραστηριότητά τους,
- επιλέγουν τον τρόπο πληρωμής των φόρων: κανονικό καθεστώς ή κατ' αποκοπήν φορολογικό καθεστώς

4.3.2 Ιταλικό φορολογικό καθεστώς

Κανονικό καθεστώς

Το κανονικό φορολογικό καθεστώς στην Ιταλία συνεπάγεται προοδευτικούς συντελεστές που ξεκινούν από τον ελάχιστο συντελεστή 23% και φτάνουν μέχρι τον μέγιστο συντελεστή 43% για εισοδήματα άνω των 75.000 ευρώ.

Όσον αφορά τις πληρωμές κοινωνικής ασφάλισης, ο κανονικός συντελεστής 25,72% εφαρμόζεται στο φορολογητέο εισόδημά σας. Κάθε κάτοικος της Ιταλίας πρέπει να καταβάλει αυτή την εισφορά ανεξάρτητα από το φορολογικό σύστημα που χρησιμοποιεί.⁴¹

Ενιαίο φορολογικό καθεστώς

Πρόκειται για ένα προνομιακό φορολογικό καθεστώς, που προορίζεται για φυσικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες, τέχνες ή επαγγέλματα.

Αυτό το φορολογικό καθεστώς επιτρέπει την εφαρμογή ενός συντελεστή 5% στο φορολογητέο εισόδημα για τα πρώτα 5 έτη. Μετά την παρέλευση αυτής της περιόδου, εφαρμόζεται συντελεστής 15%.

Ο νόμος για τον προϋπολογισμό του 2020 προέβη σε ορισμένες αλλαγές στον κανονισμό, συμπεριλαμβανομένης μιας νέας απαίτησης πρόσβασης, μιας νέας

⁴⁰ Italian Social Security scheme.

⁴¹ HousingAnywhere. *Italy: Self-Employment Visa and Freelancing Step-by-Step*. (n.d.). Retrieved November 7, 2022, from <https://housinganywhere.com/Italy/freelancing-in-italy>

αιτίας αποκλεισμού και ενός συστήματος επιβράβευσης για την ενθάρρυνση της χρήσης της ηλεκτρονικής τιμολόγησης (ηλεκτρονικό τιμολόγιο).⁴²

Απαιτήσεις πρόσβασης

Το καθεστώς του κατ' αποκοπήν συντελεστή είναι ανοικτό σε φορολογούμενους οι οποίοι, κατά το προηγούμενο έτος, την ίδια χρονική στιγμή:

- κέρδισαν ή έλαβαν αποζημίωση, υπολογιζόμενη ανά έτος, που δεν υπερβαίνει τα 65.000 ευρώ (εάν ασκείτε διάφορες δραστηριότητες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από διαφορετικούς κωδικούς Ateco, πρέπει να λάβετε υπόψη το άθροισμα των εσόδων και των αμοιβών που σχετίζονται με τις διάφορες δραστηριότητες που ασκούνται),
- πραγματοποιήσατε δαπάνες συνολικού ποσού που δεν υπερβαίνει τα 20.000 ευρώ μεικτά για βοηθητικές εργασίες, εργασία υπαλλήλων και αποζημιώσεις σε συνεργάτες, συμπεριλαμβανομένων των ποσών που καταβλήθηκαν με τη μορφή κερδών από συμμετοχή σε μέλη με συνεισφορά που συνίσταται μόνο σε εργασία και εκείνων που καταβλήθηκαν για την εργασία που παρείχε ο εργοδότης ή τα μέλη της οικογένειάς του. Ακόμη και όσοι ξεκινούν μια επιχείρηση μπορούν να έχουν πρόσβαση στο κατ' αποκοπήν καθεστώς, κοινοποιώντας στη σχετική δήλωση για σκοπούς ΦΠΑ την τεκμήριο συνδρομής των προαναφερόμενων προϋποθέσεων.⁴³
- να κατανοήσετε πότε πρέπει να πληρώσετε τους φόρους. Ο φόρος που πρέπει να επιβάλλεται στην αποζημίωση για αυτοαπασχόληση διέπεται από τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 25 του ίδιου προεδρικού διατάγματος αριθ. 600/73:

"1.1. Τα θέματα που αντιστοιχούν σε πρόσωπα που κατοικούν στην επικράτεια της Ιταλίας αμοιβές οποιασδήποτε περιγραφής, συμπεριλαμβανομένης της μορφής διανομής κερδών, για αυτοαπασχολούμενη εργασία, παρόλο που δεν ασκείται τακτικά, πρέπει να λειτουργούν κατά την καταβολή παρακρατούμενου

⁴² Agenzia delle Entrate. (Italian Revenue Agency). *Schede - Regime forfetario (le regole 2020) - Che cos'è - Agenzia delle Entrate.* (n.d.-e). <https://www.agenziaentrate.gov.it/portale/web/guest/regime-forfetario-le-regole-2020-/infofen-regime-forfetario-le-regole-2020>

⁴³ Agenzia delle Entrate. *Schede - Regime forfetario (le regole 2020) - Che cos'è -* <https://www.agenziaentrate.gov.it/portale/web/guest/regime-forfetario-le-regole-2020-/infofen-regime-forfetario-le-regole-2020>

φόρου 20 τοις εκατό μέσω της καταβολής του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων που καταβάλλεται από τον δικαιούχο"

"2. Με την επιφύλαξη του τελευταίου εδαφίου του παρόντος άρθρου, εάν οι αμοιβές και τα άλλα ποσά που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο καταβάλλονται σε μη κατοίκους, πρέπει να γίνεται παρακράτηση φόρου στην πηγή σε ποσοστό 30%, επίσης για τις επιδόσεις που πραγματοποιούνται μέσω επιχειρήσεων.

Δεν περιλαμβάνονται οι πληρωμές για υπηρεσίες εργασίας που παρέχονται στο εξωτερικό και εκείνες που καταβάλλονται σε μόνιμες εγκαταστάσεις μη κατοίκων στην Ιταλία». ⁴⁴

4.3.2 Πολίτες εκτός ΕΕ που βρίσκονται ήδη στην Ιταλία

Οι αλλοδαποί υπήκοοι κάτοχοι άδειας διαμονής για σπουδές ή κατάρτιση που σκοπεύουν να εργαστούν ως αυτοαπασχολούμενοι μπορούν να ζητήσουν τη μετατροπή της άδειας διαμονής τους, υποβάλλοντας ηλεκτρονική αίτηση στο Counter for Consolidated Procedures for Immigration της αντίστοιχης νομαρχίας της περιοχής, ακολουθώντας τις ημερομηνίες που εμφανίζονται στο διάταγμα εισόδου. Το διάταγμα εισροής υπογράφηκε από τον Πρόεδρο του Υπουργικού Συμβουλίου και καθορίζει τον μέγιστο αριθμό αλλοδαπών εργαζομένων που επιτρέπεται να εισέρχονται στην Ιταλία ετησίως.

Οι αιτούντες πρέπει να ακολουθήσουν τη διαδικασία στον δικτυακό τόπο www.interno.it συμπληρώνοντας το έντυπο Z (επαλήθευση της ποσόστωσης για αυτοαπασχόληση και πιστοποίηση των απαιτούμενων προσόντων που κατέχουν) ή Z2 (για αλλοδαπούς με ιταλικό πτυχίο ή πτυχίο ειδίκευσης ή για αλλοδαπούς που κατοικούν κανονικά στην Ιταλία κατά την ενηλικίωσή τους).

Κατά την παραλαβή της αίτησης, η Ενοποιημένη Διαδικασία Μετανάστευσης θα ελέγξει αν ο αιτών διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα και, εάν ναι, θα τον καλέσει σε συνάντηση. Ανεξάρτητα από τη φύση της σκοπούμενης αυτοαπασχόλησης, ο αιτών πρέπει να προσκομίσει τα ακόλουθα έγγραφα στη συνάντηση αυτή:

⁴⁴ Cfr. Italy Law Firms. (2020, March 19). *Tax Lawyer in Italy: tax planning*. <https://italylawfirms.com/en/the-subjection-to-the-taxation-of-fees-paid-to-non-resident-individuals-for-self-employment/>

- παραλαβή της πληρωμής του τέλους χαρτοσήμου ύψους 14,62 ευρώ από εξουσιοδοτημένους λιανοπωλητές (π.χ. καπνοπωλεία) που έχουν πληρώσει on line,
- την ισχύουσα πρωτότυπη άδεια παραμονής του αιτούντος για σπουδές ή κατάρτιση,
- ισχύον έγγραφο ταυτότητας

Ο αιτών πρέπει επίσης να προσκομίσει στη συνάντηση μια άλλη σειρά εγγράφων που ποικίλλει ανάλογα με τη φύση της αυτοαπασχόλησης.

Αν θέλετε να είστε επιχειρηματίας, έμπορος ή τεχνίτης χειροτεχνίας θα πρέπει να έχετε:

- βεβαίωση των παραμέτρων αναφοράς που εκδίδονται από το σχετικό Εμπορικό Επιμελητήριο, δηλαδή τη δήλωση του Εμπορικού Επιμελητηρίου της περιοχής σχετικά με τους οικονομικούς πόρους που πρέπει να παρουσιάσει ο αιτών στην Ιταλία για να ξεκινήσει την επιλεγμένη δραστηριότητα,
- απόδειξη της κατοχής των οικονομικών πόρων που αναφέρονται στη βεβαίωση του Εμπορικού Επιμελητηρίου (π.χ. σε ιταλικό τρεχούμενο τραπεζικό λογαριασμό, συμβόλαιο ενοικίασης, μισθός για υποδεέστερη εργασία για 20 ώρες το πολύ την εβδομάδα κ.λπ.)
- εάν η φύση της εργασίας απαιτεί προσόντα, άδειες ή εγκρίσεις, ο αιτών πρέπει να διαθέτει δήλωση περί μη συνδρομής κωλυμάτων, η οποία εκδίδεται από την αρμόδια αρχή (Εμπορικό Επιμελητήριο για το χονδρικό εμπόριο, Δήμος για το λιανικό εμπόριο κ.λπ.), γραπτή δήλωση της αρμόδιας δημόσιας αρχής ότι δεν υπάρχει λόγος που να εμποδίζει μια άλλη αρχή να λάβει ορισμένα μέτρα ή έναν ιδιώτη να ασκήσει μια συγκεκριμένη δραστηριότητα,
- απόδειξη ότι το εισόδημά του είναι υψηλότερο από το νόμιμο ελάχιστο όριο για την απαλλαγή από τις εισφορές υγείας.

Εάν σκοπεύετε να γίνετε εταίρος, διευθυντής εταιρείας ή κάτοχος εταιρικού αξιώματος πρέπει να κατέχετε:

- δήλωση της αρμόδιας δημόσιας αρχής με την οποία πιστοποιείται η κατοχή των απαραίτητων προϋποθέσεων που προβλέπονται από την ιταλική νομοθεσία για την εργασία, συμπεριλαμβανομένων, εφόσον απαιτείται, των προϋποθέσεων για όσους προτίθενται να γίνουν εταίροι ή διευθυντές νεοϊδρυόμενων εταιρειών ή προσωπικών εταιρειών, αντίγραφο του καταστατικού της εταιρείας;
- βεβαίωση, εφόσον απαιτείται, των παραμέτρων αναφοράς που καθορίζονται από το Εμπορικό Επιμελητήριο για τη διαθεσιμότητα των οικονομικών πόρων που απαιτούνται για τους αλλοδαπούς υπηκόους που προτίθενται να γίνουν εταίροι ή διευθυντές εταιρειών ή συνεταιρισμών,
- βεβαίωση εγγραφής της εταιρείας στο μητρώο εταιρειών, μόνο εάν η εταιρεία είναι ενεργή για 3 ή περισσότερα έτη (πιστοποιητικό Επιμελητηρίου),
- δήλωση του νόμιμα εξουσιοδοτημένου εκπροσώπου της εταιρείας ότι ο εταίρος, ο διευθύνων σύμβουλος ή ο κάτοχος του γραφείου εξασφαλίζει εισόδημα υψηλότερο από το νόμιμο ελάχιστο όριο για την απαλλαγή από τις εισφορές υγείας,
- αντίγραφο των πιο πρόσφατων λογαριασμών τέλους χρήσης της εταιρείας (για κερδοσκοπική εταιρεία) που έχουν κατατεθεί στο μητρώο εταιρειών στο Εμπορικό Επιμελητήριο, ή της τελευταίας φορολογικής δήλωσης (για μεμονωμένους επιχειρηματίες), από την οποία προκύπτει ότι το κέρδος ή το εισόδημα είναι επαρκές για την εξασφάλιση της εισφοράς,
- αντίγραφο της υπεύθυνης δήλωσης, που υποβάλλεται στην Επαρχιακή Αρχή Απασχόλησης, στην οποία ο νόμιμα εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος της εταιρείας πρέπει να διευκρινίζει ότι δυνάμει της σύμβασης δεν θα συνάπτεται σχέση εξαρτημένης εργασίας.⁴⁵

4.3.3 Υπήκοοι τρίτων χωρών που δεν βρίσκονται στην Ιταλία

⁴⁵ Cfr. Italy Law Firms. (2022, March 24). *Self-employment for non-Italian residents: information*. <https://italylawfirms.com/en/self-employment-in-italy-for-eu-and-non-eu-nationals/>

Οι αλλοδαποί υπήκοοι που επιθυμούν να έρθουν στην Ιταλία για να αυτοαπασχοληθούν σε μία από τις δραστηριότητες που προβλέπονται από το ετήσιο διάταγμα εισροής πρέπει να λάβουν θεώρηση εισόδου για αυτοαπασχόληση από την ιταλική πρεσβεία ή το ιταλικό προξενείο της χώρας τους, προκειμένου στη συνέχεια να υποβάλουν αίτηση για άδεια παραμονής για αυτοαπασχόληση.

Πριν από την υποβολή αίτησης για θεώρηση, ο αλλοδαπός πρέπει πρώτα να ζητήσει προσωρινή μη παρακώλυση από την αστυνομική διεύθυνση που έχει οριστεί να ασχοληθεί με την περιοχή του εντός της προθεσμίας που ορίζεται από το διάταγμα εισροής. Αυτό μπορεί επίσης να γίνει μέσω πληρεξουσίου.

Εάν το απαιτεί η συγκεκριμένη απασχόληση, εκτός από το μη εμπόδιο πρέπει να αποσταλούν στο αστυνομικό τμήμα και τα ακόλουθα πρόσθετα έγγραφα:

- δήλωση περί απουσίας κωλυμάτων για την έκδοση του εγγράφου που παρέχει στον αιτούντα τα απαιτούμενα προσόντα ή την άδεια να ασκήσει ορισμένη εργασία στην Ιταλία,
- βεβαίωση των παραμέτρων αναφοράς που εκδίδονται από το Εμπορικό Επιμελητήριο με εδαφική αρμοδιότητα για τον τόπο όπου θα εκτελεστεί η αυτοαπασχολούμενη εργασία ή από τον κατάλληλο επαγγελματικό φορέα.

Με την προσκόμιση αυτών των εγγράφων και υπό την προϋπόθεση ότι δεν υφίσταται κανένα εμπόδιο για την είσοδο και την παραμονή του αιτούντος στην Ιταλία ως αυτοαπασχολούμενου, το αστυνομικό τμήμα εκδίδει την προσωρινή άδεια μη παρακώλυσης εντός 20 ημερών.

2) Μόλις ληφθεί η δήλωση, η βεβαίωση και το έγγραφο μη κωλύματος, και εντός 3 μηνών από την ημερομηνία έκδοσής τους, ο αιτών πρέπει να υποβάλει αίτηση στην ιταλική πρεσβεία ή το ιταλικό προξενείο για θεώρηση εισόδου και ορισμένα πρόσθετα έγγραφα:

- έγγραφα σχετικά με τη διαθεσιμότητα στην Ιταλία κατάλληλης κατοικίας,
- έγγραφα που πιστοποιούν ότι το εισόδημά του είναι υψηλότερο από το νόμιμο ελάχιστο όριο για την απαλλαγή από τις εισφορές υγείας.

Μετά την επαλήθευση των ποσοστώσεων εισροής και των απαιτήσεων που προβλέπονται από το ετήσιο διάταγμα εισροής, η πρεσβεία ή το προξενείο θα εκδώσει τη θεώρηση εντός 30 ημερών, αναφέροντας ρητά το είδος της εργασίας που επιλέχθηκε, μαζί με το πιστοποιητικό ότι ο αιτών διαθέτει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για άδεια παραμονής για αυτοαπασχόληση. Η πρεσβεία ή το προξενείο θα ενημερώσει το Υπουργείο, το INPS (ιταλικό εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης) και τον εθνικό ασφαλιστικό φορέα INAIL για την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων.

Η θεώρηση πρέπει να χρησιμοποιηθεί εντός 180 ημερών από την έκδοσή της.

3 Μετά την απόκτηση της θεώρησης εισόδου και εντός 8 ημερών από την είσοδό του στην Ιταλία, ο αλλοδαπός πρέπει να απευθυνθεί σε ένα από τα ταχυδρομεία που έχουν οριστεί για τη διεκπεραίωση της μεταναστευτικής γραφειοκρατίας για να συμπληρώσει το πακέτο αίτησης για άδεια παραμονής για αυτοαπασχόληση.⁴⁶

4.4 Πορτογαλική νομοθεσία

Ορισμός της αυτοαπασχόλησης

Ελεύθερος επαγγελματίας είναι ο αυτοαπασχολούμενος επαγγελματίας που παρέχει υπηρεσίες σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις χωρίς να υπογράφει σύμβαση εργασίας με καμία από αυτές. Ο ελεύθερος επαγγελματίας είναι ανεξάρτητος από τις κλασικές υποχρεώσεις ενός τακτικού μισθωτού και αναλαμβάνει τη θέση του προμηθευτή στην επιχείρηση, παρέχοντας μια υπηρεσία έναντι αμοιβής.⁴⁷ Η κατηγορία αυτή του εργαζομένου απολαμβάνει την ελευθερία να εργάζεται όποτε, όπου και όπως αυτός επιλέγει, και μια εταιρεία απλώς αγοράζει μια υπηρεσία από αυτόν σε μια συμφωνημένη ημερομηνία.

4.4.1 Πώς να ξεκινήσετε την ανεξάρτητη εργασία στην Πορτογαλία

⁴⁶ Source: Italy Law Firms. Op. cit.

⁴⁷ FactorialHR (2022), a Human Resources portal. *Tipos de contrato de trabalho em Portugal: tudo o que precisa de saber*. <https://factorialhr.pt/blog/tipos-de-contrato-trabalho/>.

Στην Πορτογαλία, υπάρχουν διάφοροι τύποι συμβάσεων που καθιερώνουν σχέση μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου, και μεταξύ αυτών, είναι η κατηγορία της "πράσινης κάρτας" (recibos verdes), η οποία περιλαμβάνει και αυτοαπασχολούμενους εργαζόμενους. Η πράσινη κάρτα είναι ένα έγγραφο που εκδίδεται από αυτοαπασχολούμενους εργαζόμενους, παρόχους υπηρεσιών ή ελεύθερους επαγγελματίες οι οποίοι έχουν την αυτονομία να εκτελούν την υπηρεσία που τους ανατέθηκε. Από όλους τους τύπους συμβάσεων εργασίας, αυτή είναι μία από τις πιο πολύπλοκες για την κατάρτιση και την κατανόηση.

Για τους εργαζόμενους αυτούς, οι κοινωνικές παροχές είναι πολύ χαμηλές, αλλά κατά το πρώτο έτος της πράσινης απόδειξης, δεν υπάρχει ανάγκη καταβολής φόρων. Για τις πράσινες αποδείξεις, απαιτείται δήλωση έναρξης δραστηριότητας. Η καταχώριση πρέπει να γίνει στην οικονομική πύλη⁴⁸ και ο ελεύθερος επαγγελματίας πρέπει να έχει τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- αριθμό φορολογικής ταυτότητας (NIF)
- νόμιμη απόδειξη κατοικίας στην Πορτογαλία
- δελτίο πολίτη (ή δελτίο ταυτότητας και δελτίο φορολογούμενου)
- NIB

4.4.2 Πορτογαλικό φορολογικό καθεστώς

Οι υποχρεώσεις ενός ελεύθερου επαγγελματία είναι:⁴⁹

Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης

Χωρίς εργοδότη, εναπόκειται στον ελεύθερο επαγγελματία να καταβάλει την κοινωνική ασφάλισή του, εισφορές. Για το σκοπό αυτό, ο ελεύθερος επαγγελματίας πρέπει να υποβάλει τριμηνιαία δήλωση (που λήγει την τελευταία ημέρα του Ιανουαρίου, του Απριλίου, του Ιουλίου και του Οκτωβρίου), στην οποία θα δηλώνει το εισόδημα του προηγούμενου τριμήνου. Εάν ο ελεύθερος

⁴⁸ For more info, see the website of the Autoridade Tributaria e Aduaneira. <https://www.portaldasfinancas.gov.pt/at/html/index.html>

⁴⁹ Montepio. Associação Mutualista. (2022). *Freelancer: como funcionam o IRS e a Segurança Social* <https://www.montepio.org/ei/pessoal/impostos/freelancer-como-funcionam-os-impostos-e-a-seguranca-social/>

επαγγελματίας το κρίνει σκόπιμο, μπορεί να επιλέξει να ορίσει υψηλότερο ή χαμηλότερο εισόδημα από αυτό που πραγματικά έλαβε, με ανώτατο όριο το 25% (σε διαστήματα 5%).⁵⁰

Υπολογισμός της μηνιαίας εισφοράς

Η κοινωνική ασφάλιση υπολογίζει το ποσό της οφειλόμενης μηνιαίας εισφοράς με βάση τις πληροφορίες που περιέχονται στην τριμηνιαία δήλωση. Το εισόδημα που δηλώθηκε κατά το τρίμηνο πολλαπλασιάζεται με τον ισχύοντα συντελεστή (70%, στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών). Αυτό δίνει το λεγόμενο "σχετικό εισόδημα". Το ποσό αυτό διαιρείται διά του τρία για να προκύψει το μέσο μηνιαίο σχετικό εισόδημα, γνωστό και ως βάση εισφοράς, και στη συνέχεια πολλαπλασιάζεται με το ποσοστό εισφοράς 21,4% για να υπολογιστεί το ποσό της μηνιαίας εισφοράς στην κοινωνική ασφάλιση.

Ακόμη και αν ο ελεύθερος επαγγελματίας δεν αποκτά εισόδημα σε ένα τρίμηνο αναφοράς, πρέπει να συντάξει και να κοινοποιήσει την τριμηνιαία δήλωση. Σε αυτή την περίπτωση, πρέπει να καταβληθεί ελάχιστη εισφορά ύψους 20 ευρώ. Ωστόσο, μετά από 4 συνεχόμενα τρίμηνα καταβολής 20 ευρώ, ο ελεύθερος επαγγελματίας απαλλάσσεται από την καταβολή περαιτέρω εισφορών έως ότου αρχίσει να αποκτά και πάλι εισόδημα.

Απαλλαγή από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης

Το ανταποδοτικό καθεστώς για τους αυτοαπασχολούμενους προβλέπει και άλλες περιπτώσεις απαλλαγής από την καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης: όσοι βρίσκονται στους πρώτους 12 μήνες αυτοαπασχόλησης και οι συνταξιούχοι που εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες και παράλληλα λαμβάνουν τη σύνταξή τους. Οι μισθωτοί που εργάζονται επίσης ως ελεύθεροι επαγγελματίες μπορούν να απαλλαγούν από την καταβολή εισφορών, εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Για παράδειγμα, να έχουν μέσο μηνιαίο σχετικό εισόδημα μικρότερο από το τετραπλάσιο του Δείκτη Κοινωνικής Στήριξης (ΔΚΣ) των 1.772,8 ευρώ (με βάση το ΔΚΣ το 2022 των 443,2 ευρώ). Εάν το σχετικό μέσο μηνιαίο εισόδημα υπερβαίνει αυτό το ποσό, η μηνιαία εισφορά στην

⁵⁰ The information is available on the site Segurança Social at <https://www.seg-social.pt/inicio>

κοινωνική ασφάλιση για ανεξάρτητη δραστηριότητα υπολογίζεται με βάση τη διαφορά μεταξύ του ποσού αυτού και του εισοδήματος.⁵¹

ΦΠΑ

Εάν η ανεξάρτητη εργασία είναι η μόνη πηγή εισοδήματος, η ετήσια αμοιβή του ελεύθερου επαγγελματία θα είναι συνήθως μεγαλύτερη από 12,5 χιλιάδες ευρώ, πράγμα που σημαίνει ότι δεν απαλλάσσεται από τον ΦΠΑ και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να χρεώνει τον φόρο αυτό στους πελάτες του.⁵²

Όντας υποκείμενος στον ΦΠΑ, ο ελεύθερος επαγγελματίας πρέπει να δηλώνει τον ΦΠΑ περιοδικά. Στο τριμηνιαίο καθεστώς ΦΠΑ, η λεγόμενη περιοδική δήλωση πρέπει να αποστέλλεται έως τις 15 του δεύτερου μήνα που ακολουθεί το τρίμηνο στο οποίο αναφέρονται οι πράξεις. Εάν ο ελεύθερος επαγγελματίας έχει επιλέξει το μηνιαίο καθεστώς ΦΠΑ στη δήλωση έναρξης δραστηριότητας ή μεταβολών, πρέπει να υποβάλει την περιοδική δήλωση μέχρι τις 10 του δεύτερου μήνα που έπεται του μήνα στον οποίο αναφέρονται οι πράξεις.

Απαλλαγή

Εάν η ετήσια αμοιβή αναμένεται να είναι μικρότερη από 12,5 χιλιάδες ευρώ, ο ελεύθερος επαγγελματίας μπορεί να ζητήσει απαλλαγή από τον ΦΠΑ, αλλά, σε αυτή την περίπτωση, δεν μπορεί να εκπέσει τον ΦΠΑ για τα επιχειρηματικά του έξοδα. Ο κώδικας ΦΠΑ προβλέπει επίσης απαλλαγές για ορισμένες δραστηριότητες. Αυτό ισχύει για τις υπηρεσίες που συνίστανται σε μαθήματα σε θέματα σχολικής ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που παρέχονται με προσωπική ιδιότητα.

IRS (φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων)

Το εισόδημα ενός ελεύθερου επαγγελματία εμπίπτει στην κατηγορία Β της IRS. Σε αυτή την κατηγορία εισοδήματος, υπάρχουν δύο καθεστώτα φορολόγησης: απλοποιημένη ή οργανωμένη λογιστική. Μέχρι μια ετήσια αμοιβή 200 χιλιάδων ευρώ, ισχύει το απλουστευμένο καθεστώς. Ωστόσο, ο ελεύθερος επαγγελματίας

⁵¹ Montepio (2022). Op. cit.

⁵² Ibidem. art. 3 of the IRS CODE. (DRE, 1988) IRS Code. <https://dre.pt/dre/legislacao-consolidada/decreto-lei/1988-34523375>.

μπορεί να επιλέξει την οργανωμένη λογιστική εφόσον το επιθυμεί. Πάνω από τα 200.000 ευρώ, η οργανωμένη λογιστική είναι υποχρεωτική.⁵³

Απλοποιημένο καθεστώς

Είναι το πιο συνηθισμένο, καθώς συνεπάγεται λιγότερες φορολογικές υποχρεώσεις και δαπάνες (εξ ου και η ονομασία "απλουστευμένο καθεστώς"). Η φορολόγηση του εισοδήματος πραγματοποιείται με την εφαρμογή συντελεστών, οι οποίοι κυμαίνονται μεταξύ 0,15 και 0,95, ανάλογα με τη φύση του εισοδήματος. Με τον τρόπο αυτό μόνο ένα μέρος του εισοδήματος υπόκειται σε φορολογική φορολογία. Το υπόλοιπο θεωρείται δαπάνη για τη δραστηριότητα.

Στην περίπτωση του εισοδήματος ενός ελεύθερου επαγγελματία που προέρχεται από επαγγελματικές δραστηριότητες που προβλέπονται ειδικά στον πίνακα που αναφέρεται στο άρθρο 151 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (CIRS), εφαρμόζεται ο συντελεστής 0,75. Αυτό σημαίνει ότι φορολογείται μόνο το 75% του εισοδήματος. Το υπόλοιπο 25% θεωρείται απαραίτητο κόστος που συνεπάγεται η άσκηση της δραστηριότητας.

Αιτιολόγηση των δαπανών

Ωστόσο, μόνο το 10% του 25% που θεωρείται ως δαπάνες που πραγματοποιούνται για εργασία θεωρείται αυτόματα. Το υπόλοιπο 15% υπόκειται στην προσκόμιση τιμολογίων με NIF (Ατομικό Αριθμό Φορολογικού Μητρώου) και περιλαμβάνεται στην πύλη e-fatura (πύλη ηλεκτρονικών τιμολογίων). Για τη συμπλήρωση αυτής της "ποσόστωσης" του 15%, λαμβάνεται υπόψη μια ειδική έκπτωση ύψους 4.104 ευρώ (ή υψηλότερη, με βάση το ποσό των εισφορών που καταβάλλονται στα υποχρεωτικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης).

Επομένως, στην πράξη, μόνο όσοι ανήκουν στην κατηγορία Β και αποκτούν ετήσιο εισόδημα άνω των 27.360 ευρώ πρέπει να λογοδοτήσουν για δαπάνες, δεδομένου ότι το 15% των 27.360 ευρώ ισούται με 4.104 ευρώ. Ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος απαριθμεί τις δαπάνες που πραγματοποιούνται για εργασία που μπορεί να παρουσιαστεί. Εκτός από τη συγκεκριμένη έκπτωση, γίνονται δεκτές οι ακόλουθες δαπάνες:

⁵³ Ivi.

- Δαπάνες και έξοδα προσωπικού με τη μορφή αμοιβών, μισθών ή ημερομισθίων,
- Τρέχοντα αναλώσιμα υλικά,
- ηλεκτρικό ρεύμα, νερό και επικοινωνίες
- Ενοίκια,
- Δικαστικές διαμάχες,
- Ασφάλιση,
- Εκτοπίσεις,
- Ταξίδια και διαμονές,
- ποσοτώσεις για παραγγελίες,
- Μισθώματα ακινήτων,
- 1,5% της Φορολογικής Αξίας Ενεργητικού (ΦΑΕ) των ακινήτων.

Εάν το μερίδιο του 15% δεν ληφθεί πλήρως υπόψη, το υπόλοιπο προστίθεται στο φορολογητέο εισόδημα, δηλαδή στο εισόδημα που υπόκειται σε φορολόγηση. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να καταβληθεί περισσότερος φόρος.

Οργανωμένη λογιστική

Είναι ένα καθεστώς κατάλληλο για δραστηριότητες μεγαλύτερης πολυπλοκότητας και όγκου εργασιών και όταν υπάρχουν πολλές δαπάνες. Στην περίπτωση ενός ελεύθερου επαγγελματία, αξίζει τον κόπο αν οι δαπάνες που πραγματοποιούνται αντιστοιχούν σε ποσοστό άνω του 25% του εισοδήματος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στην οργανωμένη λογιστική μπορούν να αφαιρεθούν όλα τα έξοδα που πραγματοποιούνται για την άσκηση της δραστηριότητας.

Στην οργανωμένη λογιστική, το φορολογητέο εισόδημα υπολογίζεται με την αφαίρεση των δαπανών που πραγματοποιούνται από το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα, σύμφωνα με τους κανόνες του κώδικα IRC (που εφαρμόζεται στις εταιρείες), με τις απαραίτητες προσαρμογές. Σε αντίθεση με το απλουστευμένο καθεστώς, στην οργανωμένη λογιστική, μπορεί να καταγραφεί ζημία (εάν τα

έξοδα υπερβαίνουν το ακαθάριστο ετήσιο εισόδημα). Στην περίπτωση αυτή, δεν υπάρχει καταβολή φόρου και η ζημία μπορεί να αφαιρεθεί από τυχόν κέρδη των επόμενων 12 ετών. Υπάρχει, ωστόσο, ένας περιορισμός. Σε κάθε έτος, η έκπτωση της ζημίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το 70% του φορολογητέου εισοδήματος. Το οργανωμένο λογιστικό σύστημα, ωστόσο, συνεπάγεται περισσότερες επιβαρύνσεις. Προϋποθέτει την ύπαρξη πιστοποιημένου λογιστή και την προετοιμασία, υποβολή και κατάθεση φακέλων σχετικά με το φορολογικό έτος.

Συνοψίζοντας:

Απλοποιημένο καθεστώς

- Μέχρι ετήσια αμοιβή 200 χιλιάδων ευρώ.
- Μόνο ένα ποσοστό του εισοδήματος λαμβάνεται υπόψη για φορολογικούς σκοπούς.
- Είναι δυνατή η έκπτωση δαπανών για εργασία μόνο μέχρι το 25% του εισοδήματος.

Οργανωμένη λογιστική

- Υποχρεωτική για ετήσιες αποδοχές άνω των 200 χιλιάδων ευρώ και προαιρετική κάτω από το ποσό αυτό.
- Θεωρεί όλα τα εισοδήματα για φορολογικούς σκοπούς.
- Είναι δυνατή η έκπτωση όλων των δαπανών που σχετίζονται με την εργασία.
- Οι ζημίες μπορούν να εκπέσουν για τα επόμενα 12 έτη.
- Πρέπει να προσληφθεί πιστοποιημένος λογιστής.
- Ετησίως, απαιτείται η προετοιμασία, η παρουσίαση και η κατάθεση φακέλων για το φορολογικό έτος.

Τα πλεονεκτήματα του να είσαι ελεύθερος επαγγελματίας είναι:⁵⁴

- Μείωση του κόστους

Δεδομένου ότι ο ελεύθερος επαγγελματίας δεν έχει σύμβαση εργασίας με την εταιρεία σας, δεν εγγράφεται επίσης στους λογαριασμούς ως συνεισφέρων. Αυτό σημαίνει ότι η εταιρεία πληρώνει για τις ώρες εργασίας, αλλά δεν υποχρεούται να καταβάλει εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Η εταιρεία μπορεί επίσης να προσλάβει ελεύθερους επαγγελματίες για εφάπαξ εργασίες που δεν απαιτούν μακροπρόθεσμα έναν εργαζόμενο πλήρους απασχόλησης.

- Πρόβλεψη χρόνων εκτέλεσης και κόστους

Όταν μια εταιρεία παραγγέλλει εργασία από έναν ελεύθερο επαγγελματία, από την αρχή, καθορίζει μια ημερομηνία παράδοσης και εγκρίνει ένα κόστος που δεν πρέπει να μεταβάλλεται πέραν του συμφωνηθέντος. Αυτός ο προϋπολογισμός επιτρέπει να προγραμματίσετε πόσος χρόνος θα δαπανηθεί για την εκτέλεση της συγκεκριμένης εργασίας και να αποφύγετε εκπλήξεις με απροσδόκητες αυξήσεις του κόστους.

Η πραγματικότητα είναι ότι όταν μια εταιρεία βασίζεται αποκλειστικά σε συμβασιούχους υπαλλήλους, είναι ευάλωτη σε λειτουργικές καθυστερήσεις - αν συμβούν, είναι υπεύθυνη για την πληρωμή των υπερωριών. Αν, από την άλλη πλευρά, συνεργάζεται με έναν ελεύθερο επαγγελματία, η ευθύνη για τις καθυστερήσεις πέφτει σε αυτόν. Δεν έχει σημασία ποιές ή πόσες ώρες εργάστηκε ο ελεύθερος επαγγελματίας: ο προϋπολογισμός δεν αλλάζει.

- Επιταχυνόμενη παραγωγή

Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει με έναν προσληφθέντα συνεργάτη, από έναν ελεύθερο επαγγελματία μια εταιρεία μπορεί να περιμένει βελτιστοποίηση των χρόνων παράδοσης. Αυτή η ευελιξία είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε

- έργα όπου οι προθεσμίες είναι ασφυκτικές.

Απλώς ο ελεύθερος επαγγελματίας μπορεί να εκμεταλλευτεί τις νύχτες και τα Σαββατοκύριακα για να ολοκληρώσει τις εργασίες του. Αυτό τον καθιστά

⁵⁴ CGD (Caixa Geral de Depósitos Bank)(2022). Contrato de trabalho ou freelancer, eis a questão. <https://www.cgd.pt/Site/Saldo-Positivo/negocios/Pages/freelancer-contrato-trabalho.aspx>.

δυναμικά ταχύτερο από έναν υπάλληλο που έχει μια παραδοσιακή εργασιακή σχέση, με πολλαπλές εργασίες και σταθερό πρόγραμμα.

- Μεγαλύτερη ποικιλία δεξιοτήτων

Ο ελεύθερος επαγγελματίας μπορεί να προσληφθεί για τις συγκεκριμένες δεξιότητες που χρειάζεται εκείνη τη στιγμή μια εταιρεία. Εάν προκύψει άλλο έργο και νέες ανάγκες, μπορεί να αντικατασταθεί από άλλον που, στο ίδιο καθεστώς εργασίας (δηλαδή αμείβεται ανάλογα με το έργο που παραδίδεται), προσφέρει νέες δεξιότητες που ταιριάζουν περισσότερο στη στιγμή.

Από επιχειρηματική άποψη, αυτό σημαίνει ότι μια επιχείρηση έχει στη διάθεσή της ένα πλήθος δεξιοτήτων στην αγορά και ότι μπορεί να εκμεταλλευτεί τις ανάγκες της χωρίς να χρειάζεται να δημιουργήσει μια μεγάλη ομάδα εργαζομένων - με συμβάσεις έργου.

Ωστόσο, υπάρχουν και ορισμένα μειονεκτήματα:

- Έλλειψη ανήκειν

Ως ανεξάρτητος εργαζόμενος χωρίς σύμβαση εργασίας, ο ελεύθερος επαγγελματίας δεν είναι υπάλληλος της εταιρείας. Ως εκ τούτου, δεν αισθάνεται την αίσθηση του ανήκειν ή της ενσυναίσθησης με την οργανωτική κουλτούρα. Γι' αυτούς, η επιχείρηση αρχίζει και τελειώνει με τα καθήκοντα για τα οποία κλήθηκαν να εκτελέσουν. Η υπόλοιπη διαδικασία και η επιτυχία της επιχείρησης καταλήγουν να γίνονται λιγότερο σημαντικές πραγματικότητες.

- Λιγότερη παρακολούθηση της εργασίας

Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει με έναν εργαζόμενο με σύμβαση εργασίας, ο οποίος εργάζεται στην επιχείρηση και μπορεί να παρακολουθείται στενά, ένας ελεύθερος επαγγελματίας παραδίδει το τελικό έργο αλλά δεν έχει την υποχρέωση να εμπλέκει τον ανάδοχο στη διαδικασία εργασίας.

4.5 Ισπανική νομοθεσία

Ορισμός της αυτοαπασχόλησης

Οι αυτοαπασχολούμενοι στην Ισπανία είναι συνήθως γνωστοί ως *autónomos* και πρέπει να εγγράφουν την επιχείρησή τους στην ισπανική φορολογική αρχή και στην ισπανική υπηρεσία κοινωνικής ασφάλισης.⁵⁵

Οι περισσότεροι *autónomos* υποχρεούνται να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις φόρου εισοδήματος, καθώς και τριμηνιαία έντυπα ΦΠΑ (IVA) και φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων (IRPF). Ανάλογα με τη δραστηριότητά σας και την κατάστασή σας, ενδέχεται να ισχύουν και άλλες δηλώσεις σε τριμηνιαία και ετήσια βάση.

Πρέπει να κατανοήσουμε ότι η Ισπανία χωρίζεται σε 17 αυτόνομες κοινότητες,⁵⁶ καθεμία από τις οποίες καθορίζει τους δικούς της φορολογικούς συντελεστές και πολιτικές κοινωνικής ασφάλισης. Κατά συνέπεια, ανάλογα με το πού θα επιλέξετε να ζήσετε, θα πρέπει να τηρείτε ορισμένους μεταβλητούς περιορισμούς ως *autónomo*.

Υπάρχουν μερικές σημαντικές αλλαγές εάν σκοπεύετε να ξεκινήσετε μια επιχείρηση στην Ισπανία αντί να εργάζεστε απλώς ως ελεύθερος επαγγελματίας. Για παράδειγμα, υπάρχουν πρόσθετες υποχρεώσεις για την αρχική επένδυση, τις φορολογικές δηλώσεις, τις πληρωμές κοινωνικής ασφάλισης και άλλη γραφειοκρατία κατά την έναρξη μιας επιχείρησης. Σε αντίθεση με τους ελεύθερους επαγγελματίες, οι οποίοι υποχρεούνται απλώς να τηρούν τη βασική λογιστική, εσείς πρέπει επίσης να τηρείτε αυστηρότερες λογιστικές απαιτήσεις.

- **Αυτοαπασχολούμενος επιχειρηματίας (*empresario individual*):** Ο αυτοαπασχολούμενος επιχειρηματίας είναι μια μονοπρόσωπη επιχείρηση. Είναι το πρόσωπο που διαχειρίζεται τη δική του εργασία και ως εκ τούτου αναλαμβάνει την προσωπική ευθύνη για όλες τις υποχρεώσεις της. Αυτή η νομική δομή είναι πιο κατάλληλη για μικρές επιχειρήσεις που δεν θα

⁵⁵ Ley 20/2007, de 11 de julio, Self-Employed Work Statute. Real Decreto 4/2013, de 22 de febrero: measures in favour of supporting entrepreneurship and employment growth promotion. Ley 6/2017, de 24 de octubre, Urgent Reforms on Self-Employment.

⁵⁶ Autonomous communities of Spain: Autonomous Communities of Spain/Regions of Spain | Mappr Self-Employment in Andalusia: <https://www.juntadeandalucia.es/boja/2011/255/3>

παράγουν μεγάλο ετήσιο εισόδημα ή δεν θα προσλαμβάνουν πολλούς εργαζόμενους.

- **Ελεύθερος επαγγελματίας (profesional autónomo):** Ο ελεύθερος επαγγελματίας είναι ένα πρόσωπο που αναλαμβάνει τακτικά εργασία έναντι αμοιβής, αλλά δεν έχει σύμβαση εργασίας με κανέναν εργοδότη. Ένας ελεύθερος επαγγελματίας φέρει τις ίδιες ευθύνες με έναν αυτοαπασχολούμενο επιχειρηματία, αλλά δεν θα λειτουργεί πάντα ως μονοπρόσωπη επιχείρηση- π.χ, όταν η εργασία είναι ακανόνιστη και το εισόδημά της δεν καλύπτει το εθνικό κατώτατο όριο μισθού.

Όπως και η ομόρρυθμη εταιρεία (sociedad civil), οι δύο αυτές οντότητες αντιμετωπίζουν ελάχιστα αρχικά εμπόδια κατά τη σύστασή τους. Ωστόσο, δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων του ιδιοκτήτη της επιχείρησης. Ως εκ τούτου, ο ιδιοκτήτης είναι προσωπικά υπεύθυνος για τυχόν χρέη που προκύπτουν στην πορεία.

4.5.1 Πώς να ξεκινήσετε να εργάζεστε ως ελεύθερος επαγγελματίας στην Ισπανία

Πριν από τη σύσταση επιχείρησης στην Ισπανία, όλοι οι κάτοικοι και οι αλλοδαποί μη κάτοικοι με οικονομικές υποθέσεις στην Ισπανία πρέπει να διαθέτουν αριθμό φορολογικού μητρώου αλλοδαπού (NIE ή numero identificacion extranjero). Ο NIE είναι απαραίτητος για οποιαδήποτε φορολογική συναλλαγή στην Ισπανία, όπως η σύσταση εταιρείας. Εάν είστε Ισπανός υπήκοος, θα έχετε αριθμό NIF αντί για NIE. Οι αιτήσεις για NIE μπορούν να υποβληθούν σε ένα γραφείο επεξεργασίας για αλλοδαπούς πολίτες (Oficina de Extranjeros) σε ένα εθνικό ισπανικό αστυνομικό τμήμα (comisaría).⁵⁷

Αφού ληφθούν υπόψη όλα αυτά, ο ελεύθερος επαγγελματίας πρέπει να παρουσιάσει τις ακόλουθες πληροφορίες για να γίνει αυτόνομος εργαζόμενος:

1. **Φόρος επί των οικονομικών δραστηριοτήτων (Impuesto de Actividades Económicas ή IAE):** Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, θα πρέπει να

⁵⁷ For more information on self-employment in Spain, see the site of the Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado. https://www.boe.es/biblioteca_juridica/codigos/codigo.php?id=267&modo=2¬a=0&tab=2

κάνετε μια δήλωση σχετικά με το είδος της επιχείρησης που λειτουργείτε. Στην περίπτωση του αυτόνομου, υπάρχουν δύο επιλογές: ελεύθερος επαγγελματίας (profesional autónomo) ή αυτοαπασχολούμενος επιχειρηματίας (empresario individual). Θα πρέπει να επιλέξετε μια κατηγορία στην οποία εμπίπτει η εργασία σας, επιλέγοντας έναν κωδικό. Θα πρέπει επίσης να συμπληρώσετε τα έντυπα Modelo 036 ή 037 - γνωστά ως *declaración censal* - και να λάβετε ένα πιστοποιητικό φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων (Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas ή IRPF). Αυτό μπορεί να γίνει ηλεκτρονικά ή σε έντυπη μορφή, που παραδίδεται στην τοπική σας φορολογική υπηρεσία. Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες σχετικά με το έντυπο, καθώς και λήψεις εντύπων και συνδέσμους για την ηλεκτρονική συμπλήρωση, στην ισπανική φορολογική υπηρεσία (Agencia Tributaria). Εάν κάνετε την αίτηση αυτοπροσώπως στην τοπική σας εφορία, φέρτε μαζί σας το πρωτότυπο και ένα φωτοαντίγραφο του NIE σας.

2. Εγγραφείτε ως ελεύθερος επαγγελματίας στην Αρχή Κοινωνικής Ασφάλισης (Alta en RETA en la Seguridad Social).⁵⁸ Για να εγγραφείτε στην κοινωνική ασφάλιση κατά την έναρξη μιας επιχείρησης στην Ισπανία, θα πρέπει να πάρετε μαζί σας την ιδρυτική σας πράξη, το NIE, το CIF και το έντυπο TA 0521 (το οποίο μπορείτε να προμηθευτείτε από το τοπικό γραφείο κοινωνικής ασφάλισης). Λεπτομέρειες για τα τοπικά γραφεία κοινωνικής ασφάλισης στην Ισπανία μπορείτε να βρείτε στον ιστότοπο κοινωνικής ασφάλισης.
3. Σε περίπτωση που θέλετε να εγγράψετε την επιχείρησή σας στην Ισπανία: Το πρώτο βήμα για τη σύσταση μιας εταιρείας περιορισμένης ευθύνης είναι να λάβετε ένα πιστοποιητικό για να βεβαιωθείτε ότι η επωνυμία που θέλετε να χρησιμοποιήσετε δεν είναι ήδη κατειλημμένη. Αυτό ονομάζεται πιστοποιητικό σύμπτωσης ονόματος και διατίθεται από το Εμπορικό Μητρώο (RMC). Μπορείτε να το κάνετε αυτό μόνοι σας μέσω του δικτυακού τόπου του RMC. Το βήμα αυτό διαρκεί περίπου τρεις ημέρες προτού λάβετε την απάντηση από το RMC με courier.

⁵⁸ Spanish Social Security website: Seguridad Social: Afiliación (seg-social.es)

4.5.2 Ισπανικό φορολογικό καθεστώς

Οι συνήθεις φόροι που πρέπει να δηλώσει ένας ελεύθερος επαγγελματίας στην Ισπανία είναι οι εξής:

1. Εργατικές υποχρεώσεις στην Ισπανία: εισφορές κοινωνικής ασφάλισης: οι αυτοαπασχολούμενοι στην Ισπανία πρέπει να καταβάλλουν μηνιαίες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και επιπλέον εισφορές εάν απασχολούν προσωπικό.
2. Φορολογικές υποχρεώσεις:
 - A. Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων (Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas ή IRPF):⁵⁹ φορολογεί το επιχειρηματικό εισόδημα που αποκτά ο αυτοαπασχολούμενος και υποβάλλεται ανά τρίμηνο.
 - B. ΦΠΑ (Impuesto sobre el valor añadido ή IVA): από επιχειρηματική άποψη, εάν πουλάτε αγαθά και παρέχετε υπηρεσίες που φορολογούνται, υποχρεούστε να προσθέσετε τον αντίστοιχο συντελεστή IVA και πρέπει να εγγραφείτε πριν από την έναρξη της επιχειρηματικής σας δραστηριότητας. Ο ΦΠΑ επιβάλλεται γενικά με συντελεστή 21%, αν και ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες σε ορισμένους κλάδους μπορούν να πληρώνουν χαμηλότερο συντελεστή είτε 4% είτε 10%. Κανονικά, παρουσιάζεται ανά τρίμηνο.

Όσοι δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή σε χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, άνω των 16 ετών, που αποφασίζουν να αυτοαπασχοληθούν, πρέπει να λάβουν την αντίστοιχη διοικητική άδεια που τους επιτρέπει να ασκούν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα στην Ισπανία. Η αίτηση για άδεια διαμονής και αυτοαπασχόλησης (έντυπο EX01) πρέπει να υποβληθεί αυτοπροσώπως και σε επίσημο έντυπο στο ισπανικό προξενικό γραφείο⁶⁰ που αντιστοιχεί στον τόπο διαμονής σας, μαζί με τα ακόλουθα έγγραφα:

⁵⁹ See the site of Agencia Tributaria at [https://www3.agenciatributaria.gob.es/Sede/declaraciones-informativas- otros-impuestos-tasas/impuesto-sobre-actividades-economicas.html](https://www3.agenciatributaria.gob.es/Sede/declaraciones-informativas-otros-impuestos-tasas/impuesto-sobre-actividades-economicas.html)

⁶⁰ The information is available at the Spanish Government Immigration Portal: <https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/ModelosSolicitudes/>

- Αντίγραφο του έγκυρου διαβατηρίου ή ταξιδιωτικού εγγράφου του αιτούντος.
- Πιστοποιητικό ποινικού μητρώου ή ισοδύναμο έγγραφο, το οποίο πρέπει να έχει εκδοθεί από τις αρχές της χώρας καταγωγής ή της χώρας ή των χωρών στις οποίες διέμενε ο εργαζόμενος κατά την τελευταία πενταετία.
- Πιστοποιητικό υγείας.
- Πτυχίο ή διαπίστευση που απαιτείται για την άσκηση του επαγγέλματος.
- Διαπίστωση ότι η απαιτούμενη οικονομική επένδυση είναι διαθέσιμη.
- Σχέδιο της δραστηριότητας που πρόκειται να υλοποιηθεί, στο οποίο θα αναφέρεται η σχεδιαζόμενη επένδυση, η αναμενόμενη κερδοφορία της και, κατά περίπτωση, οι θέσεις εργασίας που αναμένεται να δημιουργηθούν.
- Κατάλογο των αδειών ή αδειών που απαιτούνται για την εγκατάσταση, την έναρξη ή τη λειτουργία της σχεδιαζόμενης δραστηριότητας ή για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.

Μόλις ο δικαιούχος αποκτήσει και εκπληρώσει αυτές τις απαιτήσεις και επιθυμεί να αποκτήσει ταυτόχρονα άδεια διαμονής, το ισπανικό προξενείο στη χώρα του δικαιούχου ή οποιοσδήποτε άλλος διπλωματικός κυβερνητικός φορέας έχει την άδεια να το διεκπεραιώσει εντός της Ισπανίας, με την ονομασία "Προσωρινή διαμονή και αυτοαπασχόληση". Η περίοδος για την απαίτηση αυτή είναι μέγιστης διάρκειας 10 ημερών, συμπεριλαμβανομένης της καταβολής των μεταναστευτικών τελών: Κωδικός τέλους 052 (άδεια προσωρινής διαμονής) και κωδικός τέλους 062 (αρχική άδεια αυτοαπασχόλησης). Εάν αυτή η αίτηση εγκριθεί, θα έχετε στη διάθεσή σας το πολύ ένα μήνα για να υποβάλετε τις απαιτήσεις για τα επόμενα βήματα.

Μόλις χορηγηθεί η θεώρηση, υπάρχει μέγιστη περίοδος 3 μηνών για την εγκατάσταση της νέας κατοικίας στην Ισπανία. Μετά από αυτό, ο δικαιούχος έχει 3 μήνες για να εγγραφεί στο Ειδικό Καθεστώς για τους αυτοαπασχολούμενους εργαζόμενους, γνωστό με το ακρωνύμιο RETA, και επομένως να εγγραφεί στην Κοινωνική Ασφάλιση, δημιουργώντας το προαναφερθέν σχέδιο.

Να θυμάστε ότι θα πρέπει να βρίσκεστε στην επαρχία στην οποία κάνατε την αίτηση, αυτοπροσώπως και με ραντεβού, προκειμένου να υποβάλετε τα ακόλουθα έγγραφα: Present form EX-17.

- Απόδειξη πληρωμής του τέλους της κάρτας.
- Αποδεικτικό υπαγωγής στην κοινωνική ασφάλιση και τη RETA.
- Τρεις πρόσφατες φωτογραφίες, μεγέθους διαβατηρίου και έγχρωμες, με λευκό φόντο

5. Ψηφιακή εργασία και άτομα με αναπηρία

Η ένταξη των ατόμων με αναπηρία στον κόσμο της εργασίας είναι απαραίτητη για τον σεβασμό των εργασιακών τους δικαιωμάτων, εκτός από την καταπολέμηση των διακρίσεων και τη δημιουργία ίσων ευκαιριών. Επιτρέπει επίσης στα άτομα αυτά να επιτύχουν την πλήρη προσωπική, καθώς και οικονομική και πνευματική τους πραγμάτωση, για μια ολοκληρωμένη θεώρηση του ατόμου. Η Εκατονταετής Διακήρυξη της ΔΟΕ για το Μέλλον της Εργασίας από το 2019⁶¹ υπογραμμίζει την αναγκαιότητα μιας ανθρωποκεντρικής προσέγγισης και αναφέρεται ρητά στην ανάγκη διασφάλισης ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης για τα άτομα με αναπηρία. Επιπλέον, το άρθρο 27 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (UNCRPD) αναγνωρίζει το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να εργάζονται σε μια σε ίση βάση με τους άλλους.

Επιπλέον, η ένταξη των ατόμων με αναπηρία αντικατοπτρίζεται στην Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η οποία δεσμεύει όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ να μην αφήσουν κανέναν πίσω. Η Ατζέντα 2030 αναγνωρίζει τα άτομα με αναπηρία ως ευάλωτη ομάδα και διάφοροι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) αναφέρονται ρητά σε αυτά, όπως ο ΣΒΑ 4 (Ποιότητα εκπαίδευσης), 8 (Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη), 10 (Μείωση των ανισοτήτων), 11 (Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες) και 17 (Συμπράξεις για την επίτευξη των στόχων). Ένα ψηφιακό μέλλον της εργασίας χωρίς αποκλεισμούς είναι το κλειδί για την επίτευξη των ΣΒΑ. Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων,

⁶¹ On 24 October 2019, the Council of the EU adopted the conclusions to implement the ILO's Centenary Declaration for the Future of Work, which promotes a human-centred approach to the future of work. This follows the active role the EU played in promoting its adoption at the International Labour Conference.

των εταιρειών, των συνδικάτων, των εργοδοτικών οργανώσεων, των οργανώσεων ατόμων με αναπηρία και του ακαδημαϊκού χώρου, έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στη δημιουργία ενός ψηφιακού μέλλοντος της εργασίας χωρίς αποκλεισμούς που θα ωφελεί όλους τους ανθρώπους.

5.2 Υφιστάμενη κατάσταση των ατόμων με αναπηρία

Πάνω από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι στον κόσμο και 100 εκατομμύρια άνθρωποι στην ΕΕ ζουν με αναπηρία. Ο παγκόσμιος αριθμός αναμένεται να διπλασιαστεί σε 2 δισεκατομμύρια μέχρι το 2050.

Ορισμένα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης των ατόμων με αναπηρία είναι τα εξής

- η πραγματική κατάσταση της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία δεν αντικατοπτρίζεται συχνά, καθώς πολλά άτομα με αναπηρία ενδέχεται να μην είναι εγγεγραμμένα ως άνεργοι,
- στις περισσότερες χώρες, τα άτομα με αναπηρία που απασχολούνται είναι πιθανότερο να βρίσκονται σε ευάλωτη απασχόληση, η οποία χαρακτηρίζεται από ανεπαρκείς αποδοχές, χαμηλή παραγωγικότητα και δύσκολες συνθήκες εργασίας που υπονομεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων, ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες, πολλά άτομα με αναπηρία εργάζονται στην παραοικονομία, η οποία συνήθως "απασχολεί μη μισθωτούς και μη οργανωμένους εργαζόμενους σε επισφαλείς εργασιακές διαδικασίες και εργασιακές ρυθμίσεις που είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξέλεγκτη και μη καταχωρισμένη,
- νικά, τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν μισθολογικό χάσμα,
- τα άτομα με αναπηρία έχουν μερικές φορές σημαντικά χαμηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο από τα άτομα χωρίς αναπηρία,
- οι γυναίκες με αναπηρία βρίσκονται συχνά σε δυσμενέστερη θέση από τους άνδρες συναδέλφους τους,

- η αναπηρία συνδέεται αμφίδρομα με τη φτώχεια: "η αναπηρία μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο φτώχειας και η φτώχεια μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο αναπηρίας".

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι τα άτομα με αναπηρία στις αναπτυσσόμενες χώρες μπορεί να βρίσκονται σε ακόμη πιο μειονεκτική θέση από ό,τι τα άτομα στις αναπτυγμένες χώρες.

5.1.1 Άτομα με αναπηρία στην εργασία

Παρά την πρόοδο σε επίπεδο πολιτικής, η συμμετοχή στην αγορά εργασίας παραμένει μια σημαντική πρόκληση για τα άτομα με αναπηρία - γεγονός που επιτείνεται από τη συνολική οικονομική και εργασιακή αβεβαιότητα που προκαλεί η πανδημία Covid-19. Η πανδημία έχει επιδεινώσει τις μακροχρόνιες προκλήσεις. Στην Ετήσια Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη που εγκαινιάζει τον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020) τονίζει το ζήτημα της συνεχιζόμενης έλλειψης δικαιοσύνης στην κοινωνία και αναφέρει τα άτομα με αναπηρία ως μία από τις μειονεκτούσες ομάδες που έχουν πληγεί δυσανάλογα από την κρίση του Covid-19, μεταξύ άλλων και στον τομέα της απασχόλησης.

Οι στατιστικές της Eurostat δείχνουν ότι το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία παραμένει χαμηλότερο από εκείνο των ατόμων χωρίς αναπηρία (50,8% έναντι 75%), γεγονός που υποδεικνύει τον κίνδυνο τα άτομα με αναπηρία να εγκλωβιστούν στη μακροχρόνια ανεργία και να δυσκολεύονται να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Στο γενικό πληθυσμό, τα επίπεδα απασχόλησης είναι υψηλότερα για τους άνδρες από ό,τι για τις γυναίκες-ωστόσο, το χάσμα αυτό έχει κλείσει τα τελευταία χρόνια, καθώς οι γυναίκες με αναπηρία έχουν επωφεληθεί από τη θηλυκοποίηση της αγοράς εργασίας. Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν σημαντικό κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (28,4% σε σύγκριση με 18,4% για τα άτομα χωρίς αναπηρία).

Ακόμη και όταν εργάζονται, διατρέχουν συχνότερα τον κίνδυνο φτώχειας, κυρίως λόγω της χαμηλής έντασης εργασίας και των μη ευνοϊκών συνθηκών εργασίας.⁶²

Η πρόσβαση σε εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτική εκπαίδευση παραμένει περιορισμένη για πολλά άτομα με αναπηρία. Μεγάλος αριθμός νέων με αναπηρία εγκαταλείπει πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (20,3 % σε σύγκριση με 9,8 % των μαθητών χωρίς αναπηρία το 2018).

5.1.2 Το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ

Με την πάροδο του χρόνου, η ΕΕ έδωσε όλο και μεγαλύτερη προσοχή στην κατάσταση των ατόμων με αναπηρία. Η προώθηση της ενεργού ένταξης και δικαιωμάτων των ανθρώπων στην κοινωνία αποτελούσε και συνεχίζει να αποτελεί προτεραιότητα για την ΕΕ. Η οδηγία για την ισότητα στην απασχόληση⁶³ απαγορεύει τις διακρίσεις και προβλέπει εύλογες προσαρμογές στην απασχόληση. Το 2010, η Επιτροπή παρουσίασε την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία⁶⁴ ως το πλαίσιο πολιτικής μέσω του οποίου η ΕΕ θα υλοποιήσει τις δεσμεύσεις που ανέλαβε βάσει της UNCRPD του 2006 (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία), σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητες που προβλέπονται στις συνθήκες και λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία από το Σχέδιο Δράσης για την Αναπηρία (2004-2010).

Σε αξιολόγηση της στρατηγικής 2010-2020 επισημάνθηκε ότι το 75% των δράσεων που είχαν προγραμματιστεί στον τομέα της απασχόλησης είχαν υλοποιηθεί με επιτυχία. Οι δράσεις αυτές ήταν αποτελεσματικές όσον αφορά: τη χρήση των κονδυλίων της ΕΕ, την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στον τομέα της απασχόλησης και συγκεκριμένα στον ιδιωτικό τομέα, και τη βελτίωση των στατιστικών δεδομένων σχετικά με την

⁶² Cfr. 2019 *Eurofund Survey available at the site: Indagine sulle imprese europee* 2019. (n.d.). Eurofound. <https://www.eurofound.europa.eu/it/surveys/2019/european-company-survey-2019>

⁶³ Directive 2000/78/EC available at the site: *The Employment Equality Directive - Zoeken*. (n.d.). <https://www.bing.com/search?q=The+Employment+Equality+Directive>

⁶⁴ Cfr. European Commission Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion (2021). *The European Commission's Union of Equality: Strategy for the rights of persons with disabilities*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

κατάσταση της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία. Η αξιολόγηση σημείωσε ότι συνολικά, η στρατηγική πέτυχε θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την ενσωμάτωση των θεμάτων αναπηρίας στην πολιτική και τη νομοθεσία της ΕΕ και ότι ένα από τα κύρια επιτεύγματα της στρατηγικής ήταν η τοποθέτηση του θεματολογίου για την αναπηρία υψηλότερα μεταξύ των προτεραιοτήτων της πολιτικής της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, επαναλαμβάνοντας τις εκκλήσεις των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ότι η ΕΕ θα πρέπει να αναπτύξει μια συνεκτική στρατηγική για την εφαρμογή της UNCRPD το 2015, κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει μια φιλόδοξη στρατηγική για την αναπηρία μετά το 2020, η οποία θα αντικατοπτρίζει τις διαφορετικές ανάγκες και τον τρόπο ζωής κάθε ατόμου, καθώς επιδιώκει να απολαύσει πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματά του. Σε μια πρόταση του Σεπτεμβρίου 2020,⁶⁵ το Κοινοβούλιο ζήτησε περαιτέρω στοχευμένη δράση και ενσωμάτωση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Μεταξύ άλλων, η πρόταση απαιτεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση μετά το 2020 για την αναπηρία, να καλύψει όλες τις διατάξεις της UNCRPD, να θέσει δεσμευτικούς στόχους σχετικά με την ποικιλομορφία στον χώρο εργασίας, να αντιμετωπίσει τις διατομεακές διακρίσεις και να παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα της στρατηγικής με τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία. Απαιτεί επίσης από την Επιτροπή να προτείνει μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις και τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων που σχετίζονται με το Covid-19.

Ανταποκρινόμενη σε αυτές τις εκκλήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία 2021- 2030 αναγνωρίζει ότι είναι καιρός να αναβαθμιστεί η ευρωπαϊκή δράση.

Όσον αφορά την απασχόληση, μια από τις εμβληματικές πρωτοβουλίες της νέας στρατηγικής είναι η παρουσίαση μιας δέσμης μέτρων για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων της αγοράς εργασίας για τα άτομα με αναπηρία το 2022. Η νέα στρατηγική περιγράφει επίσης την ανάπτυξη νέων δεικτών για την αναπηρία,

⁶⁵ Motion for a request to wind up the debate on the statement by the Commission pursuant to Rule 132(2) of the Rules of Procedure on the European Disability Strategy post-2020 (2019/2975(RSP)).

παρέχοντας, μεταξύ άλλων, καλύτερη πληροφόρηση για την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στην απασχόληση.

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων αποτελεί άλλη μια σημαντική εξέλιξη για την ΕΕ όσον αφορά την ανανέωση της εστιάσής της σε νέα και αποτελεσματικότερα δικαιώματα για τους πολίτες της ΕΕ. Η αρχή 3 προβλέπει ίση μεταχείριση και ίσες ευκαιρίες σε σχέση με την απασχόληση, ενώ η αρχή 17 ορίζει ότι τα άτομα με αναπηρία "έχουν δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη που εξασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση, σε υπηρεσίες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία και σε ένα εργασιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους". Ο πυλώνας στοχεύει επίσης στην αποτελεσματικότερη χρήση των ευρωπαϊκών κονδυλίων, για τη στήριξη της εφαρμογής πολιτικών και πρωτοβουλιών που απευθύνονται σε όλες τις ευάλωτες ομάδες σε όλα τα κράτη μέλη.

Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την απασχόληση για το 2020⁶⁶ παρατηρούν ότι "οι δυνατότητες των ατόμων με αναπηρία να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ανάπτυξη θα πρέπει να υλοποιηθεί περαιτέρω". Η κατευθυντήρια γραμμή 6 αναφέρει ότι "τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίζουν ένα προσαρμοσμένο εργασιακό περιβάλλον για τα άτομα με αναπηρία, μεταξύ άλλων μέσω στοχευμένης οικονομικής στήριξης και υπηρεσιών που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία". Η κατευθυντήρια γραμμή 8 επιβεβαιώνει την ανάγκη για ίση μεταχείριση και προσβασιμότητα στις αγορές εργασίας.

Ακολουθώντας τις αρχές που κατοχυρώνονται στη στρατηγική για την αναπηρία, τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, η ΕΕ υποστηρίζει διάφορες πρωτοβουλίες για να βοηθήσει τα άτομα με αναπηρία στον τομέα της απασχόλησης, μεταξύ άλλων σε σχέση με τις προσαρμογές στον χώρο εργασίας, τη μη διάκριση, τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, τα οικονομικά κίνητρα, την προσβασιμότητα και τη χρηματοδότηση από την ΕΕ.

⁶⁶ Proposal for a Council Decision on guidelines for the employment policies of the Member States COM/2020/70 final.

5.2 Εμπόδια στην ενσωμάτωση

Η ένταξη των ατόμων με αναπηρία στον κόσμο της εργασίας είναι μια δυναμική διαδικασία που περιλαμβάνει αλληλεπιδράσεις μεταξύ οργανωτικών (πλευρά της ζήτησης), προσωπικών (πλευρά της προσφοράς) και πλαισιακών/θεσμικών παραγόντων και χαρακτηριστικών. Οι εκδηλώσεις αυτών των παραγόντων και χαρακτηριστικών διαφέρουν σημαντικά, ανάλογα με το συγκεκριμένο άτομο, τον εργοδότη/χώρο εργασίας και το πλαίσιο της υπό εξέταση χώρας. Επιπλέον, τα στοιχεία αυτά μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου. Ένα παράδειγμα είναι η σύνθεση του εργατικού δυναμικού, όπου συνήθως ένας μικρός αριθμός νέων με αναπηρία εισέρχεται στην αγορά εργασίας και ένας μεγάλος αριθμός εργαζομένων αποκτά αναπηρία κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του. Αυτές οι εξελίξεις έχουν αναπόφευκτες συνέπειες για τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ αναπηρίας και εργασίας.

Παρά τη νομοθεσία και τις πρωτοβουλίες για την προώθηση της πολυμορφίας στον εργασιακό χώρο και τις πολιτικές εξελίξεις, τα άτομα με αναπηρία εξακολουθούν να έχουν λιγότερες ευκαιρίες να εισέλθουν, να παραμείνουν ή να επιστρέψουν στην απασχόληση σε σχέση με άλλους ανθρώπους. Ο προσδιορισμός των θεσμικών, οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων που οδηγούν στα χαμηλά ποσοστά απασχόλησης και στην περιορισμένη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας είναι θεμελιώδους σημασίας για τη στήριξη της εφαρμογής καλά τεκμηριωμένων πολιτικών απαντήσεων.

5.2.1 Εμπόδια στην απασχόληση

Η δέσμευση και το άνοιγμα των εργοδοτών στη διαφορετικότητα και η θετική τους στάση απέναντι στα άτομα με αναπηρία είναι θεμελιώδους σημασίας για την ενσωμάτωση των ίδιων στον εργασιακό χώρο. Σε οργανωτικό επίπεδο - από την πλευρά της ζήτησης - τα βασικά εμπόδια σχετίζονται με διάφορους παράγοντες, όπως

- έλλειψη επίγνωσης της σύνθεσης του εργατικού δυναμικού, σε ποσοτικούς και ποιοτικούς όρους,

- υιοθέτηση προσεγγίσεων που βασίζονται στη συμμόρφωση και όχι στην ύπαρξη μιας πραγματικά ενταξιακής οργανωτικής κουλτούρας και εργασιακής ηθικής,
- δυσμενείς πρακτικές προσωπικού, χρονοδιαγράμματα εργασίας, ένταση και πίεση,
- έλλειψη ή περιορισμένη πολιτική υγείας και ασφάλειας,
- διακρίσεις από τους συναδέλφους προς τα άτομα με αναπηρία,
- αναποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των αιτούντων εργασία και των εργοδοτών,
- περιορισμοί πόρων, όπως η έλλειψη πόρων για την παροχή υποστήριξης στα άτομα με αναπηρία στον εργασιακό χώρο, που μπορεί να εμποδίσει την ικανότητά τους να παραμείνουν σε έναν οργανισμό για μεγάλο χρονικό διάστημα,
- περιορισμοί ικανοτήτων, όπως η έλλειψη σχετικής κατάρτισης για την υποστήριξη αποτελεσματικών παρεμβάσεων επαγγελματικής εξέλιξης για τα άτομα με αναπηρία.

5.2.2 Εμπόδια στην κοινωνία

Από την πλευρά της προσφοράς, τα παραπάνω εμπόδια μπορούν να αποθαρρύνουν τα άτομα με αναπηρία από το να εισέλθουν ή να παραμείνουν στην αγορά εργασίας ή να αναλάβουν επαγγελματική ή τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα εμπόδια αυτά μπορεί να τους επιβαρύνουν επιπλέον όταν πρόκειται να αποδείξουν και να επιδείξουν τις δεξιότητες και τις επιδόσεις τους.

Επιπλέον, μπορούν να επηρεάσουν τις επιλογές των ατόμων όσον αφορά την αποκάλυψη της αναπηρίας τους, λόγω του φόβου των διακρίσεων ή των αρνητικών επιπτώσεων στην καριέρα τους. Η αποκάλυψη της αναπηρίας έχει μικτές συνέπειες για τα άτομα. Μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τις πιθανότητες να κληθούν για συνέντευξη και μπορεί να συνδεθεί με την απομόνωση και την απόρριψη. Φοβούμενοι τα παραπάνω, τα άτομα με αναπηρία μπορεί να

αποφύγουν να ζητήσουν διευκολύνσεις, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε απουσίες (συχνή απουσία από την εργασία) και παρουσίες (εργασία παρά την ασθένεια). Επιπλέον, η φύση της αναπηρίας μπορεί να αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα για την απασχόληση, με ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις που συνδέονται με τις ψυχικές αναπηρίες. Όλα τα παραπάνω μπορούν να μεγεθυνθούν από τις προκατειλημμένες αντιλήψεις των ατόμων με αναπηρία, για παράδειγμα, φοβούμενοι και προβλέποντας ένα επίπεδο στιγματισμού που είναι υψηλότερο από το επίπεδο στιγματισμού που πραγματικά υφίστανται.

5.2.3 Συγκυριακοί και θεσμικοί παράγοντες

Οι συγκυριακοί παράγοντες (κοινωνικοί, νομικοί, θεσμικοί και οικονομικοί) παίζουν επίσης ρόλο. Τα άτομα με αναπηρία μπορεί να εκτεθούν σε στιγματισμό, διακρίσεις και δυσμενείς κοινωνικές συμπεριφορές. Αυτά μπορεί να εκδηλώνονται στην καθημερινή τους ζωή ως *ableism* - μια πολιτισμική και συστημική προτίμηση της κοινωνίας σε ένα σύνολο φυσικών, γνωστικών και αισθητηριακών ικανοτήτων και η θεώρηση των ατόμων με διαφορετικές ικανότητες ως μειονεκτούντων - και *disablism* - προκαταλήψεις και αρνητικές στάσεις που έχουν ως αποτέλεσμα τον κοινωνικό αποκλεισμό και την καταπίεση των ατόμων με αναπηρία.

Η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες αποτελεί ένα πρόσθετο εμπόδιο. Η πρόσβαση στις συνήθειες η εκπαίδευση αποτελεί ζήτημα σε πολλές χώρες, και ιδίως για τα άτομα με σοβαρές αναπηρίες που αποκτήθηκαν σε νεαρή ηλικία. Επιπλέον, η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση που προσφέρονται συχνά δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία, ούτε είναι απαραίτητα σχετικές ή προσανατολισμένες στην αγορά. Πρόσθετα εμπόδια είναι η έλλειψη σχετικής ή ευέλικτης παροχής κοινωνικών υπηρεσιών στους τομείς της επαγγελματικής και κοινωνικής αποκατάστασης, της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικής βοήθειας και της υποστήριξης της ανεξάρτητης διαβίωσης. Δυσκολίες που σχετίζονται με τις υπηρεσίες δημόσιων μεταφορών για τις μετακινήσεις μεταξύ κατοικίας και εργασίας θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη, και συνήθως επηρεάζουν πιο έντονα τις αγροτικές περιοχές. Αυτό εξακολουθεί να μην αντιμετωπίζεται επαρκώς με τη χρήση εναλλακτικών και

κατάλληλων μορφών εργασίας, όπως η τηλεργασία - κάτι που είναι ακόμη πιο επείγον στο πλαίσιο της κρίσης του Covid-19.

Συνολικά, η λειτουργία και η αποτελεσματικότητα των θεσμικών και πολιτικών πλαισίων είναι θεμελιώδους σημασίας για την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Βασικά εμπόδια είναι: οι γραφειοκρατικές δυσκολίες, ο κατακερματισμός και η έλλειψη συνεργατικών συμπράξεων όσον αφορά τη δημόσια στήριξη, τις υπηρεσίες και τη χρηματοδότηση- η περιορισμένη παρακολούθηση της εφαρμογής της πολιτικής- η περιορισμένη προσβασιμότητα των δικτυακών τόπων και των ηλεκτρονικών εργαλείων- οι περιορισμένοι πόροι κατάρτισης για τους εργοδότες- και η υιοθέτηση προσεγγίσεων πανανθρώπινης αναπηρίας, που εμποδίζουν την παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης σε άτομα με οξείες ανάγκες ή την ένταξη ορισμένων μόνο ατόμων με αναπηρία στις δημόσιες υπηρεσίες υποστήριξης.

5.2.4 Μέτρα πολιτικής

Με την υποστήριξη του δικτύου ανταποκριτών του Eurofound, το Eurofound συγκέντρωσε 154 παραδείγματα μέτρων πολιτικής στο στρατηγικό πλαίσιο για το θέμα αυτό που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Αυτά περιλάμβαναν δράσεις που προωθούνται από κυβερνήσεις, δημόσιες αρχές/υπηρεσίες, κοινωνικούς εταίρους και άλλες οργανώσεις επιχειρήσεων/εργοδοτών. Εξαιρέθηκαν τα μέτρα που οργανώθηκαν και χρηματοδοτήθηκαν πλήρως από εργοδότες ή ΜΚΟ και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Για την επιλογή των μέτρων, οι ανταποκριτές χρησιμοποίησαν τον ορισμό της αναπηρίας στο άρθρο 1 της UNCRPD. Ο πληθυσμός που καλύφθηκε ήταν άτομα με αναπηρία ηλικίας 15-64 ετών.

Αυτή η διερευνητική άσκηση κάλυψε μια ποικιλία τύπων παρέμβασης - τόσο μέτρα από την πλευρά της ζήτησης όσο και από την πλευρά της προσφοράς, παράλληλα με ολοκληρωμένες και συντονισμένες υπηρεσίες. Επικεντρώθηκε σε πρόσφατες παρεμβάσεις για τις οποίες υπάρχουν ορισμένες αξιολογήσεις και στοιχεία αξιολόγησης. Οι διάφοροι τύποι παρέμβασης που καλύφθηκαν περιλάμβαναν επίσης την υποστηριζόμενη απασχόληση (υποβοήθηση των

ατόμων με αναπηρία να έχουν πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης και να επιτύχουν οικονομική ανεξαρτησία και κοινωνική ένταξη) και μέτρα που υποστηρίζουν τη μετάβαση από την προστατευμένη απασχόληση ή την εκπαίδευση στην ελεύθερη εργασία, αγορά, αλλά όχι στην προστατευμένη απασχόληση (υποστήριξη ατόμων που θεωρούνται ανίκανα να εργαστούν σε ανταγωνιστικό περιβάλλον απασχόλησης) ή σε αμιγώς εκπαιδευτικά μέτρα.

Τα 154 μέτρα πολιτικής μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τέσσερις βασικές ομάδες:

- στήριξη της δημιουργίας θέσεων εργασίας (προσφορά και ζήτηση εργασίας): 44 μέτρα (29%),
- στήριξη των ατόμων με αναπηρία (εργαζόμενοι, άτομα που αναζητούν εργασία) (πλευρά της προσφοράς): 54 μέτρα (35%),
- στήριξη των εργοδοτικών οργανισμών (πλευρά ζήτησης): 33 μέτρα (21%),
- στήριξη του θεσμικού περιβάλλοντος (πλαίσιο): 23 μέτρα (15%).

1. Στήριξη για τη δημιουργία θέσεων εργασίας

Το δίκτυο ανταποκριτών του Eurofound εντόπισε 44 μέτρα που αποσκοπούν στο να έχουν άμεσο αντίκτυπο στη δημιουργία θέσεων εργασίας για τα άτομα με αναπηρία, δημιουργώντας καλύτερες ευκαιρίες πρόσληψης ή υποστηρίζοντας την αυτοαπασχόληση και την επιχειρηματικότητα. Αυτά εστιάζουν κυρίως στην είσοδο στην απασχόληση στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα και, σε πιο περιορισμένο βαθμό, στη διατήρηση της απασχόλησης αυτής. Αυτό ενθαρρύνεται από δράσεις όπως η παροχή κινήτρων στους εργοδότες (15 μέτρα), η εφαρμογή συστημάτων ποσόστωσης (14), η παροχή στήριξης της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης (7), η δημιουργία κοινωνικών επιχειρήσεων (6) και η εφαρμογή δημόσιων συμβάσεων και δημόσιων έργων (2). Support for individuals with disabilities (jobseekers, employees)

2. Μέτρα στήριξης σε άτομα με αναπηρία (αναζητούντες εργασία ή εργαζόμενους)

Διάφορα μέτρα παρέχουν στήριξη σε άτομα (αναζητούντες εργασία ή εργαζόμενους) με αναπηρία για να προετοιμαστούν για εργασία και να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά την απασχολησιμότητα και την απασχόληση, γεφυρώνοντας το χάσμα προς την αγορά εργασίας. Το δίκτυο ανταποκριτών του Eurofound εντόπισε 54 μέτρα που στοχεύουν να επηρεάσουν την προσφορά εργασίας. Αποτελούνται κυρίως από μέτρα που παρέχουν ολοκληρωμένη, ατομική υποστήριξη (17 μέτρα), μέτρα που επικεντρώνονται στις δεξιότητες (19 μέτρα: επαγγελματική κατάρτιση, μετάβαση από την εκπαίδευση και ενίσχυση/αξιολόγηση δεξιοτήτων), επαγγελματική αποκατάσταση (12), καθοδήγηση και συμβουλευτική (5) και πρόσθετες παροχές σε άτομα με αναπηρία που απασχολούνται (1). Παραδείγματα εντοπίστηκαν σε όλες τις χώρες εκτός από την Ιρλανδία, την Ιταλία και τη Ρουμανία.

Συνολικά, τα μέτρα αυτά έχουν πιο ολοκληρωμένο χαρακτήρα από εκείνα που επικεντρώνονται αποκλειστικά στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Οι εξατομικευμένες υπηρεσίες τείνουν να είναι πιο αποτελεσματικές από τις μεγάλες, ομοιόμορφες παρεμβάσεις στην υποστήριξη της ένταξης των ατόμων με αναπηρία στην ανοικτή αγορά εργασίας.

3. Υποστήριξη σε οργανισμούς εργοδοτών

Το δίκτυο ανταποκριτών του Eurofound εντόπισε 33 μέτρα που αποσκοπούν στην εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών από την άποψη της ζήτησης εργασίας, παρέχοντας στήριξη στους εργοδοτικούς οργανισμούς: στήριξη των εργοδοτών ώστε να διασφαλιστεί η παροχή βοήθειας και η προσαρμογή του χώρου εργασίας με επίκεντρο τις ανάγκες των μεμονωμένων εργαζομένων (24 μέτρα), καθοδήγηση και στήριξη για τη διατήρηση (5) και δράσεις ευαισθητοποίησης και ανάπτυξης ικανοτήτων (4).

4. Στήριξη του θεσμικού περιβάλλοντος

Η UNCRPD, η Σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για τις διακρίσεις (απασχόληση και επάγγελμα) του 1958⁶⁷ και οι πολιτικές προσεγγίσεις που προωθούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο αντικατοπτρίζονται στις εθνικές πολιτικές. Τόσο τα εθνικά όσο και τα υπερεθνικά νομικά πλαίσια έχουν διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην αναγνώριση της ανάγκης διασφάλισης της συμμετοχής, της οικονομικής ευημερίας και των ευκαιριών στην αγορά εργασίας για τα άτομα με αναπηρία.

Η μορφή αυτών των νομικών πλαισίων δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από τα συστήματα πρόνοιας που διαθέτουν τα κράτη μέλη. Κατά τον καθορισμό των εθνικών πολιτικών για την αγορά εργασίας και την κοινωνική προστασία, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αντιμετωπίζουν πολλαπλές προκλήσεις: να στηρίξουν όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα με αναπηρία να ενταχθούν σε κατάλληλη και βιώσιμη απασχόληση- να διασφαλίσουν ότι το σύστημα κοινωνικής προστασίας προστατεύει τα εισοδήματα των ατόμων με αναπηρία- να αποφύγουν την έλλειψη απασχόλησης που οδηγεί στη φτώχεια- και να προστατεύσουν και να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης και τις ευκαιρίες για τα πλέον μειονεκτούντα άτομα της κοινωνίας. Αυτό συνεπάγεται μια δύσκολη ισορροπία μεταξύ της παροχής επαρκούς κοινωνικής προστασίας και της αποφυγής της εξάρτησης από την πρόνοια.

Παράλληλα με τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, πρέπει να υπάρχουν υποστηρικτικές θεσμικές συνθήκες για να είναι αποτελεσματικές οι παρεμβάσεις απασχόλησης. Το δίκτυο των ανταποκριτών του Eurofound εντόπισε 23 μέτρα που αποσκοπούν στην άμεση επίδραση στο θεσμικό περιβάλλον. Αυτά περιλαμβάνουν τα υφιστάμενα νομικά και πολιτικά πλαίσια (7 μέτρα που προσδιορίστηκαν), την παροχή υπηρεσιών αντιστοίχισης μέσω της καλής λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και των θεσμικών οργάνων της αγοράς εργασίας (14) και δράσεις για την ανάπτυξη ικανοτήτων που εγγυώνται την παροχή υποστήριξης υψηλής ποιότητας (2).⁶⁸

⁶⁷ ILO, Convention concerning Discrimination in Respect of Employment and Occupation 1958 (ILO Convention No. 111). <http://www.ilo.org>.

⁶⁸ Cfr. Eurofound (2021), Disability and labour market integration: Policy trends and support in EU Member States, Publications Office of the European Union, Luxembourg. Available at the link: <https://euagenda.eu/upload/publications/ef20013en.pdf>

5.2.2 Ενσωμάτωση online

Τα ψηφιακά εργαλεία και οι πλατφόρμες, όπως οι ΤΠΕ και οι διαδικτυακές πλατφόρμες, αποτελούν ισχυρούς παράγοντες για την άρση των εμποδίων που σχετίζονται με την αναπηρία- προσφέροντας στα άτομα με αναπηρία πολλές ευκαιρίες απασχόλησης. Παρ' όλα αυτά, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά ψηφιακά χάσματα μεταξύ των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων χωρίς αναπηρία. Σε γενικές γραμμές, πολλές τεχνολογίες δεν είναι προσβάσιμες για όλους τους χρήστες και τα άτομα με αναπηρία μπορεί να μην έχουν τις απαιτούμενες δεξιότητες.

Η πανδημία έδειξε ότι η τηλεργασία είναι ένας βιώσιμος εναλλακτικός τρόπος εργασίας. Ωστόσο, η χρήση της δεν έχει αυξηθεί εξίσου: μετά την επιδημία του Covid-19, η τηλεργασία χρησιμοποιήθηκε κυρίως σε υψηλόμισθες, λευκές θέσεις εργασίας. Σε πολλούς τομείς και επαγγέλματα, δεν είναι βιώσιμη ή απαιτεί σχεδιασμό για να αποτελέσει μια πραγματική επιλογή που μπορεί να ωφελησει όλους εξίσου. Ωστόσο, η πανδημία επέτρεψε τον προβληματισμό για τις μακροπρόθεσμες αλλαγές που απαιτούνται για τα άτομα με αναπηρία σε σχέση με την αναδιαμόρφωση της εργασίας. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) δημοσίευσε συστάσεις⁶⁹ υπέρ των ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας που επιτρέπουν στα άτομα με αναπηρία να τηλεργαστούν, παρέχοντάς τους την απαραίτητη τεχνολογία, και επιτρέποντας σε όσους διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να παίρνουν άδεια μέχρι να μειωθεί ο κίνδυνος μόλυνσης.

Όταν η εξ αποστάσεως εργασία έγινε ρεαλιστική επιλογή στη δεκαετία του 1990, υποστηρίχθηκε ως βασική διευκόλυνση για τα άτομα με αναπηρίες, καταργώντας σημαντικά εμπόδια στην εργασία, όπως οι μετακινήσεις και οι ακατάλληλες συνθήκες εργασίας. Αν και τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις πρακτικές τηλεργασίας ποικίλλουν ανάλογα με τον τομέα και το επάγγελμα, η αύξηση της τηλεργασίας που παρατηρείται συνολικά δεν αντικατοπτρίζεται στα άτομα με αναπηρία και η τηλεργασία δεν έχει οδηγήσει σε ουσιαστική αύξηση της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία. Οι εργοδότες δεν είχαν πάντα κίνητρο

⁶⁹ W.H.O. (2020). *Disability Considerations during the COVID-19 Outbreak*, available at <https://www.who.int/docs/default-source/documents/disability/covid-19-disability-briefing.pdf>

να χρησιμοποιήσουν την τηλεργασία για να μπορέσουν να προσλάβουν περισσότερα άτομα με αναπηρία. Πέραν αυτού, η τηλεργασία δεν έχει υιοθετηθεί ευρέως από τις εταιρείες επειδή δεν είναι δυνατή σε όλες τις θέσεις εργασίας. Η απασχόληση είναι "τηλεργασία" μόνο εν μέρει, με σημαντικές διαφορές στη χρήση της τηλεργασίας να παρατηρούνται μεταξύ των υψηλόμισθων και των χαμηλόμισθων εργαζομένων, των θέσεων εργασίας λευκού και εργατικού κολάρου και των γυναικών και των ανδρών. Όταν εφαρμόστηκε στο παρελθόν, η τηλεργασία συχνά υποκίνησε γενικότερες καινοτομίες στον χώρο εργασίας με τη μορφή οργανωτικών αλλαγών, ευελιξίας, ηλεκτρονικής μάθησης και νέων μορφών συνεργασίας. Καθώς οι εταιρείες επανεξετάζουν τις εργασιακές τους πρακτικές και υιοθετούν την τηλεργασία, οι δυνατότητες που προσφέρει για αλλαγές θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια χρήσιμη προσέγγιση για τη διευκόλυνση της ένταξης της αναπηρίας στην κοινωνία και στον εργασιακό χώρο.

Για να είναι χωρίς αποκλεισμούς, οι κυρίαρχες πολιτικές τηλεργασίας πρέπει να αναπτύσσονται με γνώμονα και να λαμβάνουν υπόψη τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και να εμπλέκουν τα άτομα με αναπηρία στο σχεδιασμό τους. Όταν διαπραγματεύονται νέες συλλογικές συμβάσεις εργασίας για την τηλεργασία ή όταν οι εταιρείες αναθεωρούν τις πολιτικές τους για την τηλεργασία, αυτές θα πρέπει να είναι φιλικές προς την αναπηρία. Η τηλεργασία, ως διευκόλυνση, θα πρέπει να επιτρέπει στους εργαζομένους να χρησιμοποιούν τις επαγγελματικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα στο έπακρο, ανεξάρτητα από το αν έχουν ή όχι αναπηρία. Η υιοθέτηση πρακτικών τηλεργασίας απαιτεί ενεργό συμμετοχή για την προώθηση των πλεονεκτημάτων και τη μείωση των κινδύνων που ενέχει, ώστε να εξασφαλιστούν οι καλύτερες δυνατές συνθήκες εργασίας για κάθε άτομο. Μπορεί να αποτελέσει εργαλείο για την προσαρμογή της εργασίας, επιτρέποντας στους εργοδότες να εστιάζουν καλύτερα στις δυνάμεις και τις ικανότητες των ατόμων με αναπηρία και όχι στις ανάγκες υποστήριξής τους. Για να είναι η τηλεργασία χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις, η προεπιλεγμένη θέση θα πρέπει να είναι διαθέσιμη και εθελοντική στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Όταν τα καθήκοντα εργασίας το επιτρέπουν, οι άνθρωποι θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να αποφασίζουν αν θέλουν ή όχι και πόσο συχνά θέλουν να τηλεργαστούν, καθώς ορισμένοι μπορεί να θέλουν να τηλεργαστούν λιγότερο παρά

περισσότερο. Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν την επιλογή να εργάζονται εξ αποστάσεως ή στο χώρο εργασίας, και η επιλογή αυτή θα πρέπει να αποτελεί διευκόλυνση και όχι προϋπόθεση για την είσοδο στην εργασία ή τη διατήρησή τους.⁷⁰

5.3 Οι επιπτώσεις του Covid 19 και της ψηφιοποίησης στην ένταξη

Η ψηφιακή οικονομία επιταχύνθηκε σημαντικά από την πανδημία του Covid-19, μια πρωτοφανή υγειονομική κρίση που οδήγησε γρήγορα στη χειρότερη παγκόσμια κρίση μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η προσαρμοστικότητα και ο μετασχηματισμός συγκαταλέγονταν μεταξύ των πλέον αναγκαίων δεξιοτήτων για τις οντότητες προκειμένου να ανταποκριθούν σε μέτρα όπως οι περιορισμοί κινητικότητας, οι πολιτικές κοινωνικής απομάκρυνσης και το κλείσιμο χώρων εργασίας και σχολείων. Ως εκ τούτου, η ψηφιακή ανταπόκριση σε αυτή την κρίση ήταν βασικό στοιχείο για τους οργανισμούς. Η εξ αποστάσεως εργασία, η ψηφιακή μάθηση, οι ψηφιακές υπηρεσίες και η ανάγκη για ψηφιακές δεξιότητες έγιναν η νέα πραγματικότητα σε χρόνο ρεκόρ.

Η ψηφιοποίηση οδηγεί σε πρωτοφανείς προόδους στην κοινωνία, όπως η συνδεσιμότητα και η αυτοματοποίηση. Ωστόσο, οδηγεί επίσης πολλούς ανθρώπους, ιδίως ευάλωτες ομάδες, να αντιμετωπίσουν νέες προκλήσεις που επηρεάζουν τη ζωή και την ευημερία τους. Για παράδειγμα, τα ψηφιακά μέτρα κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19 οδήγησαν σε μεγαλύτερο αποκλεισμό των ατόμων με αναπηρία. Πολλοί εργαζόμενοι και μαθητές με αναπηρία αντιμετώπισαν σημαντικούς περιορισμούς στη δυνατότητά τους να συνεχίσουν να εργάζονται ή να συμμετέχουν σε σχολικές δραστηριότητες από το σπίτι, καθώς δεν διέθεταν τον απαραίτητο εξοπλισμό. Σύμφωνα με διεθνείς φορείς, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, "είναι εξαιρετικά σημαντικό τα άτομα με αναπηρία να μην μείνουν πίσω όταν η κοινωνία γίνεται πλήρως ψηφιακή" δήλωσε η Helga Stevens, μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και συμπρόεδρος της Διακομματικής Ομάδας για την Αναπηρία. Η ίδια εκτίμησε ότι μέχρι το 2020, 120 εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ θα ζουν με κάποιο είδος αναπηρίας. Δεδομένου ότι

⁷⁰ Eurofound (2021). Op. cit.

είχαν ήδη προβλέψει ότι μέχρι το 2030 πολλές θέσεις εργασίας θα απαιτούν ψηφιακές δεξιότητες, και λαμβάνοντας υπόψη ότι η τρέχουσα κρίση έχει ωθήσει την ατζέντα ακόμη πιο γρήγορα από το αναμενόμενο, η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στον ψηφιακό χώρο έχει καταστεί αδιαπραγμάτευτη πτυχή.⁷¹

Η κατανόηση και η ανάληψη δράσης σχετικά με τις οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού είναι ζωτικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι κανείς δεν θα μείνει πίσω.

⁷¹ The European Disability Strategy 2010-2020, adopted in November 2010, was designed to support the implementation of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, which the EU has signed. The new EU Disability strategy for 2020-2030, adopted in March 2021, aims to ensure that people with disabilities have equal access to a fully digitalised world. See on this *The European Commission's Union of Equality: Strategy*. Op. cit

6. Ευκαιρίες και κίνδυνοι

Ο νέος κόσμος της εργασίας προσφέρει πρωτοφανείς ευκαιρίες για την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Παρ' όλα αυτά, αυτό το τμήμα του πληθυσμού μπορεί επίσης να συναντήσει πολλά εμπόδια. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός συνεπάγεται σημαντικές διαρθρωτικές και οργανωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας, τόσο εντός των επιχειρήσεων όσο και σε ολόκληρους τομείς. Οι κυριότερες επιπτώσεις της ψηφιακής επανάστασης στον κόσμο της εργασίας είναι οι εξής:

- η δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης,
- παρωχημένα επαγγέλματα: η τεχνολογία αναλαμβάνει τους ρόλους των ανθρώπων,
- αλλαγές στις παραδοσιακές θέσεις εργασίας και στις διαδικασίες πρόσληψης,
- ανατρεπτικές μορφές εργασίας.

Λαμβάνοντας υπόψη την τρέχουσα κατάσταση της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία και τις σχετικές επιπτώσεις σε όλες τις άλλες πτυχές της ζωής τους, είναι ζωτικής σημασίας η έγκαιρη και κατάλληλη διαχείριση των κινδύνων και των ευκαιριών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο αντίκτυπος των κινδύνων και των ευκαιριών στα άτομα με αναπηρία θα εξαρτηθεί από τις ατομικές τους συνθήκες, όπως το επίπεδο εκπαίδευσης και οι (ψηφιακές) ικανότητές τους, καθώς και η τρέχουσα εργασία τους, μεταξύ άλλων πτυχών.

1. Νέες θέσεις εργασίας

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των κοινωνιών δημιουργεί πολλές θέσεις εργασίας τόσο στις παραδοσιακές όσο και στις πιο πρόσφατα δημιουργημένες αγορές, προσφέροντας νέες ευκαιρίες απασχόλησης. Ορισμένες νέες ψηφιακές θέσεις εργασίας, όπως οι ειδικοί τεχνητής νοημοσύνης και οι επιστήμονες δεδομένων, απαιτούν ισχυρή ψηφιακή τεχνογνωσία, ενώ πολλές άλλες είναι θέσεις εργασίας εισαγωγικού επιπέδου, όπως ο διαχειριστής κοινότητας ή ο σχεδιαστής ιστοσελίδων. Σε γενικές γραμμές, υπάρχει μια πολύ σημαντική αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης νέων ψηφιακών θέσεων εργασίας.

2. Παρωχημένα επαγγέλματα

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός δεν δημιουργεί μόνο νέες ευκαιρίες απασχόλησης, αλλά καθιστά επίσης πολλές θέσεις εργασίας παρωχημένες. Οι ψηφιακές εξελίξεις επιτρέπουν στις μηχανές να εκτελούν καθήκοντα που αρχικά εκτελούσαν άνθρωποι, τάση που αναμένεται να αυξηθεί με την πάροδο του χρόνου. Ως εκ τούτου, η τεχνολογία μπορεί να αντικαταστήσει τους ρόλους των ανθρώπων. Περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται με μειωμένο εργατικό δυναμικό οδηγούν στον κίνδυνο της "τεχνολογικής ανεργίας".

Ενώ η αυτοματοποίηση της εργασίας οδηγεί σε χαμηλότερη ζήτηση για θέσεις εργασίας με μεσαία προσόντα, οδηγεί σε μεγαλύτερη ζήτηση για θέσεις εργασίας με χαμηλά και υψηλά προσόντα. Ως αποτέλεσμα, οι μισθοί των θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης θα αυξηθούν, ενώ οι μισθοί που σχετίζονται με θέσεις εργασίας χαμηλότερων προσόντων αναμένεται να μειωθούν, προκαλώντας ένα σημαντικό φαινόμενο ανισότητας. Ως εκ τούτου, η ψηφιοποίηση παίζει το ρόλο της στην απώλεια θέσεων εργασίας, στη μισθολογική στασιμότητα και στην αύξηση της μισθολογικής ανισότητας.

3. Αλλαγές στις παραδοσιακές θέσεις εργασίας και στις διαδικασίες πρόσληψης

Η ψηφιακή εποχή μετασχηματίζει τα παραδοσιακά επαγγέλματα. Η χρήση ψηφιακών εργαλείων για την υποστήριξη των ανθρώπων στις επαγγελματικές τους δραστηριότητες είναι όλο και πιο διαδεδομένη στον εργασιακό χώρο. Ένα παράδειγμα είναι η χρήση των smartphones και των υπολογιστών για απομακρυσμένη εργασία ή για την παροχή υπηρεσιών μέσω του διαδικτύου, η οποία έχει ενισχυθεί από την πανδημία Covid-19.

Επιπλέον, η ψηφιακή επανάσταση έχει επηρεάσει και τη διαδικασία της παραδοσιακής αναζήτησης εργασίας, καθώς η πρόσληψη και η αναζήτηση εργασίας έχουν συγκλίνει προς τις ψηφιακές πλατφόρμες που συνδέουν τους εργοδότες με τους αναζητούντες εργασία. Υπάρχει επίσης ευρεία χρήση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης στις διαδικασίες πρόσληψης.

4. Ανατρεπτική εργασία

Με την εμφάνιση των διαδικτυακών πλατφορμών, εμφανίστηκαν νέα οικονομικά μοντέλα, όπως η οικονομία διαμοιρασμού και η οικονομία συναυλιών (gig economy). Παρέχουν ψηφιακές αγορές για πληροφορίες, αγαθά και υπηρεσίες, επιτρέποντας την αντιστοίχιση της ζήτησης και της προσφοράς σε πραγματικό χρόνο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Επίσης, η ψηφιοποίηση ενισχύει την επιχειρηματικότητα και τις νεοφυείς επιχειρήσεις.

6.1 Ευκαιρίες για άτομα με αναπηρία

- Η ψηφιοποίηση και, πιο συγκεκριμένα, η εξ αποστάσεως εργασία ευνοούν την καινοτομία στον εργασιακό χώρο με τη μορφή "οργανωτικών αλλαγών, ευελιξίας, διαδικτυακής μάθησης και νέων μορφών συνεργασίας". Οι δυνατότητές της για πολιτισμικές αλλαγές θα μπορούσαν να βοηθήσουν στο να γίνουν οι χώροι εργασίας πιο ενταγμένοι για τα άτομα με αναπηρία.
- Τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να υποστηρίξουν τα άτομα με αναπηρία να εκτελούν εργασίες που διαφορετικά θα μπορούσαν να μην μπορούν να κάνουν τόσο αποτελεσματικά όσο άλλοι, λόγω της αναπηρίας τους.

- Εάν είναι προσβάσιμες, η χρήση ηλεκτρονικών πλατφορμών πρόσληψης προσφέρει στα άτομα με αναπηρία άμεση πρόσβαση στην απασχόληση και στους εργοδότες. Η ψηφιοποίηση διευρύνει το φάσμα των δυνατοτήτων τους για πρόσβαση στην παραδοσιακή αγορά εργασίας.
- Η εξ αποστάσεως εργασία μπορεί να προσφέρει ευελιξία όσον αφορά τον χρόνο και τον τόπο εργασίας, γεγονός που μπορεί να προωθήσει μια καλύτερη ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής για τα άτομα με αναπηρία. Προσφέρει ευκαιρίες για κάποιους που μπορεί να μην είναι σε θέση να εργαστούν με πλήρες ωράριο ή σε καθορισμένες ώρες ή που μπορεί να μην είναι σε θέση να ταξιδέψουν και να φτάσουν στο χώρο εργασίας. Πράγματι, η γεωγραφική εμβέλεια των νέων ευκαιριών απασχόλησης είναι παγκόσμια. Έτσι, οι διαδικτυακές πλατφόρμες μπορούν επίσης να άρουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία για να εργαστούν στο εξωτερικό λόγω της έλλειψης μεταβιβάσιμης δυνατότητας των υπηρεσιών υποστήριξης των ατόμων με αναπηρία (και στην ΕΕ). η χρήση ψηφιακών εργαλείων μπορεί να ενισχύσει τις εύλογες προσαρμογές για τα άτομα με αναπηρία τόσο στο σπίτι όσο και στον χώρο εργασίας. Ως εκ τούτου, έχουν τη δυνατότητα να άρουν τα εμπόδια που συναντώνται στις παραδοσιακές θέσεις εργασίας και να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης.

6.2 Κίνδυνοι για τα άτομα με αναπηρία

- Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα άτομα με αναπηρία ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες όσον αφορά την οικονομική δυνατότητα και την πρόσβαση στο Διαδίκτυο και τις ΤΠΕ, γεγονός που μπορεί να τα εμποδίσει να έχουν πρόσβαση στις διαδικτυακές διαδικασίες πρόσληψης ή στις πλατφόρμες πρόσληψης των εταιρειών.
- Εάν τα ψηφιακά εργαλεία που απαιτούνται για την είσοδο στην αγορά εργασίας και για την υποστήριξη των ατόμων στα καθήκοντά τους δεν είναι χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμα, αυτό θα εμποδίζε τα άτομα με αναπηρία να επωφεληθούν από τις ευκαιρίες που θα μπορούσαν να

προκύψουν. Ως εκ τούτου, τα άτομα με αναπηρία θα βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση σε σύγκριση με τα άτομα χωρίς αναπηρία. Όσον αφορά την εξ αποστάσεως εργασία, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τα άτομα με αναπηρία διαθέτουν τα απαραίτητα μέσα και τις προσαρμογές που πραγματοποιούνται στο σπίτι και ότι οι χρησιμοποιούμενες πλατφόρμες καλύπτουν τις ανάγκες προσβασιμότητας. Για παράδειγμα, σε πολλές περιπτώσεις οι κωφοί δεν είναι σε θέση να παρακολουθήσουν τις συνεδριάσεις λόγω έλλειψης ακριβών συστημάτων κλειστών λεζάντων.

- Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος οι εργοδότες να πιέζουν τα άτομα με αναπηρία να εργάζονται από το σπίτι για να αποφύγουν την προσαρμογή του χώρου εργασίας. Η εξ αποστάσεως εργασία δεν πρέπει να αποτελεί υποχρέωση αλλά επιλογή και, ως εκ τούτου, οι εργοδότες πρέπει να συνεχίσουν να καθιστούν τον χώρο εργασίας και το γραφείο τους προσβάσιμο.
- Η εξ αποστάσεως εργασία δεν είναι δυνατή σε κάθε θέση εργασίας. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια της πανδημίας οι εργαζόμενοι σε θέσεις εργασίας πρώτης γραμμής δεν είχαν τη δυνατότητα να εργαστούν από το σπίτι. Επίσης, μετά την κρίση, η εξ αποστάσεως εργασία επιταχύνθηκε κυρίως σε θέσεις εργασίας με υψηλές αποδοχές.
- Ένας πρόσθετος κίνδυνος που μπορεί να αντιμετωπίσουν τα άτομα με αναπηρία είναι η αφάνεια και η απομόνωση που μπορεί να συνεπάγεται η εργασία από απόσταση.
- Εάν τα άτομα με αναπηρία δεν αποκτήσουν τις ψηφιακές δεξιότητες που απαιτούνται για την αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων και των δεξιοτήτων απομακρυσμένης εργασίας, όπως η ισχυρή γραπτή επικοινωνία, η συνεργασία, η εστίαση, η διαχείριση του χρόνου και η προσαρμοστικότητα, θα μείνουν και πάλι πίσω. Η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στις διαδικασίες πρόσληψης συνεπάγεται κινδύνους για τα άτομα με αναπηρία, όπως η ανάλυση των κινήσεων του προσώπου και της φωνής κατά την πρόσληψη, η οποία μπορεί να μην είναι προσβάσιμη, ή τα τεστ προσωπικότητας που αποκλείουν δυσανάλογα τα άτομα με αναπηρία.

- Λαμβάνοντας υπόψη τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία όσον αφορά την οικονομική δυνατότητα ή την πρόσβαση σε συνδρομές στο Διαδίκτυο ή/και σε ηλεκτρονικές συσκευές, ενδέχεται να μην έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν στις νέες οικονομίες που απαιτούν από τους συμμετέχοντες να έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο και στις δικές τους συσκευές.
- Ως εκ τούτου, πρόκειται για ένα κρίσιμο εμπόδιο για τα άτομα με αναπηρία, το οποίο εμποδίζει την πρόσβασή τους σε νέες ευκαιρίες απασχόλησης.
- Η έλλειψη προσβασιμότητας των ψηφιακών εργαλείων και των διαδικτυακών πλατφορμών απασχόλησης θα αποτελούσε επίσης εμπόδιο για τα άτομα με αναπηρία να επωφεληθούν από τις νέες ευκαιρίες απασχόλησης που αυτές παρουσιάζουν.
- Η ευελιξία που παρέχουν αυτές οι νέες μορφές εργασίας έχει κόστος, όπως η μη εύρεση εργασίας όταν χρειάζεται ή όταν το επιθυμούν. Επιπλέον, η πολλαπλή απασχόληση μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια του ελέγχου του χρόνου, σε περισσότερες ώρες εργασίας και σε υψηλότερο άγχος από ό,τι στις παραδοσιακές θέσεις εργασίας, και μπορεί να εμποδίσει την οικοδόμηση τεχνογνωσίας των ανθρώπων. Επίσης, οι εργαζόμενοι στο διαδίκτυο είναι λιγότερο πιθανό να λάβουν κατάρτιση που χρηματοδοτείται από τον εργοδότη. Οι μισθοί σε θέσεις εργασίας που βασίζονται σε πλατφόρμες και σε νεοφυείς επιχειρήσεις τείνουν να είναι χαμηλότεροι από τους μισθούς σε παραδοσιακές θέσεις εργασίας και υπάρχει μεγαλύτερη εργασιακή και επαγγελματική ανασφάλεια.
- Η μη ύπαρξη επαγγελματικής ιδιότητας οδηγεί σε λιγότερα ή καθόλου δικαιώματα ή παροχές που σχετίζονται με την εργασία, όπως επίδομα ανεργίας, επίδομα εργατικού ατυχήματος, μητρότητα και συνταξιοδότηση, συμμετοχή σε συλλογικές διαπραγματεύσεις ή ωφέλεια από τους κανονισμούς για τον κατώτατο μισθό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι ψηφιακές οικονομίες δεν εμπίπτουν στους παραδοσιακούς νόμους περί απασχόλησης. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι νέες ψηφιακές ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρία είναι αξιοπρεπείς θέσεις εργασίας. Εάν τα άτομα με αναπηρία δεν έχουν βασικές γνώσεις πληροφορικής, αυτό θα εμποδίσει τη συμμετοχή τους

σε διαδικτυακές πλατφόρμες εργασίας. Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση, ενδέχεται να έχουν πρόσβαση μόνο σε θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης στις διαδικτυακές πλατφόρμες.

- Τα άτομα με αναπηρία μπορεί να έχουν λιγότερους πόρους για να γίνουν επιχειρηματίες. Επίσης, οι αμοιβές προμηθειών των πλατφορμών και οι ρυθμίσεις αποκλειστικότητας μέσω συμφωνιών παροχής υπηρεσιών μπορεί να αποτελέσουν σοβαρό εμπόδιο στις ευκαιρίες επιχειρηματικότητας.
- Πολλές ευκαιρίες απασχόλησης στις ψηφιακές πλατφόρμες απαιτούν γνώσεις αγγλικών (ή άλλων) γλωσσών, τις οποίες ορισμένα άτομα με αναπηρία μπορεί να μην έχουν.
- Αυτοί οι κίνδυνοι μπορούν να αναληφθούν από τους περισσότερους εργαζόμενους σε συναυλίες, δεδομένου ότι η διαδικτυακή εργασία αποτελεί δευτερεύουσα πηγή εισοδήματος. Ωστόσο, ορισμένα άτομα με αναπηρία μπορεί να μην είναι καλά εξοπλισμένα για να διαχειριστούν τον κίνδυνο της ανεξάρτητης εργασίας και του multi-jobbing λόγω της ευάλωτης κοινωνικής τους κατάστασης.⁷²

⁷² For a more detailed analysis, see ILO, Eurofund, Fundación Once and Disability Hub Europe 2021 publication: *An inclusive digital economy for people with disabilities*. Available at the site: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_769852.pdf

7. Hard and soft skills

Σήμερα, η διαφορά μεταξύ "σκληρών" και "μαλακών" δεξιοτήτων είναι ένα από τα πιο σημαντικά πράγματα που πρέπει να γνωρίζει κανείς όταν προσεγγίζει την αγορά εργασίας. Η ιδέα είναι ότι οι σκληρές δεξιότητες, ή τεχνικές δεξιότητες, είναι οι ικανότητες για τις οποίες οι εταιρείες πληρώνουν. Αν προσληφθείτε ως μηχανικός, πρέπει να επιδείξετε εξειδίκευση στην πληροφορική, στην ανάλυση και μοντελοποίηση δεδομένων και στον σχεδιασμό συστημάτων. Οι σκληρές, ή τεχνικές, δεξιότητες είναι άμεσα συναφείς και πρέπει να είναι εύκολα μετρήσιμες, να πιστοποιούνται μέσω πτυχίων ή πιστοποιητικών προσόντων και να διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τομέα και την ειδικότητα.

Οι κοινωνικές δεξιότητες, ή δεξιότητες συμπεριφοράς, είναι διαφορετικές. Οι επαγγελματικά διοικούμενοι οργανισμοί γενικά αναμένουν από όλους τους υπαλλήλους και τους ελεύθερους επαγγελματίες να διαθέτουν βασικές διαπροσωπικές ικανότητες και πειθαρχίες απόδοσης που μετατρέπουν την τεχνογνωσία σε πραγματικό αντίκτυπο. Οι ήπιες δεξιότητες, όπως η ομαδική εργασία, βασίζονται στη συμπεριφορά και όχι στα διαπιστευτήρια και μπορεί να είναι δύσκολο να μετρηθούν αντικειμενικά και ποσοτικά.

Ενώ οι τεχνικές δεξιότητες είναι απαραίτητες για την επίτευξη ισχυρής εργασιακής απόδοσης, δεν επαρκούν χωρίς τις δεξιότητες συμπεριφοράς που μετατρέπουν την ικανότητα σε αποτελεσματικές εργασιακές σχέσεις.⁷³

⁷³ Younger, J. (2019b, May 20). *The Soft-Skills All Successful Freelancers Need And Where To Find Them*. Forbes. <https://www.forbes.com/sites/jonyounger/2019/05/20/the-soft-skills-all-successful-freelancers-need-and-where-to-find-them/?sh=28a780467f2c>

Δεδομένου ότι οι κοινωνικές δεξιότητες είναι σίγουρα πιο αφηρημένες και δύσκολο να προσδιοριστούν, η επόμενη παράγραφος θα αφορά τις πιο σημαντικές κοινωνικές δεξιότητες που χρειάζεται ένας ελεύθερος επαγγελματίας για να επιτύχει.

7.1 Μαλακές δεξιότητες για μια καριέρα ως ελεύθερος επαγγελματίας

Οι ήπιες δεξιότητες είναι χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και διαπροσωπικές δεξιότητες που χαρακτηρίζουν τη σχέση ενός ατόμου με τους άλλους και είναι σχετικές με τις αλληλεπιδράσεις με πελάτες, συναδέλφους, ομάδες. Περιλαμβάνουν μια σειρά από δεξιότητες.

Δεξιότητες επικοινωνίας

Η επικοινωνία είναι αναμφισβήτητα η πιο σημαντική ήπια δεξιότητα σε κάθε τομέα της ζωής και σε κάθε καριέρα. Η ικανότητα ενός ελεύθερου επαγγελματία να επικοινωνεί αποτελεσματικά με τους πελάτες, τους προμηθευτές και τους συναδέλφους του μπορεί να κάνει τη διαφορά μεταξύ επιτυχίας και μετριότητας. Ο κόσμος μας, που καθορίζεται από την τεχνολογία, είναι όλο και περισσότερο γεμάτος με ακρωνύμια, συντομογραφίες και ορολογία. Εάν οι επικοινωνιακές δεξιότητες των ελεύθερων επαγγελματιών μπορούν να ξεπεράσουν αυτόν τον θόρυβο και να εκφράσουν ακριβώς τι κάνουν για τους πελάτες τους και πώς προσθέτουν αξία, τότε έχουν όλες τις πιθανότητες να απολαύσουν μια επιτυχημένη καριέρα.

Ως εκ τούτου, οι δύο βασικές δεξιότητες που πρέπει να αναπτύξουν οι ελεύθεροι επαγγελματίες είναι να γράφουν με συνοπτικό και ενημερωτικό τρόπο και να μπορούν να μιλούν σαφώς. Αν καταφέρουν να σπάσουν αυτές τις δύο κοινωνικές δεξιότητες, θα χτίσουν γερά θεμέλια για μια επιτυχημένη καριέρα ως ελεύθεροι επαγγελματίες. Αν η εκφώνηση μιας ομιλίας ή μιας παρουσίασης σας τρομάζει, τότε ίσως είναι καλή ιδέα να συμμετάσχετε σε ένα σεμινάριο δημόσιας ομιλίας ή να προσλάβετε τις υπηρεσίες ενός προπονητή παρουσιάσεων.

Προσιτά μαθήματα δημόσιας ομιλίας μπορείτε να βρείτε στην τοπική βιβλιοθήκη, στο κοινοτικό κέντρο ή σε ένα απογευματινό μάθημα στο λύκειο. Οι ίδιοι πόροι

μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για μαθήματα συγγραφής και άλλα εργαστήρια. Η σαφής, συνοπτική και ελκυστική γραφή μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιαδήποτε εργασία γραφής: παρουσιάσεις, επιστολές, προτάσεις, ιστοσελίδες, ιστολόγια. Είναι δε ιδιαίτερα απαραίτητη στη συγγραφή κειμένων, μια δεξιότητα με υψηλό εισόδημα.

Δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων

Ορισμένα επαγγέλματα περιστρέφονται γύρω από την επίλυση προβλημάτων ή/και τη δημιουργία νέων απαντήσεων σε πανάρχαια ερωτήματα. Η επίλυση προβλημάτων απαιτεί κριτική σκέψη και την ικανότητα να θέτει κανείς στον εαυτό του ερωτήματα σχετικά με μια δεδομένη κατάσταση. Ένας καλός τρόπος για να αναπτύξετε δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων είναι να επεξεργαστείτε μια σειρά από σενάρια του τύπου "τι θα γινόταν αν;" και να δείτε τι αποτελέσματα προκύπτουν. Όταν το κάνετε αυτό, είναι σημαντικό να έχετε κατά νου τους τελικούς στόχους και τα επιθυμητά αποτελέσματα, να προσεγγίζετε μια δύσκολη κατάσταση με ψυχραιμία και να σκέφτεστε το σχέδιο Β και τις λύσεις. Αυτά θα βοηθήσουν στην προώθηση μιας πιο δημιουργικής προσέγγισης των δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων.

Θετικότητα

Η προσέγγιση των έργων με θετική στάση θα συμβάλει στην παραγωγή καλύτερης εργασίας, απλώς και μόνο επειδή κάνει τους ανθρώπους να αισθάνονται καλύτερα για το έργο στο οποίο εργάζονται και τους βοηθά να παραμένουν ανοιχτοί σε νέες ιδέες. Μπορεί επίσης να βοηθήσει οποιονδήποτε επαγγελματία να δει τη δουλειά του/της από την οπτική γωνία ενός ξένου, κάτι που είναι ζωτικής σημασίας σε ορισμένα επαγγέλματα που απευθύνονται σε ένα κοινό-στόχο, όπως η συγγραφή κειμένων, ο γραφιστικός σχεδιασμός και το μάρκετινγκ.

Συνέπεια

Η καθυστέρηση είναι αντιεπαγγελματική και μπορεί να σας προκαλέσει την απώλεια καλών ευκαιριών για νέες και επαναλαμβανόμενες δουλειές. Είναι σημαντικό, ως ελεύθερος επαγγελματίας, να μην απογοητεύετε τους πελάτες σας. Εάν αργείτε τακτικά στα ραντεβού σας, μπορεί να διαπιστώσετε ότι ο

αριθμός των ραντεβού σας αρχίζει να μειώνεται. Εάν καθυστερείτε να παραδώσετε την εργασία σας και χάνετε τακτικά συμφωνημένες προθεσμίες, μπορεί όχι μόνο να χάσετε πελάτες, αλλά και να βρεθείτε σε δύσκολη θέση, εάν η καθυστερημένη παράδοση σας έχει προκαλέσει στον πελάτη σας απώλεια χρημάτων.

Η ακρίβεια είναι το κλειδί για να είστε επιτυχημένοι ως ελεύθεροι επαγγελματίες και αποτελεί κοινή ευγένεια προς τους πελάτες σας και τους συναδέλφους σας. Αυτό οδηγεί όμορφα στην επόμενη ήπια δεξιότητα.

Οργάνωση

Οι δεξιότητες οργάνωσης βοηθούν κάθε επαγγελματία να εκτελεί τα εργασιακά του καθήκοντα- είναι ακόμη πιο σημαντικές στις ελεύθερες επαγγελματικές δραστηριότητες, καθώς μπορούν να βοηθήσουν στην εξοικονόμηση χρημάτων, στην απόκτηση χρημάτων και στην αποφυγή πιθανών οικονομικών κυρώσεων.

Θα βοηθήσει επίσης στις πιο επαχθείς εργασίες των ελεύθερων επαγγελματιών, συμπεριλαμβανομένης της σύνταξης της ετήσιας φορολογικής δήλωσης.

Δεξιότητες ομαδικής εργασίας

Η ικανότητα αυτόνομης εργασίας ως ελεύθερος επαγγελματίας είναι ζωτικής σημασίας, επειδή ένας ελεύθερος επαγγελματίας μπορεί συχνά να εργάζεται πάνω στα δικά του/της έργα. Ωστόσο, θα υπάρξουν φορές που θα χρειαστεί να συνεργαστεί με άλλους ελεύθερους επαγγελματίες ή ακόμη και να κληθεί να συνεργαστεί με τους υπαλλήλους πλήρους απασχόλησης της εταιρείας που τον έχει προσλάβει. Αυτό το σενάριο είναι σύνηθες για τα γραφεία μάρκετινγκ, σχεδιασμού και δημοσίων σχέσεων, τα οποία προσλαμβάνουν τακτικά ελεύθερους επαγγελματίες σχεδιαστές και κειμενογράφους για συγκεκριμένες εντολές πελατών.

Ευελιξία

Η ευελιξία είναι μια σημαντική ήπια δεξιότητα, διότι αποδεικνύει την ικανότητα και τη βούληση για ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και την ανοιχτή στάση απέναντι στα καθήκοντα και τις προκλήσεις.

Η ανάγκη για ευελιξία σε μια καριέρα ελεύθερου επαγγελματία μπορεί να προέρχεται από έναν πελάτη που επισπεύδει μια προθεσμία ή από έναν νέο πελάτη που κάνει μια έρευνα, την οποία ο ελεύθερος επαγγελματίας μπορεί να χρειαστεί να επεξεργαστεί στο ημερολόγιο ενός έργου σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Ικανότητα να δέχεστε και να μαθαίνετε από την κριτική

Ένας ελεύθερος επαγγελματίας θα βιώσει σίγουρα τα скаμπανεβάσματα των σχολίων των πελατών από πρώτο χέρι, χωρίς το φίλτρο ενός διαχειριστή λογαριασμού για να μειώσει τον πόνο κάθε αρνητικού σχολίου. Στους πελάτες μπορεί να μην αρέσει η δουλειά για την οποία είναι κανείς πιο περήφανος ή μπορεί να πιστεύει ότι δεν είναι κατάλληλη για τους πελάτες τους. Ως εκ τούτου, η ικανότητα ενός ελεύθερου επαγγελματία να δέχεται και να μαθαίνει από την κριτική θα δοκιμάζεται από καιρό σε καιρό.

Επιχειρηματικό δαιμόνιο

Οι ελεύθεροι επαγγελματίες εργάζονται για τον εαυτό τους, άρα είναι υπεύθυνοι για την επιχείρησή τους, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να είναι ή να γίνουν ενθουσιώδεις στις επιχειρήσεις. Η επιχειρηματική οξυδέρκεια, γνωστή και ως "επιχειρηματική αίσθηση" ή "επιχειρηματικό μυαλό", είναι η προθυμία και η ταχύτητα να κατανοείς και να αντιμετωπίζεις μια επιχειρηματική κατάσταση με τρόπο που είναι πιθανό να οδηγήσει σε θετικό αποτέλεσμα.

Δεν χρειάζεται να είστε ειδικός στα λογιστικά ή τα οικονομικά, αλλά αν μπορείτε να αναγνωρίσετε μια καλή επιχειρηματική ευκαιρία και να δράσετε βάσει αυτής, ή αν μπορείτε να δείτε έναν επιχειρηματικό κίνδυνο και να τον αποφύγετε, τότε θα έχετε πολλές πιθανότητες να αναπτύξετε με επιτυχία την επιχείρησή σας ως ελεύθερος επαγγελματίας.

Λογοδοσία

Μια από τις πιο ισχυρές δεξιότητες στην εργαλειοθήκη ενός ελεύθερου επαγγελματία δεν είναι καθόλου μαλακή. Η υπευθυνότητα ή η ανάληψη ευθύνης μπορεί να διδαχθεί επίσης, καθιστώντας την μια σκληρή δεξιότητα. Το βασικό πράγμα που πρέπει να θυμάστε είναι ότι ένας ελεύθερος επαγγελματίας είναι

υπόλογος στους πελάτες του και στον εαυτό του για ό,τι κάνει. Ακόμη και όταν αγοράζει εξωτερική βοήθεια ή αναθέτει μέρος της εργασίας σε τρίτους, είναι υπόλογος και γι' αυτό.

7.2 Digital skills and job opportunities

Στην αγορά των ελεύθερων επαγγελματιών, ιδίως τα τελευταία χρόνια, ορισμένες ψηφιακές δεξιότητες έχουν γίνει πολύ σημαντικές ή και ζωτικής σημασίας για την επιτυχή σταδιοδρομία ως ελεύθερος επαγγελματίας.

Σήμερα οι βασικές ψηφιακές δεξιότητες είναι απαραίτητες για κάθε τομέα της αγοράς ελεύθερων επαγγελματιών. Ειδικά στην εποχή του Covid, το να μπορεί κανείς να χρησιμοποιεί τις πιο κοινές τεχνολογικές συσκευές (smartphone, υπολογιστές, tablet...), το λογισμικό (Word, Excel...) και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagram) έχει καταστεί απαραίτητη προϋπόθεση.

Εκτός από τις βασικές δεξιότητες, υπάρχουν και κάποιοι άλλοι τομείς στον ψηφιακό κόσμο που γίνονται πολύ σημαντικοί για έναν ελεύθερο επαγγελματία γενικά, και στους οποίους μερικές φορές οι ικανότητές του/της είναι χρήσιμες όχι μόνο ως απλές "δεξιότητες", επειδή μπορούν να γίνουν επάγγελμα.

Ανάπτυξη ιστοσελίδων

Η ανάπτυξη ιστοσελίδων προσφέρει 3 τομείς στους οποίους μπορεί κανείς να εξειδικευτεί:

- οι προγραμματιστές front-end επικεντρώνονται στη δημιουργία ηλεκτρονικών στοιχείων που αλληλεπιδρούν άμεσα με τους χρήστες, όπως σελίδες σύνδεσης, κουμπιά κλικ, φόρμες χρήστη κ.ο.κ. Προγραμματίζουν όλα όσα είναι άμεσα ορατά και μπορούν να γίνουν κλικ σε έναν ιστότοπο,
- οι προγραμματιστές back-end εργάζονται στον πυρήνα κάθε ιστότοπου που είναι αόρατος στους επισκέπτες. Αυτό περιλαμβάνει τη βασική δομή ενός δικτυακού τόπου, τις βάσεις δεδομένων και τους διακομιστές. Οι προγραμματιστές back-end διορθώνουν επίσης τυχόν σφάλματα και δυσλειτουργίες που εμποδίζουν τη σωστή λειτουργία ενός ιστότοπου,

- οι ειδικοί του πλήρους πακέτου έχουν τις δεξιότητες τόσο των front-end όσο και των back-end προγραμματιστών και προσλαμβάνονται για να διαχειριστούν το σύνολο του έργου της δημιουργίας και της διαχείρισης ενός δικτυακού τόπου.

Ανεξάρτητα από την πορεία που θα επιλέξει ένας προγραμματιστής ιστοσελίδων, θα απολαύσει τις υψηλές αμοιβές και τα μπόνους που συχνά προσφέρουν οι εταιρείες στους ελεύθερους επαγγελματίες τους. Πρόκειται για μια από τις πιο εκτιμώμενες δεξιότητες στην αγορά των ελεύθερων επαγγελματιών και για μια υψηλά αμειβόμενη δεξιότητα.

Graphic Designer

Η αγορά του γραφιστικού σχεδιασμού προσφέρει μια τεράστια ποικιλία έργων που μπορείτε να αναλάβετε. Εκτός από την ανάπτυξη ιστοσελίδων, ένας ελεύθερος επαγγελματίας μπορεί να εργαστεί σε έργα μάρκετινγκ, σχεδιασμού εμπειρίας χρήστη και εταιρικής επικοινωνίας.

Επιπλέον, οι ελεύθεροι επαγγελματίες γραφίστες ασκούν δημιουργικότητα και ευελιξία. Τα διαθέσιμα μονοπάτια σταδιοδρομίας που προσφέρονται στον τομέα του σχεδιασμού ωθούν τακτικά τους δημιουργούς έξω από τις ζώνες άνεσής τους και απαιτούν να προσαρμόζουν τακτικά τις μεθόδους και τις τεχνικές τους. Αυτό συνεπάγεται πολλές προκλήσεις, ενθουσιασμό και εξαιρετική επαγγελματική ικανοποίηση όταν ολοκληρώνεται κάθε έργο.

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Υπάρχουν περίπου 3,8 δισεκατομμύρια χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης παγκοσμίως και καθένας από αυτούς είναι δυνητικός πελάτης για κάθε εταιρεία που δραστηριοποιείται στο διαδίκτυο - αλλά μόνο αν τα προϊόντα της προωθηθούν σωστά. Προκειμένου να αυξήσουν τη δημοτικότητά τους και τα έσοδά τους, οι επιχειρήσεις κάθε μεγέθους πρέπει να προβάλλουν τις υπηρεσίες τους στο διαδίκτυο και αυτό το επιτυγχάνουν προσλαμβάνοντας εξειδικευμένους μάρκετερ κοινωνικών μέσων.

Το μάρκετινγκ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελεί ιδανική επιλογή για όσους βαριούνται εύκολα, καθώς καμία μέρα δεν είναι ποτέ ίδια. Ως διαχειριστής

κοινωνικών μέσων, ένας ελεύθερος επαγγελματίας θα δημιουργεί διαδικτυακές εκστρατείες σχεδιασμένες με γνώμονα το κοινό-στόχο. Κάθε καμπάνια θα είναι εντελώς διαφορετική ανάλογα με τις ανάγκες των πελατών και τη δημιουργικότητα των ελεύθερων επαγγελματιών.

Ανάλυση δεδομένων

Η ανάλυση δεδομένων είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς στην αγορά εργασίας, αλλά η ταχεία ανάπτυξή της έχει δημιουργήσει μια ζήτηση εργαζομένων που δεν μπορεί να καλυφθεί. Αυτό θα αναγκάσει τις επιχειρήσεις να ανταγωνίζονται για κάθε εξειδικευμένο αναλυτή δεδομένων, αυξάνοντας τις πιθανότητές σας να αποκτήσετε αρκετούς πελάτες και να ζήσετε άνετα ως αυτοαπασχολούμενος εμπειρογνώμονας.

Ως αναλυτής δεδομένων, ένας ελεύθερος επαγγελματίας θα συγκεντρώνει, θα οργανώνει και θα αναλύει μεγάλες ποσότητες δεδομένων προκειμένου να δημιουργεί κατατοπιστικές εκθέσεις για κάθε επιχείρηση. Μπορεί επίσης συχνά να συνεργάζεται στενά με προγραμματιστές ιστοσελίδων για τη δημιουργία απρόσκοπτων συστημάτων συλλογής δεδομένων.

Επεξεργασία βίντεο

Οι επιμελητές βίντεο εξελίσσονται σε ένα από τα πιο περιζήτητα επαγγέλματα, καθώς το 93% των επιχειρήσεων έχουν διαπιστώσει αύξηση των πελατών μετά την ανάρτηση μιας διαφήμισης βίντεο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.⁷⁴ Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι έμποροι επαναπροσδιορίζονται πλέον και επικεντρώνονται περισσότερο στην ανάρτηση σύντομων, ενημερωτικών διαφημίσεων σε μορφή βίντεο για τη δημιουργία πωλήσεων. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για κάθε επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης όπως το Instagram, το Facebook και το YouTube. Ως επιμελητής βίντεο, ένας ελεύθερος επαγγελματίας θα του παρέχονται ακατέργαστα κλιπ και βίντεο, τα οποία οι πελάτες θα περιμένουν να μονταριστούν μαζί με έναν ελκυστικό και ελκυστικό τρόπο. Ο ρόλος συνοδεύεται από μεγάλη πίεση, καθώς το τελικό προϊόν πρέπει να δελεάσει τους θεατές να προβούν σε αγορά,

⁷⁴ G. Mason (2014). *Social Media Marketing Tips for Business: Step by Step Advice for Growing Your Business On: Facebook, Twitter, LinkedIn, Myspace, Youtube, and More!*. Stati Uniti: Createspace Independent Pub.

εξασφαλίζοντας παράλληλα την ικανοποίηση του πελάτη (και, ελπίζουμε, τη δυνατότητα να προσληφθεί ξανά).

Excel management

Από την κυκλοφορία του το 1985, το Microsoft Excel έχει γίνει απαραίτητο σχεδόν σε κάθε δυνατή επιχείρηση. Το λογισμικό χρησιμοποιείται από πάνω από 750 εκατομμύρια ανθρώπους στον κόσμο, αλλά μόνο ένα μικρό ποσοστό από αυτούς είναι πιστοποιημένοι εμπειρογνώμονες του Excel. Αυτοί οι ειδικοί έχουν μεγάλη ζήτηση αυτή τη στιγμή - και με τη συνεχή ανάπτυξη του προγράμματος υπολογιστικών φύλλων της Microsoft, αυτή η δεξιότητα θα είναι μόνο πιο περιζήτητη. Ως εκ τούτου, η παρακολούθηση ή η προσφορά διαδικτυακών μαθημάτων Excel μπορεί να αποτελέσει μια καλή ευκαιρία για να κερδίσετε χρήματα.⁷⁵

⁷⁵ J. Olech (2022d, November 1). *Top 30 In-Demand Freelance Skills to Learn in 2022*. WizCase. <https://www.wizcase.com/blog/top-in-demand-freelance-skills-to-learn/>

8 Ελεύθερη εργασία και βιωσιμότητα

Το 2016, το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) απηύθυνε διεθνή έκκληση για κρίσιμες, επείγουσες και ρεαλιστικές δράσεις με στόχο την εξάλειψη της φτώχειας, την προστασία του περιβάλλοντος και την εξασφάλιση ειρήνης και ευημερίας για όλους έως το 2030.

Οι στόχοι αυτοί ονομάστηκαν Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ, Σχ. 4) και κάθε χρόνο όλο και περισσότεροι θεσμοί και ενώσεις τους αναγνωρίζουν ως τα κριτήρια που θα κατευθύνουν την πορεία λήψης αποφάσεων προς την πρόοδο.

Πώς σχετίζονται η εξ αποστάσεως εργασία και η ανεξάρτητη εργασία με τους SDG;

Το υφιστάμενο παράδειγμα της επιτόπιας εργασίας - που υιοθετείται από τις επιχειρήσεις και τις κρατικές πολιτικές στις περισσότερες περιοχές του κόσμου - δεν είναι βιώσιμο και ουσιαστικά περιορίζει την επίτευξη των SDGs για διάφορους λόγους - οικονομικούς, περιβαλλοντικούς, αλλά και συνδεδεμένους με την προσωπική ανάπτυξη.

Ευτυχώς, υπάρχουν άφθονες αποδείξεις ότι η τροποποίηση αυτού του παραδείγματος και η μετάβαση σε νέα μοντέλα -όπως η χρήση της ΤΠΔ για την εξ αποστάσεως εργασία και την ελεύθερη εργασία- είναι μία από τις πιο αποτελεσματικές στρατηγικές για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, τους δημόσιους τομείς και την κοινωνία στο σύνολό της για την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας της ατζέντας 2030.

 Figure 4 - SDGs. Source: <https://sdgs.un.org/goals>

Τι μπορούμε να κάνουμε για να βοηθήσουμε; Ποια μέσα διαθέτουμε για να δημιουργήσουμε ένα ευημερούν μέλλον;

Για να επιτευχθούν οι ΣΒΑ, οι άνθρωποι θα πρέπει να κάνουν σημαντικές αλλαγές σε όλους τους τομείς. Από τα χαρακώματα, η ιδιωτική πρωτοβουλία πρέπει να αγκαλιάσει τις ιδιότητες της ελεύθερης οικονομίας καθώς και τις ευκαιρίες που παρουσιάζουν οι νέες τεχνολογίες. Είναι η ευκαιρία μας να κάνουμε τη διαφορά και δεν μπορούμε να την αφήσουμε να πάει χαμένη.

Καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και διατήρηση του περιβάλλοντος

Η ανεξάρτητη εργασία δεν μπορεί μόνο να βελτιώσει τις προοπτικές απασχόλησης των ανθρώπων, αλλά μπορεί επίσης να συμβάλει στη διάσωση της γης:

- μειώνοντας τις εκπομπές που σχετίζονται με τις μεταφορές και τη συμφόρηση των πόλεων, τόσο η κυκλοφορία όσο και τα ίχνη υδρογονανθράκων από τις μεταφορές θα μειώνονταν δραστικά στις πόλεις, αν όσοι μπορούν να ασκήσουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα εξ αποστάσεως δεν χρειάζονταν να πηγαίνουν καθημερινά με το αυτοκίνητο σε ένα γραφείο,
- οι μεγάλες πόλεις θα αποκεντρώνονταν- ένας απομακρυσμένος εργαζόμενος μπορεί να είναι σε θέση να μετεγκατασταθεί σε μια λιγότερο εξευγενισμένη τοποθεσία. Ταυτόχρονα, αυτό ενισχύει την επαρχιακή γεωργική και βιομηχανική δραστηριότητα, καθώς και την τοπική οικονομία.
- να απαλλαγούμε από τη σπάταλη κατανάλωση- η ποσότητα των σκουπιδιών και του υπερκαταναλωτισμού στον τρόπο ζωής μας συνδέεται άμεσα με μια επιχείρηση "αμεσότητας", η οποία προκύπτει από την έλλειψη χρόνου για κάποιες απλές εργασίες, όπως το να μαγειρεύουμε μόνοι μας τα γεύματά μας, να επισκευάζουμε αντί να πετάμε, να ανακυκλώνουμε και να επαναχρησιμοποιούμε, και ούτω καθεξής.

8.1 Χρήσιμα εργαλεία για ελεύθερους επαγγελματίες

Το μεγαλύτερο μέρος του διαδικτυακού περιεχομένου που σχετίζεται με το ελεύθερο επάγγελμα επικεντρώνεται σε επιμέρους χαρακτηριστικά και προσεγγίσεις που θεωρούνται απαραίτητες για να είναι κανείς επιτυχημένος ελεύθερος επαγγελματίας. Από το μάρκετινγκ μέχρι το personal branding και τη διαχείριση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, υπάρχουν πάρα πολλές λέξεις που συνωστίζονται στο λεξιλόγιο ενός ελεύθερου επαγγελματία και, κατά μία έννοια, "αποσπούν" την προσοχή από τη δουλειά. Αντίθετα, το έργο DiFree ξεκινά από την παραδοχή ότι το μόνο "κόλπο" για να είσαι επιτυχημένος ελεύθερος επαγγελματίας είναι να είσαι καλός ελεύθερος επαγγελματίας: ένας επαγγελματίας ικανός να κάνει καλά τη δουλειά του. Οποιαδήποτε άλλη τεχνική, ικανότητα και γνώση είναι πολύ χρήσιμες για την προσωπική και επαγγελματική

ανάπτυξη, αλλά καμία από αυτές δεν μπορεί να αντικαταστήσει την ικανότητα να παρέχει κανείς αποτελεσματικά την υποσχθεείσα απόδοση και την πολύτιμη υπηρεσία, στο χρονικό πλαίσιο και με τον τρόπο που έχει συμφωνηθεί με τον πελάτη. Ένας πελάτης, που αρχικά προσελκύστηκε από την επιδέξια χρήση επιφανειακών τεχνικών πειθούς, δεν θα ανανεώσει την εμπιστοσύνη του εάν ο επαγγελματίας δεν κάνει καλή δουλειά και, αντίθετα, θα αποθαρρύνει άλλους να κάνουν το ίδιο λάθος.

Η εργαλειοθήκη του έργου DiFree υποθέτει ότι οι ελεύθεροι επαγγελματίες είναι καλοί ελεύθεροι επαγγελματίες και τους παρέχει μερικά από τα εργαλεία που η κοινότητά μας θεωρεί πιο χρήσιμα για την πλοήγηση στην περιπετειώδη ζωή του ελεύθερου επαγγελματία. Ο παρακάτω κατάλογος απευθύνεται σε όποιον θέλει να πάει την επιχείρησή του ως ελεύθερος επαγγελματίας στο επόμενο επίπεδο και σε όσους ξεκινούν να εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες και θέτουν στον εαυτό τους το ερώτημα: "Τι πρέπει να κάνω στη συνέχεια;"

8.2 Συμβουλές για αυτοδιαχείριση

Σε κάθε ελπιδοφόρο μελλοντικό ελεύθερο επαγγελματία, πολλοί θα μιλούσαν για επιχειρηματικά σχέδια. Λοιπόν, μην αποθαρρύνεστε από την ορολογία! Δεν χρειάζεται να είναι ένα τεράστιο έγγραφο. Το να περιγράψετε τι κάνετε και πώς το κάνετε θα σας βοηθήσει:

- να «πουλήσετε» τον εαυτό σας σε πιθανούς πελάτες,
- να θέσετε ικανοποιητικούς στόχους,
- να βρίσκετε μακροπρόθεσμα έργα σύμφωνα με τους στόχους σας,
- να περιβάλλετε τον εαυτό σας με τους κατάλληλους ανθρώπους,
- να έχετε θετικό αντίκτυπο στο οικοσύστημα (κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό) που σας περιβάλλει.

Φτιάξτε έναν κατάλογο με τις δεξιότητές σας και τις κατηγορίες έργων στα οποία θέλετε να εργαστείτε

Η αυτοαπασχόληση προϋποθέτει την άμεση και συνεχή χρήση των δεξιοτήτων σας για να κερδίζετε τα προς το ζην. Το να γνωρίζετε ποιες είναι αυτές οι δεξιότητες και τι αναζητούν οι άνθρωποι όταν τις χρειάζονται θα σας βοηθήσει να βρείτε δουλειά- για τον λόγο αυτό, η ανάλυση των αναγκών των δυνητικών πελατών και η προσφορά πολύτιμων λύσεων είναι το κλειδί για να εργαστείτε με ικανοποίηση. Η γνώση των έργων στα οποία θέλετε να εργαστείτε θα σας βοηθήσει να πείτε όχι σε ευκαιρίες που δεν είναι κατάλληλες για εσάς και να διατηρήσετε τον εαυτό σας σε ευθυγράμμιση με τους στόχους σας.

Αποφασίστε πώς θα λειτουργήσετε ως δική σας επιχείρηση

Κάντε κάποια έρευνα για να δείτε τι λειτουργεί καλύτερα για εσάς. Θα είστε ψηφιακός επιχειρηματίας; Θα στοχεύσετε σε μια ποικιλία μικρών πελατών ή θα επικεντρωθείτε μόνο σε λίγους και εκλεκτούς; Σε ποια γεωγραφική περιοχή θα προσφέρετε την επιχείρησή σας; Σε τι είδους ανθρώπους ή εταιρείες; Ποιες ανάγκες θα καλύπτει η προσφορά σας;

Βάλτε στόχους

Φροντίστε να θέσετε στον εαυτό σας σχετικά απλούς στόχους όταν ξεκινάτε για πρώτη φορά. Ο καθορισμός ανέφικτων στόχων θα οδηγήσει σε αίσθηση αποτυχίας, ενώ στην πραγματικότητα μπορεί να τα πάτε πολύ καλά. Προσπαθήστε να δώσετε στον εαυτό σας βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους για να εργαστείτε.

8.2.1 Κατ' οίκον εργασία - μερικές συμβουλές

Είναι εξίσου σημαντικό να εξετάσετε τους "κανόνες" της εργασίας σας ως ελεύθερος επαγγελματίας. Από τις ώρες που είναι πιθανό να εργάζεστε, μέχρι τα εργαλεία και τις εγκαταστάσεις που θα χρειαστείτε: υπάρχουν πολλά που πρέπει να λάβετε υπόψη σας και το να τα κάνετε σωστά μπορεί να αυξήσει σημαντικά την παραγωγικότητα και την ευημερία σας. Υπάρχουν ηθικοί προβληματισμοί που είναι απαραίτητοι για εσάς; Ενισχύστε τις! Αυτό θα σας βοηθήσει να ξεχωρίσετε από τους ανταγωνιστές σας με θετικό τρόπο και να βρείτε πελάτες που σας "συμπαθούν" και υπό αυτό το πρίσμα.

Θέση

Ανάλογα με τον κλάδο σας, ίσως έχετε ήδη σκεφτεί πού θα εργάζεστε, ειδικά αν χρειάζεστε έναν συνάδελφο. Για τους περισσότερους ελεύθερους επαγγελματίες Η/Υ, ωστόσο, η εργασία από το σπίτι είναι η καλύτερη επιλογή.

Το να είσαι ελεύθερος επαγγελματίας αποτελεί πρόκληση και είναι σημαντικό να εξετάζεις πόσο παραγωγικός μπορείς να είσαι στο σπίτι. Θα έχετε έναν συγκεκριμένο χώρο στο σπίτι σας που θα έχει οριστεί ως γραφείο; Θα δυσκολέψουν την εργασία σας άλλοι ένοικοι του σπιτιού σας (συγκάτοικοι, παιδιά και κατοικίδια ζώα, για παράδειγμα) μετά από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ή σε συγκεκριμένες ώρες;

Υπάρχουν σπουδαίοι τρόποι για να αποκτήσετε τον επαγγελματικό χώρο που χρειάζεστε. Το coworking είναι ιδανικό μόλις ξεκινάτε, καθώς προσφέρει μέγιστη ευελιξία.

Εργάσιμη εβδομάδα

Η ευελιξία των ελεύθερων επαγγελματιών αποτελεί μεγάλο πλεονέκτημα για πολλούς πελάτες. Σκεφτείτε όμως τι κάνετε εσείς και οι πελάτες με τους οποίους θα συνεργαστείτε. Αν συνεργάζεστε με μια μεγάλη εταιρεία που θέλει μεγάλη συμβολή στο έργο, το να εργάζεστε μόνο τη νύχτα όταν δεν μπορούν να επικοινωνήσουν μαζί σας μπορεί να μην είναι μια χαρά.

Ομοίως, να είστε ρεαλιστές όσον αφορά τις ώρες που θα χρειαστεί να εργαστείτε. Οι περισσότεροι ελεύθεροι επαγγελματίες ανακαλύπτουν ότι εργάζονται πολύ περισσότερο απ' ό,τι όταν ήταν εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης. Να είστε προσεκτικοί όταν υπολογίζετε τις ώρες που θα αφιερώσετε σε μια εργασία και να αποφεύγετε την υποεκτίμηση των αναθέσεων.

Εάν είστε ήδη απασχολημένοι τα βράδια, σκεφτείτε αν μπορείτε να εργαστείτε τα Σαββατοκύριακα. Σκεφτείτε πότε είναι ρεαλιστικό για εσάς να ξεκινήσετε την εργασία σας νωρίς το πρωί ή να τελειώσετε αργά το βράδυ. Ο προγραμματισμός της εβδομάδας εργασίας σας θα της δώσει πρόσθετη δομή και θα σας βοηθήσει να δημιουργήσετε την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής.

Καταγράψτε τα εργαλεία, τον εξοπλισμό και τις εγκαταστάσεις που χρειάζεστε και μάθετε πόσο κοστίζουν.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να παρακολουθείτε τον προϋπολογισμό σας στην αρχή, καθώς αυτά τα μικρά έξοδα μπορούν να αθροιστούν γρήγορα και να καταναλώσουν τα κέρδη που αποκτήσατε με κόπο. Θα χρειαστείτε έναν νέο υπολογιστή, μια άδεια χρήσης λογισμικού ή να αναβαθμίσετε το οικιακό σας Wi-Fi; Λάβετε υπόψη αυτά τα έξοδα και τα εργαλεία πριν ξεκινήσετε. Δεν θέλετε να σπαταλήσετε μια μέρα για να ρυθμίσετε τον νέο σας υπολογιστή, όταν έχετε να προλάβετε μια προθεσμία την επόμενη μέρα!

Ξεκαθαρίστε τα οικονομικά σας και αποφασίστε αν θα έχετε ασφάλιση

Αυτό είναι ένα βήμα που συχνά δημιουργεί άγχος στους νέους ελεύθερους επαγγελματίες. Η έγκαιρη αντιμετώπισή του θα σας απαλλάξει από μια σκέψη και θα σας αφήσει ελεύθερους να συνεχίσετε τη δουλειά που σας αρέσει.

Καθορίστε τα οικονομικά σας

Η κατανόηση των εξόδων σας θα πρέπει να σας βοηθήσει σε αυτό το βήμα. Σκεφτείτε καλά για το τι μπορείτε να αντέξετε οικονομικά να δουλέψετε και για τι είστε πρόθυμοι να δουλέψετε. Είστε διατεθειμένοι να αναλάβετε μια δουλειά που πληρώνεται ελαφρώς λιγότερο, αλλά θα σας προσφέρει εμπειρία στον κλάδο των ονείρων σας;

Να είστε ξεκάθαροι όσον αφορά τη λογιστική και τα οικονομικά

Όσο κι αν αγαπάτε αυτό που κάνετε, η καριέρα σας ως ελεύθερος επαγγελματίας δεν θα διαρκέσει πολύ αν δεν πληρώνεστε. Πρέπει να σκεφτείτε πώς θα ζητάτε, να παρακολουθείτε τους λογαριασμούς και τις πληρωμές και να βεβαιωθείτε ότι βάζετε στην άκρη αρκετά χρήματα κάθε φορά.

Να ασφαλιστείτε ή να μην ασφαλιστείτε;

Παρόλο που δεν απαιτείται από όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες να συνάψουν ασφάλιση, μπορεί να είναι κάτι που θα θέλατε να εξετάσετε ανάλογα με το είδος της επιχείρησής σας, το είδος των πελατών με τους οποίους θέλετε να συνεργαστείτε και τις προσωπικές σας συνθήκες. Ρίξτε μια ματιά στους διάφορους τύπους ασφάλισης για να δείτε αν είναι χρήσιμοι για εσάς.

8.2.2 Αποφασίστε σχετικά με το εμπορικό σήμα και τα περιουσιακά σας στοιχεία

Για άλλη μια φορά, σκεφτείτε απλά, ιδίως στην αρχή. Φανταστείτε μερικά απλά σημεία που θα σας βοηθήσουν να ξεχωρίσετε, αλλά να θυμάστε ότι ένα εμπορικό σήμα συχνά αναπτύσσεται με την πάροδο του χρόνου, οπότε μην πανικοβάλλεστε αν δεν φαίνεται τέλειο αμέσως.

Επιλέξτε την επωνυμία σας

Θα εμπορεύεστε με το δικό σας όνομα ή με μια εμπορική επωνυμία; Εκτός από το όνομα, καθορίστε τον τρόπο με τον οποίο θα αναφέρεστε στον εαυτό σας. Είστε ελεύθερος επαγγελματίας, εργολάβος, σύμβουλος; Αυτό θα σας γλιτώσει από τη σύγχυση στο μέλλον όταν μιλάτε σε πελάτες και όταν οι πελάτες μιλούν για εσάς.

Εξετάστε τον τόνο της φωνής σας

Ένα πλεονέκτημα του να είστε ελεύθερος επαγγελματίας είναι ότι μπορείτε να δημιουργήσετε έναν συνεπή τόνο φωνής σε όλη την επωνυμία σας, καθώς είναι πιθανό να είναι συγγενής με την προσωπικότητά σας. Τούτου δεχθέντος, αξίζει να κάνετε έναν κατάλογο με μερικά πράγματα που θέλετε να μεταφέρετε στην επικοινωνία σας και τα οποία μπορεί να διαφέρουν από τη φυσικό σας τόνο φωνής.

Κατευθυντήριες γραμμές για το εμπορικό σήμα

Τα συνεπή λογότυπα, τα χρώματα της μάρκας, οι γραμματοσειρές και τα στυλ σχεδιασμού μπορούν να σας βοηθήσουν να αποκτήσετε μια πιο επαγγελματική εμφάνιση, αλλά να κάνουν τη ζωή σας απλή σε αυτό το στάδιο. Το όνομά σας με μια επαγγελματική γραμματοσειρά μπορεί να λειτουργήσει ως λογότυπο, ενώ ένα δωρεάν εργαλείο μπορεί να σας βοηθήσει να δημιουργήσετε ένα γρήγορο και συνεπές χρωματικό σχήμα. Ανάλογα με τη φύση της επιχείρησής σας, μπορεί να θέλετε να αφιερώσετε περισσότερο χρόνο σε αυτό το τμήμα για να παρουσιάσετε τη δουλειά σας, αλλά - γενικά - είναι καλύτερο να ξεκινήσετε.

8.2.3 Εύρεση πελατών

Πιθανώς η μεγαλύτερη ανησυχία για τους νέους ελεύθερους επαγγελματίες είναι πώς θα βρουν αρκετή δουλειά για να ζήσουν. Εξετάστε τα διάφορα κανάλια και τους πόρους που χρειάζεστε πριν ξεκινήσετε.

Ενημερώστε το δίκτυό σας για το νέο σας εγχείρημα

Το δίκτυό σας μπορεί να αποτελέσει εξαιρετική πηγή νέων πελατών και, για τους πιο καταξιωμένους ελεύθερους επαγγελματίες, αυτό μπορεί να είναι αρκετό. Να είστε σαφείς σχετικά με το νέο σας εγχείρημα, να έρθετε σε άμεση επαφή με τυχόν βασικές επαφές που έχετε (παλιούς συναδέλφους, αφεντικά ή φίλους που μπορούν να εγγυηθούν για τη δουλειά σας) και να τους ζητήσετε να σας υποστηρίξουν προωθώντας σας στο δίκτυό τους και συνεργαζόμενοι.

Δημιουργήστε τους πόρους που θα χρειαστείτε για να «πουλήσετε» τον εαυτό σας

Σκεφτείτε αν ένας δικτυακός τόπος είναι απαραίτητος σε αυτό το στάδιο. Εάν στοχεύετε να βρείτε τη δουλειά σας σε ιστότοπους ελεύθερων επαγγελματιών όπως το Upwork, μπορεί να μην είναι. Σκεφτείτε αν ένα διαδικτυακό χαρτοφυλάκιο θα ήταν επαρκές ή αν θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε το προφίλ σας στο LinkedIn ως διαδικτυακό βιογραφικό σημείωμα. Μπορεί επίσης να αξίζει να δημιουργήσετε κάποιες βασικές προτάσεις για τα έργα στα οποία θέλετε να εργαστείτε. Θα πρέπει να τις προσαρμόζετε μία προς μία, αλλά ένα πρότυπο μπορεί να σας βοηθήσει να είστε συνεπείς και να επιταχύνετε τη διαδικασία κατά την υποβολή αιτήσεων για θέσεις εργασίας.

Δημιουργήστε κοινωνικά κανάλια για να μιλάτε για τη δουλειά σας

Δεν το χρειάζονται όλοι, αλλά για πολλούς τα κοινωνικά δίκτυα είναι ένα χρήσιμο εργαλείο. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα υπάρχοντα προσωπικά σας κανάλια, αλλά η ύπαρξη ενός καναλιού ειδικά αφιερωμένου στη δουλειά σας δίνει μια πιο επαγγελματική εικόνα. Μην το παρακάνετε. Δεν έχει νόημα να έχετε έξι διαφορετικά κανάλια για να αλληλεπιδράτε μόνο μία φορά κάθε δύο εβδομάδες.

Επιλέξτε τα κανάλια εστιάζοντας στα πιο χρησιμοποιούμενα στον κλάδο σας και δημιουργήστε ένα σχετικό δίκτυο.

8.2.4 Εγγραφείτε σε ομάδες ελεύθερων επαγγελματιών

Πώς να αναζητήσετε θέσεις εργασίας freelance

Οι ιστότοποι ελεύθερων επαγγελματιών είναι ένας δημοφιλής τρόπος για τους νέους ελεύθερους επαγγελματίες να ξεκινήσουν να ασχολούνται με διάφορα έργα. Αφιερώστε χρόνο για να ερευνήσετε τους καλύτερους ιστότοπους για εσάς, να δημιουργήσετε το προφίλ σας και να γράψετε συγκεκριμένες προτάσεις για διάφορες εργασίες. Περιηγηθείτε στη σχετική ενότητα αυτής της εργαλειοθήκης.

9. Recommended Further Readings:

Acs, Z. J., Gifford, S. (1996). Innovation of entrepreneurial firms. *Small Business Economics*, 8(3), 203–218.

Acs, Z. J., Desai, S., Hessels, J. (2008). Entrepreneurship, economic development and institutions. *Small Business Economics*, 31(3), 219–234.

Adapt, B. (2022, January 10). *Il Progetto della Commissione Europea in materia di contratti collettivi riguardanti le condizioni di lavoro dei lavoratori autonomi*. Bollettino Adapt.

Agencia Tributaria. (2004, March 9) *Impuesto sobre Actividades Económicas*. <https://www3.agenciatributaria.gob.es/Sede/declaraciones-informativas-otros-impuestos-tasas/impuesto-sobre-actividades-economicas.html>

Ainley, P. (2022, September 28). *10 Soft skills for every freelancer*. Cauce O'Hara. <https://www.caunceohara.co.uk/10-soft-skills-for-every-freelancer/>

Audretsch, D., Thurik, R. (2004). A model of the entrepreneurial economy. *International Journal of Entrepreneurship Education*, 2, 143–166.

Baldelli, E. (2022, October 9). *Come diventare freelance nel 2022: step e organizzazione*. <https://www.eleonorabaldelli.com/diventare-freelance/>

Barley, S. R., Kunda, G. (2006). Contracting: a new form of professional practice. *Academy of Management Perspectives*, 20(1), 45–66.

BOE.es - Trabajo Autónomo. (n.d.-b). Retrieved November 7, 2022. https://www.boe.es/biblioteca_juridica/codigos/codigo.php?id=267&modo=2¬a=0&tab=2

Burke, A. (2012). *The role of freelancers in the 21st century British economy*. London: PCG.

Burke, A. E. (2019). *The freelance project and gig economies of the 21st century*. London: PCG.

Burke, A., Cowling, M. (2015). The use and value of freelancers: the perspective of managers. In A. Burke (Ed.), *The handbook of research on freelancing and self-employment* (pp. 1–14). Senate Hall: Dublin.

Burke, A., Zawwar I., Hussels, S. (2020). Do freelance independent contractors promote entrepreneurship? *Small Business Economics*, 55(2), 415-427.

Cloud, F. I. (2017, January 10). *Guida Freelance: come lavorare da freelancer in Italia*. <https://www.fattureincloud.it/guida-freelance/>

Fleming, P. 2017. The Human capital hoax: Work, debt and insecurity in the era of Uberization. *Organization Studies* 38(5): 691–709.

De Stefano, V. (2016) The Rise of the ‘Just-in-Time Workforce’: On-Demand Work, Crowdfork and Labour Protection in the ‘Gig-Economy. *Conditions of Work and Employment Series* No. 71. Geneva: ILO.

Internal Market, Industry, Entrepreneurship & SMEs. *Recognition of professional qualifications in practice*. (n.d.). Retrieved November 6, 2022, from https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/single-market-services/free-movement-professionals/recognition-professional-qualifications-practice_en
Investopedia. (2022, November 2). *What Is a Freelancer: Examples, Taxes, Benefits, and Drawbacks*. <https://www.investopedia.com/terms/f/freelancer.asp>

ItaliaOggi, R. (2022, January 21). *Lavoro autonomo, 350mila occupati in meno nel terzo trimestre 2021 - ItaliaOggi.it*. Italia Oggi. <https://www.italiaoggi.it/news/lavoro-autonomo-350mila-occupati-in-meno-nel-terzo-trimestre-2021-202201211629058370>

Kher, R., Streeter, D., Just, D. R. (2012). The “good job” trap: opportunity cost as a deterrent to immediate venture creation. *International Review of Entrepreneurship*, 10(4), 127–152.

Liang, J., Goetz, S. J. (2016). Self-employment and trade shock mitigation. *Small Business Economics*, 46(1), 45–56.

N26. (2021, April 9). *Lavorare come freelance in Italia da expat: cosa devi sapere per iniziare*. <https://n26.com/it-it/blog/lavorare-come-freelance-in-italia-da-expat>

Pulignano, V., Domencka, M, et al. (2021). Creative labour in the era of Covid-19: the case of freelancers. Working Paper 2021-02. European Trade Union Institute. (2021)

Spanjaart, J. (2021, October 5). *The true state of freelancers in Europe: less self-employed workers, but critical for the future*. ToTalent. <https://totalent.eu/the-true-state-of-freelancers-in-europe-less-self-employed-workers-but-critical-for-the-future/>

Spasova, S., Wilkens, M. (2020). "The social situation of the self-employed in Europe: labour market issues and social protection". In Vanhrcke, B., Ghailani, D., Sabato, S. (Eds). *Social policy in the European Union: state of play 2018*. 19th Annual Report, 97-116. ETUI.

10. Video-resources

Agenzia Entrate. (2012, October 29). *Le agevolazioni per i disabili* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8-2JjLLTKNs>

Agevolazioni nel lavoro. (2019, December 2). [Video]. AISM | Associazione Italiana Sclerosi Multipla. https://www.aism.it/agevolazioni_nel_lavoro

Aubrey Janik. (2020, October 4). *What People Don't Tell You About Being Self Employed* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=EMi6lunc008>

Best Remote Work from Home Jobs for Disabled People [Video] [Video] | *Working from home, Work from home jobs, Home jobs*. (2021, June 20). [Video]. Pinterest. <https://www.pinterest.com/pin/where-to-find-the-best-work-at-home-jobs-when-you-are-disabled-video--94294185938680338/>

Bloomberg Quicktake: Originals. (2019, June 18). *The Highs and Lows of Self-Employment* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=12XCzOutWlQ>

Business in Africa. (2020, March 4). *Top 10 Best Self Employment ideas & Opportunities you can start today* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=KlaMo3NcUrl>

Cambiaprospettiva. (2020, November 24). TIPI DI CLIENTI: gestire i clienti difficili da freelance. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=oGuko79bRTM>

EcommerceTalks con Niccolò Gloazzo. (2021, March 25). *Come cominciare a lavorare online come freelancer su Upwork* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=qrfZBxnV1QA>

EconClips. (2017, September 21). *Where do jobs come from? | Employment vs self-employment* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kUrQc9big4I>

Federica Mutti. (2020, September 16). *QUANTO farsi PAGARE come FREELANCE? 9 consigli per NON SBAGLIARE*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=N16IEG-4QAc>

Federica Mutti. (2020a, March 13). *Ho Lasciato il Lavoro Fisso: da DIPENDENTE a FREELANCE* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=CZyaj_g2W1I

Federica Mutti. (2020b, October 30). *Lavorare come YOUTUBER e FREELANCE: che cosa faccio e come guadagno?* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=GEF5dVYsLqk>

Federica Mutti. (2021, April 11). *1 ANNO da FREELANCE! Guadagni, incertezza, difficoltà e organizzazione (Q&A)* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=egnl5KF4cjE>

Flux Academy. (2019, July 17). *Freelancing While Working Full-Time*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=aWYLV6bR5Cw>

Heal Your Living *Youheum*. (n.d.). [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/channel/UCES8U3Hy6VUxU0kwKBdxSWQ>

Heelan Associates. (2020, June 23). *HOW DOES SELF EMPLOYMENT TAX WORK IN THE UK?* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kbJblv3bVEY>

Heelan Associates. (2021, June 13). *HOW TO BECOME SELF EMPLOYED IN 2021 (UK)* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=sE6kB1ID4PE>

Helly. (2020, November 21). *A Day in My Life as A Freelancer*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-XyLeHUWYPM>

HubSpot *HubSpot Marketing*. (n.d.). [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/user/HubSpot>

Hustle Ninjas. (2020, May 7). *Self-Employment 101 - Tips For Being Full-Time Self-Employed in 2020* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=seW5DopU2g4>

lara, Heide. (2017c, October 10). *Vita da freelance || come iniziare con una Partita Iva* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=XBa4Rakc01w>

International Labour Organization. (2022, June 20). *Webinar “Decent jobs for people with disabilities: opportunities in digital economy” 16 June 2022* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=skLLvPfyqCQ>

Inventologix. (2018, January 1). *What is Freelancing and Self Employment ?* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=qxUzutKeBLU>

L'Arte della Crescita Personale. (2021, September 7). *Come Diventare Un Freelance Di Successo In Italia Nel 2021* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=HaOYdEgxBn4>

Lavoro, M. del. (n.d.). *Jobs Act* [Video]. <http://www.jobsact.lavoro.gov.it/Pagine/default.aspx>

Lawrence Grant. (2015, December 2). *Pros and Cons of Being Self Employed. HANDY TAX ADVICE* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=aklaPlo0iik>

Life with Tif. (2017, July 21). *BEING SELF EMPLOYED || PROS AND CONS* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=dvkbUX_nPCY

Lost LeBlanc. (2017, October 30). *SHOULD YOU QUIT? Risks and Rewards of Self-Employment* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=KFZKeCgCNqI>

Marchetti Design. (2018, May 16). *Come Diventare Freelance* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=s0Q5Ma5-JGU>

Maria Chiara Carrozza - Tecnologia: lotte alle disuguaglianze. Transizione ecologica e digitale. (n.d.). [Video]. RaiPlay. <https://www.raiplay.it/video/2021/11/ConverseRai---Maria-Chiara-Carrozza---Tecnologia-lotte-alle-disuguaglianze-Transizione-ecologica-e-digitale-3bae5341-69ef-41d6-93c3-db0c18a12b1a.html>

Martin Benes Creative. (2020, March 12). *Guadagnare su Freelancer [spiegazione completa]* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=BEgJHTRBdMk>

!

Matteo Mangili. (2022, May 26). *Come diventare freelance in 8 step*

https://www.youtube.com/watch?v=u3Dx_GLIKc8

YouTube.

MerrionStreetNews. (2018, February 5). *Self-Employed Benefits* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Ttdl4HxfXWM>

Mike Vestil. (2021, June 27). 5 Best Self Employed Jobs For Beginners (In 2022)

[Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=4M4yUaUa_IU

Otto marzo: “Indipendenza economica e welfare, così costruiamo la parità.” (n.d.). asvis.it. <https://asvis.it/goal5/home/390-11287/8-marzo-indipendenza-economica-e-welfare-cosi-costruiamo-la-parita>

Papa, L. (2022, October 8). *Come Diventare Freelance in solo 4 step e avere successo*. Digital-coach.com. <https://www.digital-coach.com/it/blog/case-histories/come-diventare-freelance/>

Productivity Guy. (2020, January 14). *Freelancing vs Full Time Job | Is Freelancing Better Than Job?* YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=KfgmouVmDCA>

Raffaele Gaito. (2020, April 8). *Lavoro da casa: ecco come farlo (online)* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Bo_cE9IzHpk

Rai. *La contrattazione aziendale nel 2021*. (2022, May 13). [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=XLFYbDY48fQ&feature=youtu.be>

RCIL Youth Own! (2013, September 11). *Get the Job . . . Keep the Job!* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=GosoTn_D8nY

RSA. (2015b, February 18). *Self Employment Summit* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=PSdHaeK4GeQ>

Simple Snippets. (2018, December 24). 5 Tips to start Freelancing (for Beginners)

- *How to Start Freelancing*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=EjTTelvJAYU>

Stefano Mongardi. (2018, December 22). *Guadagnare online come freelance: FIVERR PRO*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=fwfGEkkt8jY>

Studio legale Avv. Davide Tutino. (2017, February 2). Diritto del lavoro - Video Lezione n. 4: Invalidità, certificazione, parasubordinazione [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Ua7FQwyKnyE>

Susan Elliott. (2014, March 18). Lesson 2 - Self Employment Income & Taxes [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Zzvd0-rsufE>

The Aspie World. (2021, December 9). *Autism And Self Employment (Do YOU Have Difficulty Focusing)* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=BCKhvds5AWI>

The Jonathan Stark Show. (2018, November 3). *3 Smart Strategies to Transition From Employee to Self-Employed* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=VsfiWkPg-Ws>

Tiziana Catarci - Digitale: il potere della diversità. (n.d.). [Video]. RaiPlay. <https://www.raiplay.it/video/2022/01/ConverseRai---Tiziana-Catarci---Digitale-il-potere-della-diversita-9b84ef9b-fb93-43f4-8964-15adf3210ccd.html>

TurboTax. (2020b, December 15). *COVID-Related Tax Credits for The Self-Employed - Presented by TheStreet & TurboTax* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=LPEjT0BuYd0>

UK Property Tax Specialists. (2020, April 9). *HMRC SEISS - Self Employment Income Support Scheme* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=k5KCUHT23-U>

VCU RRTC. (2021, May 19). *Social Security Disability Benefits and Self Employment Work Incentives* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=FDuoDDEI_RI

Vertice Services. (2016, June 17). *What does it mean to be Self Employed? HMRC self employment tax explained* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=TmKPEuso5wA>

Vittorio Faraco. (2021, April 5). *Diventare Freelance: pro, contro, come farlo* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=RyLfEony1WY>

DiFree is supported by the European Commission. The views expressed in this manual are those of the DiFree Consortium and they do not necessarily represent the views of the European Commission.

CRS laghi
CENTRO RICERCHE E STUDI

P. PORTO
ISCAP

